

DAVOR ŠKRLEC  
Zastupnik u Europskom parlamentu



# Zastupnik u Europskom parlamentu Davor Škrlec

# POGLED NA PETOGODIŠNJI MANDAT KROZ TISAK I DIGITALNE MEDIJE

Nema alternative odvajanju otpada na kućnom pragu, ali nema šanse da stignemo EU standarde"

Razgovarala  
Sandra Carić Herceg

Na hrvatskim odlagalištima smeća završi više od 8 posto nesortiranog otpada, a zbog neusvajanja Plana gospodarenja otpadom te stalnih promjena strategije i zakona, neće se moći ispuniti ni cilj da se udio prikupljanja korisnih sirovina iz otpada poveća na 50 posto

## Plastične vrećice s upozorenjem

Europska je unija još 2016. donijela direktivu o smanjenju upotrebe plastičnih vrećica, sljedom koje će od 2019. i trgovine u Hrvatskoj imati obvezu na plate laganih plastičnih vrećica debljine od 15 do 50 mikrona, dakle, uobičajenih od 15 do 50 mikrona, koje koristimo za vrećice u trgovinama, dok će za one najtanje (do 15 mikrona), koje koristimo za kupovinu voća i povrća u trgovinama biti obavezno upozorenje, odnosno opomena o štedljivom korištenju vrećica. Plastične vrećice, dakle, predstavljaju veliki problem, no ne smijemo se usredotočiti isključivo na plastične vrećice.

Problem predstavlja plastična ambalaža generalno te sva plastika za jednokratnu upotrebu. Strategija za plastiku EU-a također uključuje planove za podnošenje zakonskih prijedloga do svibnja



## Zvona zvone na uzbuunu: koje su posljedice ako ne smanjimo upotrebu plastike?

Razgovarala  
Martina Medverec

Prof. dr. sc. Davor Škrlec u Europskom parlamentu (član Kluba slobodnog saveza) misli ZDRAVA te je tim p... će se EU boriti protiv z... Hrvatska kao i što svi z... se ne bismo

Plastika je korisna, ali treba znati kako je upotrebljavati. Toliko ozbiljno trebamo shvatiti da plastika može biti prijetnja ako ne smanjimo upotrebu plastike na globalnoj razini i ako posljedice za svakoga od nas budu veće jedna plastična vrećica u moru može ugroziti brojne životinjske

## Energetska tranzicija s naglaskom na "pametno"

Kolumnist  
Davor Škrlec

Nakon što je cijeli svijet bio šokiran odlukom predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, Donalda Trumpa da se SAD povlače iz Pariskog sporazuma o klimatskim promjenama, vjerojatno nije mogao reći kako nije bio u pravu. I na samom početku, jer se na temelju njegovih riječi i našim

OPINION MAKER:  
Regije moraju biti nositelji prijelaza na kružnu ekonomiju

CO<sub>2</sub> + € =

Zastupnik u Europskom parlamentu Davor Škrlec

---

**Pogled na petogodišnji mandat kroz tisak i digitalne medije**



DAVOR ŠKRLEC  
Zastupnik u Europskom parlamentu



---

**VLASTITA NAKLADA**

Davor Škrlec

**AUTOR**

Davor Škrlec

**GRAFIČKO OBLIKOVANJE I TISAK**

Alfacommerce d.o.o., Zagreb

**NAKLADA**

150 komada

Knjiga je tiskana sredstvima Kluba zastupnika Zelenih/ESS-a u Europskom parlamentu i nije namijenjena za prodaju.

Zagreb, 2019.

ISBN

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu

Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem xxxxx

Zastupnik u Europskom parlamentu  
**Davor Škrlec**

# **Pogled na petogodišnji mandat kroz tisak i digitalne medije**



DAVOR ŠKRLEC  
Zastupnik u Europskom parlamentu



Zagreb, lipanj 2019.





## Sadržaj

INTERVJU ZA POLITIČKI TJEDNIK AKTUAL	
„Da koaliramo sa SDP-om samo da HDZ ne dođe na vlast? Neće ići.“	9
INTERVJU U POLITIČKOM PRILOGU SPEKTAR SLOBODNE DALMACIJE	
Davor Škrlec: U vlak promjena brzo se možemo ubaciti	17
THE PARLIAMENT MAGAZINE	
Hrvatska se suočava s neodrživim energetskeim razvojem	23
THE PARLIAMENT MAGAZINE	
Europska unija biti uporna po pitanju postavljanja etičkih standarda s Kinom	25
THE PARLIAMENT MAGAZINE	
Europskoj uniji treba pametno gospodarenje, a ne zbrinjavanje otpada	27
POSLOVNI DNEVNIK	
Najveća liberalizacija u trgovini poljoprivrednim proizvodima prilika i za nas	29
PORTAL LUPIGA.COM	
SVE ŠTO STE ŽELJELI ZNATI O TTIP-U:	
Prava građana stavljaju se u podređen položaj, a jačaju se prava korporacija	33
NATJEČAJ UREDA ZA INFORMIRANJE EUROPSKOG PARLAMENTA U HRVATSKOJ	
Natječaj Medijske nade	37
PORTAL ZG-MAGAZIN	
Davor Škrlec: Život u oblaku	43
INTERVJU ZA POLITIČKI TJEDNIK NACIONAL	
„Nema alternative odvajanju otpada na kućnom pragu, ali nema šanse da stignemo EU standarde“	47
INTERVJU ZA PORTAL HRVATSKA DANAS	
Škrlec: Ljevica i desnica u Hrvatskoj se ne razlikuju od drugih članica EU-a, pitanje je gdje ćemo biti 2030.	53
INTERVJU ZA PORTAL ENERGETIKA-NET	
Neobična statistika destimulira razvoj obnovljivaca u Hrvatskoj	57

THE PARLIAMENT MAGAZINE

Novim pravilima moramo uskladiti rudarenje i zaštitu okoliša ..... 63

INTERVJU ZA POSLOVNI DNEVNIK

Hrvatska još uvijek nema viziju energetske i klimatske politike ..... 65

POLITIČKI TJEDNIK NACIONAL

Energetska tranzicija s naglaskom na „pametno“ ..... 69

INTERVJU ZA JUTARNJI LIST

Tjedan u 10 pitanja ..... 73

INTERVJU ZA SLOBODNU DALMACIJU

Hrvatski borac za održivu poljoprivredu upozorava:  
Opasni glifosat možemo pronaći doslovce svugdje, uključujući  
i glavne prehrambene namirnice kao što su kruh i dječja hrana ..... 77

SLOBODNA DALMACIJA

Mikroplastika čini 80 posto ukupnog otpada na Mediteranu, pronađena je  
u vodovodnoj vodi, kuhinjskoj soli, kozmetici te proizvodima za njegu tijela ..... 83

INTERVJU ZA PORTAL DIREKTNO.HR

ŠKRLEC O ARBITRAŽI:  
„Hrvatska je prošla bolje jer se Slovenija teritorijalno smanjila“ ..... 89

HINA

PRIJELAZ NA KRUŽNO GOSPODARSTVO  
Javna poduzeća trebala bi kupovati i koristiti reciklirane proizvode ..... 97

INTERVJU ZA GLAS SLAVONIJE

Izazov je kako u Hrvatskoj implementirati politike EU-a ..... 99

PORTAL NOVOSTI

Davor Škrlec: Odlagalište u Dvoru nije prijetnja ..... 103

SLOBODNA DALMACIJA

Bacamo novac na podizanje ograda, a ne činimo ništa da spriječimo  
val klimatskih izbjeglica kojeg ništa neće moći zaustaviti! ..... 109

INTERVJU ZA PORTAL MISS7 ZDRAVA

Zvona zvone na uzbunu: koje su posljedice ako ne smanjimo upotrebu plastike? ..... 115

PORTAL MISS7 ZDRAVA

Eko savjet tjedna:  
Pokrenimo trend povratka pletenih košara ..... 121

**PORTAL MISS7 ZDRAVA**

**Eko savjet tjedna:**

**Budi cool, priključi nam se i nosi svoju šalicu za 'kavu za van' . . . . . 123**

**TJEDNIK LIDER**

**OPINION MAKER:**

**Regije moraju biti nositelji prijelaza na kružnu ekonomiju . . . . . 125**

**PORTAL MISS7 ZDRAVA**

**Eko savjet tjedna:**

**Muškarci, poklanjajte ženama rukavice! . . . . . 129**

**INTERVJU ZA HINU**

**Škrlec: Zeleni su uspješno odgovorili rastu populizma u Europi . . . . . 131**

**INTERVJU ZA SLOBODNU DALMACIJU**

**Hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu:**

**Bušenje Mosora, Biokova ili Dinare zbog traženja nafte i plina  
ugrozit će turizam u Dalmaciji . . . . . 135**

**INTERVJU ZA SLOBODNU DALMACIJU**

**Europarlamentarac dr. Davor Škrlec o plinovodu koji nije po volji Zapada:**

**Zaustavljanje Sjevernog toka 2 je politička poruka . . . . . 141**

**PORTAL MISS7 ZDRAVA**

**Eko savjet tjedna:**

**Nakon ovog više nećeš nepromišljeno kupovati stvari za roštilj! . . . . . 145**

**PORTAL MISS7 ZDRAVA**

**Što trebaju imati hoteli i apartmani da bi dobili EU Ecolabel? . . . . . 147**

**PORTAL MISS7 ZDRAVA**

**Greta Thunberg – Pipi Duga Čarapa našeg vremena . . . . . 149**



## „Da koaliramo sa SDP-om samo da HDZ ne dođe na vlast? Neće ići.“

Razgovarala

Orhidea Gaura Hodak

*Čime je izbacio iz takta Jean-Claudea Junckera, zašto se u EP-u smiju našim zastupnicima, što danas misli o Radimiru Čačiću i bivšem kolegi Vedranu Mornaru, kako možemo profitirati od strukturnih fondova i zašto bi radije da HDZ dođe na vlast nego u koaliciju sa SDP-om? Za Aktual govori Davor Škrlec, potpredsjednik ORaH-a*

**D**avor Škrlec postao je prvi zastupnik grupacije Zelenih iz područja tranzicijskih zemalja jugoistočne Europe u Europskom parlamentu, zbog čega je zamrznuo svoje profesorsko mjesto na zagrebačkom Fakultetu elektrotehnike i računarstva. Kad je Kukuriku Vlada prije nešto više od dvije i pol godine preuzela vlast, postao je pomoćnik Mirele Holy na mjestu ministrice zaštite okoliša, ali nakon njezina odlaska ni on nije dugo ostao u ministarstvu. Otišao je zbog pritisa koje je na njega vršio tadašnji prvi potpredsjednik Vlade Radimir Čačić oko zapošljavanja

jednog HNS-ovca, ali i zbog neslaganja s projektima PlominC na ugljen i HE Ombla. Zajedno s Mirelom Holy osnovao je ORaH čiji je potpredsjednik, a stranka je postala treća politička snaga u zemlji, s tendencijom rasta.

### **AKTUAL: Kakvi su vam prvi dojmovi o Europskom parlamentu?**

Jako pozitivni, doček novih zastupnika bio je izvrsno organiziran. Prvi sastanak grupacije Zelenih bio je 27. svibnja, nakon čega su slijedile nominacije za predsjedništvo Kluba zastupnika, raspodjela mjesta





u odborima i delegacijama i u svemu sam aktivno sudjelovao. Bio je jako dobar prijem nas koji smo došli iz tranzicijskih zemalja EU koje do sada nisu imale zastupnike u grupaciji Zelenih, dakle Latvije, Litve, Estonije, Slovenije, Mađarske, Katalonije i Hrvatske. Mi bismo trebali biti svježja snaga unutar Kluba koja bi trebala malo pogurati i koja je donekle kompenzirala smanjenje broja zastupnika Zelenih iz Njemačke, Francuske i Velike Britanije.

**AKTUAL. Kako to da jedna Poljska, Češka, Slovačka, Rumunjska i Bugarska nemaju ni jednog zastupnika iz grupacije Zelenih?**

U svim tim zemljama je stanje kao i kod nas prije pojave ORaH-a, a to je da ima puno malih, razjedinjenih stranaka koje pojedinačno

nemaju dovoljnu snagu. Mi kao klub ćemo podržati jačanje tih stranaka.

**AKTUAL: Kakav je dojam europskih zastupnika o Hrvatskoj kao novoj članici i našim zastupnicima u prvom mandatu, što su vam rekli?**

Čuo sam neke komentare da su hrvatski zastupnici u proteklom sazivu bili aktivni na neobičan način, da se ta aktivnost više pokazivala onim jednoipolminutnim ili kraćim nastupima na plenarnim sjednicama koje nisu zapravo pravo mjerilo aktivnosti. Pravo mjerilo aktivnosti zastupnika je rad u odborima, u radnim grupama unutar samih grupacija, u delegacijama i intergrupama koje djeluju u parlamentu. Taj rad se više cijeni nego pravo zastupnika da u kratkom govoru skrene pažnju na nešto.

Tako da bi to, kako su mi kolege rekle, ponekad izazivalo i podsmijeh među ostalim zastupnicima u Parlamentu i radnom predsjedništvu, u smislu: „Evo, sad će Hrvatski sabor nastupiti“. To nisu moje riječi, nego riječi kolega, ne samo iz moje političke grupacije nego i iz drugih političkih grupacija s kojima sam neformalno razgovarao nakon upoznavanja.

**AKTUAL: Što kažete na okretanje leđa euroskeptika na otvornoj sjednici?**

Možemo reći da je to njihovo pravo manifestiranja protesta prema institucijama, ali moram priznati da ja u tom trenutku nisam čak ni uočio da su okrenuli leđa, dok nisam vidio u medijima, jer sam bio previše uzbuđen cijelom atmosferom i više koncentriran na predsjedništvo i zbor. No, to je jedna manjina koju možete tek krajicom oka primijetiti.

**AKTUAL: Vi ste čak napisali da vas je Jean-Claude Juncker osobno malo razočarao jer vam nije dao zadovoljavajući odgovor na pitanje kako države članice srednje i istočne Europe u njihovoj učinkovitoj reindustrijalizaciji prema zelenom gospodarstvu. Što vam je točno rekao?**

Tu moramo biti iskreni, Juncker je kompromis između dvije najveće grupacije u Europskom parlamentu i kad je došao, rekao je da s nama želi suradnju jer iz Kluba Zelenih uvijek dolaze dobre ideje i ima s njima odličnu suradnju. Imali smo četiri grupe pitanja, i on je jako dobro i pripremljeno odgovarao na pitanja vezana uz zaštitu okoliša, genetski modificirane organizme, malo lošije oko zapošljavanja. Ja

sam mu odlučio postaviti pitanje iz političkog gospodarstva, zapravo iz njegovog sektora jer on dolazi iz financija. I dok je na ova druga pitanja odgovarao ležerno, moje ga je pitanje jako iznerviralo, rekao je čak: „Ja nisam genije, proučavao sam noćas to što me pitate, ali ne mogu sad izaći s konkretnim brojkama, to će biti zadatak povjerenika kojeg ću izabrati za to područje.“ To je dakle bio jedan dosta nervozan odgovor, toliko da su se naši supredsjedatelji Rebecca Harms i Philippe Lamberts samo smješkali koliko mu je to bilo neugodno pitanje u njegovom fahu. A ja sam zapravo očekivao da će on reći kako će zapravo Hrvatskoj i drugim zemljama, ali pogotovo Hrvatskoj kao najmlađoj članici, na neki način kroz institucije EU pomoći da bolje povuče sredstava iz strukturnih fondova i da ih što bolje upotrijebi za uravnoteženje gospodarstva. Moje pitanje je bilo postavljeno u smislu da mi dijelimo jednu zajedničku viziju da EU 2050. godine bude toliko harmonizirana da ne bude tolikih razlika između Sjevera i Juga, Zapada i Istoka, i da on sada snosi odgovornost da postavi temelje tih procesa koje je potrebno razvijati desetljećima. A prvi instrument koji može pomoći je da Hrvatska bude uspješna u iskorištavanju strukturnih fondova, a ne da nam se samo govori kako smo neuspješni.

**AKTUAL: Ali, zar ne ovisi to o nama? Mi slite li da bi EU mogla biti fleksibilnija?**

Pa ovisi o nama, ali dobro bi nam došla pomoć jer još uvijek imamo velika lutanja. Ušli smo strukturno i kadrovski nepripremljeni i zato bismo osim infrastrukturnih projekata trebali razvijati i one za jačanje

ljudskih kapaciteta, a za to postoje programi Obzor 2020, Erasmus+, socijalni fond, fond za zapošljavanje mladih i dr.

**AKTUAL: A kako bi nam EU tu mogla pomoći?**

Pa to sam htio od Junckera čuti, jer on je rekao da zna da smo mi u proceduri prekomjernog deficita, da je 12 država u tome, da se na kraju krajeva mogu i ti novci namijeniti da se jačaju kapaciteti kod nas. Ali, možda nam je u prvoj godini trebalo konkretnije pomoći.

**AKTUAL: Zeleni su protiv mjera štednje kao odgovora na ekonomsku krizu jer te mjere najviše pogađaju najsiromašnije građane EU. Kako bi se, po vama, mogla smanjiti nejednaka raspodjela bogatstva?**

Poštenijom poreznom politikom da onaj tko ima više i plati više. Ako pak gledamo Hrvatsku, cijena rada je kod nas previsoka i opterećenje poslodavca preveliko da bi naša radna mjesta bila konkurentna.

**AKTUAL: Kako kad imamo jednu od najnižih satnica u Europi?**

Da, ali treba pogledati koliko od iznosa bruto plaće ide državi, a koliko onome tko bi taj novac trebao potrošiti. Prevelika su davanja, a u sustavu se ne vide njihovi efekti. Dodatno, tu su razni parafiskalni nameti koji proizlaze iz samog postojanja poduzeća.

**AKTUAL: Na kakvim projektima Hrvatska može uspješnije iskoristiti fondove EU-a?**

Stalno naglašavam, u strukturnim fondovima je 80 posto rezervirano za provedbu održivog razvoja. Mi zaostajemo u primje-

ni obnovljivih izvora energije, u energetske učinkovitosti, gospodarenju otpadom. Uskoro će se usvojiti Direktiva koja određuje alternativna goriva u transportu i uvjete za izgradnju infrastrukture sa svrhom da se smanji ovisnost o uvozu fosilnih goriva i povećava udio električne energije u transportu, kao i proizvodnja nove generacije biogoriva, iz otpada i bez prenamjene zemljišta. Vodik kao energent ima velike potencijale jer možemo napraviti sinergiju iz obnovljivih izvora i morske vode koja najbolji resurs za dobivanje vodika pomoću elektrolize. Imamo velike šanse postati veliki proizvođač i izvoznik vodika kao goriva, ali za to treba imati viziju gdje mi zapravo želimo biti. Država je tu da stvori pravni okvir i sigurnost, a lokalna samouprava provodi projekte, neke uz javno-privatno partnerstvo.

**AKTUAL: Ali jeste li zadovoljni količinom informacija koje Vlada i ministarstva daju o fondovima?**

Ne, uopće nisam zadovoljan. Kao nacionalni ekspert za napredne mreže u Europskoj komisiji imam iskustvo koje me žalosti što naša ministarstva ne konzultiraju dovoljno struku oko donošenja strategija, ne koriste dovoljno naš intelektualni potencijal. Isto tako nedostaju informacije o fondovima koji su na raspolaganju i ne ulaže se u obrazovanje ljudi koji bi trebali profesionalno pripremati projekte i prijave.

**AKTUAL: U čemu je budućnost energije i mogu li obnovljivi izbori posve zamijeniti klasične elektrane?**

Tranzicija u energetskom sektoru zahtijeva duže razdoblje, nitko ne očekuje da će

se to dogoditi preko noći, ali do 2050. udio obnovljivih izvora trebao bi biti puno značajniji. Hrvatska raspolaže s potencijalima koje ne koristimo jer je svaka dosadašnja vlada samo deklarativno govorila o tome, pogotovo u predizborno razdoblje, a kad bi došli na vlast uvijek su nekim mjerama, kvotama, podzakonskim propisima i uredbama zakočili razvoj obnovljivih izvora ili poticali razvoj one vrste s kojima su očito imali neke lobističke veze.

**AKTUAL: Kako to da je jedan od smjerova na kojima ste diplomirali bila nuklearna energija.**

Uzmite u obzir da je to bilo prije 30 godina, da smo tada još bili u Jugoslaviji i da je Jugoslavija imala nuklearni program koji je nudio obećavajuće zapošljavanje. Ja sam diplomirao i na studiju klasične energetike i nuklearne jer sam htio biti kompletan energetičar. Kad se pogledaju smjernice Energije Europa 2050., nuklearna energija je jedna od opcija jer je to jedan od načina smanjenja emisije stakleničkih plinova u zemljama koje imaju zalihe ugljena. To su većinom države koje si mogu tu tehnologiju financijski priuštiti jer su bogate i imaju proizvodnju opreme za nuklearne elektrane. Hrvatska nije među njima, a sigurno ću se boriti da nam se ne dogodi slučaj kao što je trenutačno u Mađarskoj s proširenjem nuklearne elektrane Pakš.

**AKTUAL: Kažete da treba zamijeniti ugljen, a mi ćemo ipak najvjerojatnije graditi Plomin C na ugljen.**

Pa lijepo ste rekli najvjerojatnije, znači postoji vjerojatnost i da nećemo gradi-

ti. Na jesen će EP odlučivati o klimatskoj i energetskej politici EU 2020.-2030., to je ono što sam ja cijelo vrijeme govorio u kampanji za europske izbore, da trebamo imati ljude koji nešto znaju o tome da bi mogli utjecati na procese. A definitivno će se ići prema smanjenju CO<sub>2</sub>. Radi se na reformi sustava trgovanja emisijama, ako nećemo moći skladištiti, plaćat ćemo naknade za ono što puštamo u atmosferu. Iz nekih medijskih istupa što su bili plasirani iz HEP-a u vezi Plomina vidi se da zapravo potencijalni partneri taj rizik hoće prebaciti na HEP, i tu se za nas krije velika opasnost jer taj partner u svakom trenutku može izaći iz projekta ako smatra da je rizik njegovog poslovanja prevelik.

**AKTUAL: Zašto onda Vlada inzistira da je taj projekt skoro gotov?**

Još 1. travnja 2010., kad je Vlada gospođe Jadranke Kosor također Plomin C proglasila strateškim projektom, mislio sam da je to prvoaprilski šala. Pa je onda i ova Vlada to proglasila strateškim projektom. Ali, projekt koji je toliko puta proglašen strateškim, a ne događa se, nije projekt. To je jednostavno tehnologija koju bismo mi trebali zaboraviti. Još prije dvije godine kad sam bio u ministarstvu predlagao sam HEP-u da se s partnerima iz EU natječu na program NER 300 za razvoj nisko-ugljičnih tehnologija, i to iskoriste za tehnologiju rasplinjavanja ugljena i hvatanja CO<sub>2</sub>, ako baš toliko pate za ugljenom, ali HEP u tom smislu nije poduzeo ništa. Da se može dobiti, primjer je projekt geotermalne elektrane.

**AKTUAL:** Je li zbog Plomina C i drugih projekata na vas vršio pritisak tada prvi potpredsjednik Vlade Radimir Čačić?

Da, bile su tu i ono što je on nazvao kuhinjske studije, pa HE Ombla... Jedini projekt oko kojeg smo se složili bio je Grad na Savi. Ali, cijeli odnos prema nama bio je kao da smo mi smetnja cijelom sustavu i da nas treba neutralizirati i maknuti. Ministarstvo gospodarstvo je smatralo da bi bilo najbolje da nas nema jer bi se onda sve moglo provesti.

**AKTUAL:** Što danas mislite o Čačiću i njegovom povratku u politiku?

Čovjek ogromne, ali neučinkovite energije. Mislim da treba otvoriti prostor mladim, novim ljudima koji imaju viziju Hrvatske u EU.

**AKTUAL:** Član ste Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane. Posustaje li Europska unija pred interesima velikih korporacija koje guraju GMO hranu i sjeme?

Mislim da ne. Slični su bili i pritisci duhanskih lobija pa nisu uspjeli.

**AKTUAL:** Vaš kolega s FER-a Vedran Mornar postao je ministar obrazovanja. Jeste li dobri s njim?

On je bio moj dekan, bili smo u korektnim odnosima, iako ja imam svoje mišljenje o nekim procesima, prvenstveno oko uvođenja Bolonjskog procesa u naš obrazovni sustav, jer smo u to zapravo utrčali nespremno, bez ikakvih analiza kakve će to imati posljedice za cijeli naš sustav obrazovanja. A Mornar je inzistirao na tome, pa



se nadam da će sada zrelije razmišljati na ovoj poziciji.

**AKTUAL: Što mislite o njegovom dijalogu s Crkvom?**

Uvijek sam za to da treba razgovarati, ali ono što se meni općenito ne sviđa u našoj politici - nije ministar taj koji kreira politiku nego se politika kreira negdje drugdje, a ministar ju provodi. Ministar može imati prijedloge za promjenu politike, ali ako ih želi primijeniti mora osim suglasnosti Vlade imati i konsenzus i sa zainteresiranom javnosti. Crkva je tu prisutna samo kao jedan dio zainteresirane javnosti. Nemamo informaciju da se ministar sastao npr. s predsjednicom Nacionalnog vijeća za odgoj i obrazovanje, ili udruge koje su također dio zainteresirane javnosti. Nažalost, kod nas je prisutan kontinuitet ponašanja, da bez obzira na resor svaki ministar resetira sustav i kreće ispočetka, kao da se prije njega ništa nije događalo. To je jedan od razloga zašto se u Hrvatskoj ne ostvaruje napredak, a pogotovo je kritično u području obrazovanja i znanosti.

**AKTUAL: Predviđanja su da će ORaH na slijedećim parlamentarnim izborima biti stranka koja će odlučivati o novom mandataru. Profesor Žarko Puhovski govorio je čak i o mogućnosti da Mirela Holy postane mandatarica ukoliko ORaH osvoji znatan broj glasova. Uostalom, po anketama trenutno imate samo pet posto manje od SDP-a. Postoje mišljenja da će ORaH na kraju ipak ići u koaliciju s SDP-om jer će u protivnom biti odgovor-**

**ran ako HDZ dođe na vlast. Koja je za vas gora opcija od te dvije?**

Smatram da su te opcije jednako loše. Teško je predvidjeti što će biti za godinu dana, ali mislim da će se Vlada održati jer ni HDZ nema spreman projekt izlaska Hrvatske iz krize. Mi smo nagomilali puno strukturnih problema u državi, i toliko smo time blokirali razvoj države, da bi ozbiljna politička opcija trebala ponuditi program izlaska iz krize. A svjedoci smo da se već sada dogovara i pregovara samo u svrhu osvajanja vlasti. Nema tu nikakve ponude rješenja, i nadam se da građani više neće vjerovati lijepim riječima i bajkama. Može se čak dogoditi da nitko ne uspije formirati većinu, ili da koalicija bude toliko labava i neuspješna da u roku od godinu dana budu prijevremeni izbori i dogodi se situacija kao sada u Sloveniji.

**AKTUAL: Ili da HDZ i SDP koaliraju.**

Ne znam što bi se trebalo dogoditi da se to ostvari, iako nikad ne reci nikad. No, nismo mi na razini Njemačke, još je tu prevelika razlika u karakteristikama da se to dogodi.

**AKTUAL: Činjenica je da se desnica okuplja i da će oni najvjerojatnije pobijediti ako SDP ne uspije isto učiniti na ljevici. Time će teret odgovornosti ipak pasti na ORaH.**

Ali, zašto bi ORaH snosio odgovornost za jedan ili drugi scenarij. Mislim da bismo u prvom redu bili neodgovorni prema svojim simpatizerima kad bismo ušli u neprincipijelnu koaliciju samo zato da HDZ ne dođe na vlast. Pa neka dođu i pokažu što znaju. Po onome što govore, nemaju programa i rješenja koja bi Hrvatsku izvukli iz krize. Zašto onda imati nesposobnu vlast ?



Treba imati hrabrosti i provesti i više prijevremenih izbora ako treba, da se konačno izaberu odgovorni koji imaju realni program i koji će raditi u javnom interesu. To će biti jeftinija opcija od zadržavanja nesposobne vlasti. Ne živi se od ideja nego od rada, a što ćemo više živjeti u prošlosti to će nam budućnost biti mračnija. A ORaH ne treba sebe žrtvovati da bi neuspješni uspjeli.

**AKTUAL: Koliko brzo vam raste članstvo?**

Puno brže no što smo očekivali, prije dva tjedna došli smo do brojke od tri i pol tisuće, što pred nas postavlja nove zahtjeve, najviše u smislu financija jer bismo trebali infrastrukturom pratiti porast članstva. Za razliku od ostalih parlamentarnih stranaka, mi se financiramo isključivo od članarina, a u današnje doba ekonomske krize donacije su vrlo skromnih iznosa. Da nas se želi osujetiti u normalnom političkom radu, dokaz je i nedavni presedan kad je Vlada retroaktivno nakon izbora smanjila naknadu s 250 tisuća kuna na 43 tisuće kuna po mandatu u Europskom parlamentu. Kao razlog naveli su socijalnu osjetljivost. Neobično za nekoga tko svojim svakodnevnim djelovanjem potvrđuje upravo suprotno.

**AKTUAL: Što ćete si kupiti od prve europske plaće, koji su vam uopće privatni interesi i hobiji?**

Teško je uz sve ove poslove imati hobi koji bi me okupirao, ali, recimo, volim putovanja jer na putovanjima čovjek puno nauči od drugih kultura tako da će prva plaća vjerojatno otići na neko putovanje koje ću spojiti s godišnjim odmorom.

**AKTUAL: Gdje ste sve putovali?**

Lakše mi je odgovoriti gdje nisam bio. Bio sam na svim kontinentima, što privatno, što kroz sudjelovanja na znanstvenim skupovima, bilo kao autor članaka ili kao član stručnih odbora. Ovaj put ću godišnji provesti negdje unutar EU. Na svakom putovanju upoznaš nove ljude, običaje, nešto od te kulture preneseš u svoj privatni život. Tako da nakon svakom putovanja razveselimo prijatelje s nečim novim što sam tamo otkrio, bilo vezano uz gastronomiju, arhitekturu, glazbu, ili nešto treće.

**AKTUAL: A kad idete na naše more?**

U predsezoni i postsezoni, ne zato što je tada jeftinije nego zato što su lipanj i rujan na Jadranu najljepši.

## Davor Škrlec: U vlak promjena brzo se možemo ubaciti

Razgovarao

Goran Kotur

***Hrvatska je u posljednja dva desetljeća uspjela uništiti većinu industrijske proizvodnje tako da će joj trebati ne reindustrijalizacija, nego industrijalizacija po novome modelu. Srećom, imamo resurse, samo treba pokrenuti procese***

**D**avor Škrlec je potpredsjednik ORaH-a i zastupnik u Europskom parlamentu, gdje djeluje u klubu zastupnika Zelenih/Europskog slobodnog saveza. Od siječnja do srpnja 2012. godine kao pomoćnik ministrice zaštite okoliša i prirode Mirele Holy vodio je Upravu za zaštitu okoliša i održivi razvoj.

Redoviti je profesor na zagrebačkom Fakultetu elektrotehnike i računarstva, gdje se bavi problematikom planiranja i pogona elektroenergetskog sustava, integracijom obnovljivih izvora energije i distribuirane proizvodnje u elektroenergetski sustav, te

primjenom geoinformacijskih sustava u elektrotehnici i računarstvu. Sudjelovao je u izvođenju stručnih projekata u suradnji s gospodarstvom kao voditelj ili suradnik, te je bio voditelj nekoliko međunarodnih i domaćih znanstvenih projekata.

S Davorom Škrlecom porazgovarali smo o aktualnim hrvatskim i europskim temama.

♦ **U europskoj, pa i našoj javnosti sve se više spominje zeleni rast. Pogotovo o tome govori vaša stranka. Možete li približiti pojam zelenog rasta?**

- Zeleni rast podrazumijeva niz mjera koje pridonose održivom razvoju društva, a

zajednički ih čine ekonomski, okolišni, socijalni, tehnološki i razvojni aspekti. Prepoznaje se u korištenju prirodnih materijala, promicanju korištenja obnovljivih izvora energije, zaštiti okoliša, smanjivanju otpada i zagađenja, te borbi protiv klimatskih promjena. Podrazumijeva primjenu ekoinovacija i novih tehnologija u svim sektorima od proizvodnje, poljoprivrede do uslužnih djelatnosti. Da bi se postigli ti ciljevi, sve češće se spominje novi ekonomski model - cirkularna ekonomija, koja suprotno današnjem modelu potrošačkog društva promiče prirodne cikluse koji ne prepoznaju nekorisni otpad. Tako proizvodi umjesto da nakon uporabe završe na otpadu, prvo dobivaju novu namjenu, a tek nakon toga ulaze u postupak recikliranja, a zbog korištenja prirodnih materijala nema odlaganja otpada. Ta promjena se ne može ostvariti preko noći, ali što prije započnemo s promjenom ekonomskog modela, izlazak iz postojeće ekonomske krize, koja je ujedno i kriza društvenih odnosa, bit će brži.

#### ♦ Zašto smatrate da je zeleni rast rješenje za hrvatske ekonomske i druge probleme?

- Hrvatska je u posljednja dva desetljeća uspjela uništiti većinu svoje industrijske proizvodnje, tako da joj neće trebati industrijalizacija, nego industrijalizacija po novome modelu. Raspoložemo s prirodnim resursima koji nas brzo mogu ubaciti u vlak promjena, samo to netko treba prepoznati i pokrenuti procese. Stalno se govori o poticanju malih i srednjih poduzeća, samozapošljavanju, ulaganjima u razvoj i nove tehnologije, pametnoj specijalizaciji... S riječi treba prijeći na djela i problemi će se početi

rješavati. Modeli postoje i samo ih treba primijeniti, umjesto da se brine koliko će završiti u nečijem džepu.

#### ♦ Europski Zeleni se vezano uz pitanje energije i klimatskih promjena zalažu za tri obvezujuća cilja do 2030. godine. To su 40 posto uštede energije, 45 posto energije iz obnovljivih izvora i smanjenje emisije stakleničkih plinova od 60 posto. Koliko daleko Hrvatska može otići?

- Hrvatska je dio regije koja je siromašna energetskim resursima poput nafte, ugljena i plina. Istovremeno je bogata prirodnim resursima, odnosno obnovljivim izvorima energije, kao što su primjerice energija vjetra, energija sunca, biomasa, geotermalna energija te energija vodotoka čiji su potencijali najvećim dijelom iskorišteni izgrađenim hidroelektranama. Naša potrošnja energije po jedinici proizvoda je dvostruko veća od prosjeka EU-a, što znači da imamo staru i neučinkovitu industrijsku proizvodnju. Istovremeno je naša potrošnja energije po jedinici stambene i poslovne površine tri do pet puta veća nego što bi trebala biti. Dakle, postoje veliki potencijali u obnovljivim izvorima energije i energetske učinkovitosti koji bi se mogli iskoristiti za razvoj gospodarstva i postizanje liderstva u tim sektorima u regiji.

#### ♦ Zbog čega se ti potencijali dovoljno ne koriste?

- Nedostatak političke volje i interesi određenih lobija već desetljećima koče razvoj hrvatske energetike i uvozom svih oblika energije pomažu razvoj gospodarstva drugih država i zarađuju na preprodaji



energije. Hrvatska već propušta sljedeću priliku u području gdje je uvijek bila regionalni lider, a to je sektor proizvodnje elektroopreme, samo sada nove generacije – Smart Grid. Opet zahvaljujući nekompetentnim političkim strukturama i državnim službenicima po resornim ministarstvima, ali i zahvaljujući preplašenoj struci i nezainteresiranoj akademskoj zajednici. Ako se u tom sektoru uskoro ne dogodi neko čudo, vrlo brzo ćemo postati uvoznik rješenja umjesto izvoznik kao u neka vremena koja se sada već čine dalekom prošlosti.

♦ **Zbog čega ste glasovali za to da demokršćanin Jean-Claude Juncker postane predsjednik Europske komisije?**

- Nakon predstavljanja programa i odgovora na zastupnička pitanja političkog

kluba Zelenih, moj stav je glede glasanja na plenarnoj sjednici bio suzdržan. Razlog je bio nervozan i neodređen odgovor na moje pitanje iz financijskog sektora kojim financijskim instrumentima gospodin Juncker kao predsjednik Europske komisije namjerava pomoći zemljama članicama poput Hrvatske da novac iz fondova EU-a uspješno iskoriste za razvoj gospodarstva i izlazak iz krize. Mišljenje sam promijenio nakon što sam kao i ostali zastupnici u Europskom parlamentu dobio ujutro, prije održavanja plenarne sjednice, na kojoj se glasovalo, dokument od gospodina Junckera u kojemu je on istaknuo deset najvažnijih područja kojima se namjerava posvetiti za vrijeme svog mandata. U dokumentu je eksplicitno napisao općenit, ali ipak zadovoljavajući odgovor na moje pitanje, i to

u prvom prioritetnom području. No, kao i kod ostalih zastupnika iz kluba Zelenih koji su glasovali za gospodina Junckera, to nije i bezuvjetan glas za sastav Europske komisije na jesen. Tu se već naziru problemi i moguća kriza jer nisu ispunjeni osnovni uvjeti koje je postavio Europski parlament.

♦ **Očekuje se da će ORaH na predsjedničkim izborima podržati Ivu Josipovića. Postoji li mogućnost da nakon idućih hrvatskih parlamentarnih izbora ORaH koalira s SDP-om?**

- Predsjedništvo ORaH-a još nije donijelo odluku o podršci predsjedniku Josipoviću za novi mandat. Čekamo predstavljanje programa. Što se tiče koalicijskih aranžmana sa SDP-om, još jedanput ponavljam da se kod SDP-a moraju dogoditi ne samo kadrovske promjene, nego i promjene u načinu provođenja vlastite politike da bi postali vjerodostojan koalicijski partner. Za takve promjene je potrebno vrijeme, koje je do idućih parlamentarnih izbora sigurno prekratko.

♦ **Kako ocjenjujete prijedlog Partnerskog sporazuma i nacрте dvaju operativnih programa za provedbu kohezijske politike koje je Hrvatska nedavno uputila Europskoj komisiji? Jeste li zadovoljni iznosima i njihovom raspodjelom?**

- Kao prvo, s dostavljanjem Partnerskog sporazuma kasnilo se šest mjeseci, a operativni programi su dostavljeni naknadno, tako da ćemo ukupno kasniti najmanje godinu dana, jer pregovori počinju tek nakon što Europska komisija prouči dokumente. Dakle, ništa prije početka 2015. godine, jer

u studenom počinje s radom nova Europska komisija. U poslanim dokumentima daju se uočiti dvije naše standardne boljke. Patimo od broja stranica kao mjerila kvalitete dokumenta, i naši operativni programi nisu usklađeni sa strateškim dokumentima koji su napravljeni. Ali, bolje bi bilo da nisu u posljednjih nekoliko godina, jer su sektorski potpuno neusklađeni. Nisam zadovoljan s iznosima i njihovom raspodjelom, jer oni pokazuju da oni koji su te dokumente pisali uopće nemaju viziju Hrvatske 2020. godine. Partnerski ugovor koji će se vjerojatno potpisati tijekom 2015. godine obvezujući je za sve vlade do 2020. godine.

♦ **Smatrate li da jadransko-jonski koridor treba uključiti što je prije moguće, a najkasnije do 2023. godine, u osnovnu trans-europsku prometnu mrežu?**

- Hrvatska je gotovo potpuno izostala iz osnovne transeuropske prometne mreže. Taj koridor se ne smije promatrati samo kao koridor za cestovni transport, nego i za budući željeznički transport, a paralelno se istom trasom trebaju planirati i energetske koridori - ogranak TAP-a, odnosno jadransko-jonski plinovod i povezivanje elektroenergetskog sustava Hrvatske sa sustavima Crne Gore i Albanije. Opravdanost ulaganja u takve velike infrastrukturne projekte ne može biti samo sezonski turizam, pa je jako važno zainteresirati potencijalne partnere za ulaganja u ostale sadržaje koji su u svijetu uobičajeni uz takvu infrastrukturu. Dok takav projekt ne budemo spremni odraditi na ovaj način, bolje da ga i ne započinjemo, nego je bolje čekati neke nove, inovativne i napredne snage u Hrvatskoj,



jer nam inače prijeti repriza problema s autocestama.

♦ **Zalažete li se za obnovu, modernizaciju i elektrifikaciju pruge Zagreb – Split, koja bi sa Zagrebom povezivala i Zadar i Šibenik?**

- Svakako! To treba postati moderna, elektrificirana dvokolosječna pruga za brzi-ne putničkih vlakova do 200 kilometara na sat i teretnih vlakova do 140 kilometara na sat. Vidio sam dobre prijedloge, konkretno za prugu Zagreb-Split, koji bi skratili putovanje i približili i Zadar i Šibenik. Smatram da dobar parametar planiranja mora biti vrijeme trajanja putovanja, jer će jedino to uz konkurentnu cijenu putnički prijevoz vlakom napraviti atraktivnijim. Zato putovanja vlakom, na relacijama Zagreb-Split, Šibenik i Zadar, Zagreb-Osijek i Zagreb-Pula, ne bi smjela trajati dulje od tri sata. Za elektrifi-

kaciju željezničkih pruga još uvijek imamo sva potrebna znanja, gospodarstvo koje je sposobno proizvesti i montirati svu opremu, električne lokomotive, vagone... Paralelno treba planirati i projekte u lukama kako bi se ostvario sinergijski efekt, jer će naše luke biti konkurentnije samo ako su dobro povezane s europskom željezničkom mrežom. Željeznički transport je posljednjih desetljeća bio zanemaren i bez ozbiljnih strateških investicija, što nam se vrlo brzo može obiti o glavu ako ne napravimo strateški zaokret u smjeru održivog transporta.

♦ **Europski Zeleni traže trenutni prekid pregovora između EU-a i SAD-a o transatlantskom trgovinskom i investicijskom partnerstvu. Zašto?**

- Netransparentnost cijelog procesa pregovora je jedna od glavnih prepreka.





Pristup, i to vjerojatno samo dijelu dokumentacije, doveden je do takvog apsurd da zastupnik u Europskom parlamentu uvid u tekst ima samo u tzv. sigurnoj sobi, bez mobitela, ili nekog drugog medija za bilješke, a u državama članicama u veleposlanstvima SAD-a. Smatramo da TTIP ugrožava gospodarstvo i građane EU-a, jer će se dozvoliti plasman proizvoda iz SAD-a na tržištu EU-a bez poštovanja standarda EU-a u području zaštite okoliša, zaštite zdravlja i kvalitete hrane. Kao primjer, globalna korporacija danas mora imati proizvodnju u EU-u po standardima EU-a. Potpisivanjem sporazuma ona može ukinuti proizvodnju u EU-a i uvoziti iz SAD-a, gdje je, na primjer, dopušten veći udio GMO-a u ljudskoj ili životinjskoj hrani, a proizvodnja može biti po manje strožim kriterijima zaštite okoliša i time konkurentnija od one iz EU-a, a zbog stavki u sporazumu mi ćemo biti ne-moćni. Ružno je ako se sve to događa kao posljedica smanjenja ovisnosti EU-a o uvozu plina iz Rusije i nudađenjem uvoza plina

iz škrljeveca iz SAD-a. Pa tako iz energetske zamke utrčavamo u jednu drugu, puno opasniju zamku. Zato je nevjerojatno kako je hrvatska Vlada dala bespogovornu podršku potpisivanju TTIP-a.

♦ **Jesu li ovi europsko-američki pregovori dobar primjer prevelikog utjecaja korporativnih lobista na proces donošenja odluka na razini EU-a?**

- Definitivno! Zato me u programu, ali i javnim nastupima gospodina Junckera obradovalo inzistiranje na transparentnom djelovanju lobista, što je također i jedan od zahtjeva Zelenih. Naši politički savjetnici u grupaciji Zelenih dali su nam konkretne upute kako komunicirati i razgovarati s lobistima i toga se pridržavamo. Takav način djelovanja omogućava nam da od lobista dobijemo stavove i razmišljanja, a da istovremeno ne ugrozimo svoj etički i moralni integritet. Ponekad su to korisne informacije koje pridonose kvaliteti naših prijedloga.

# Hrvatska se suočava s neodrživim energetskeim razvojem

Kolumnist

Davor Škrlec

## *Hrvatska energetska politika nije u skladu s novim EU ekonomskim modelom*

**E**uropska unija radikalno mijenja ekonomsku politiku usvajanjem modela kružne ekonomije. Ponovna industrijalizacija ekonomije će uključivati manju potrošnju energije te racionalno upravljanje prirodnim resursima. Međutim, unatoč navedenim tendencijama na europskoj razini, Hrvatska ide u suprotnom smjeru.

Termoelektrana na pogon uvezenog ugljena u EU je postala neprihvatljiva. Plomin C elektrana je proglašena 2014. Godine strateškim projektom Republike Hrvatske. Predstavljala se kao rekonstrukcija Plomin 1 jedinice postala bi ekološki neprihvatljiva u EU za manje od pet godina. Elektrana Plomin C proglašena je ovog ljeta strateškim projektom hrvatske vlade. Predstavlja se kao rekonstrukcija jedinice Plomin 1, no

četiri puta većeg kapaciteta te je predviđena lokacija bila hrvatska obala u Istri.

Argument hrvatskog Ministarstva gospodarstva i Hrvatske elektroprivrede (HEP) je bio namjera projekta o smanjivanju ovisnosti Hrvatske o uveznoj električnoj energiji te povećanje udjela obnovljivih izvora energije.

Međutim, istina je takva kako bi navedena elektrana povećala ovisnost Hrvatske o uvezenom ugljenu, dok se EU sve više okreće modernizaciji energetskih sektora i smanjenju korištenja krutih goriva. Nadalje, predložena tehnologija za termoelektiranu također nije bila prikladna za podržavanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora.

Problemi koji su se pojavili u ideji realizacije ovog projekta su brojni, a najveći



od njih je zagađenje. Stanovnici Labina su bili zabrinuti zagađenjem iz već postojećih termoelektrana Plomin 1 i 2. Jednako tako, realizacija projekta bi spriječila Hrvatsku u njenom ispunjavanju dugoročnih klimatskih EU ciljeva za smanjenje CO<sub>2</sub>.

Značajno je napomenuti kako mi emisije Plomina C iznosile oko 2 644 milijuna CO<sub>2</sub> ekvivalenta, dok je ukupno ograničenje emisija u Hrvatskoj iznosilo između 1 566 milijuna i 6 264 milijuna CO<sub>2</sub> ekvivalenta.

Nadalje, problem je predstavljao i strani investitor - japanska korporacija Marubeni koja je izabrana za najpovoljnijeg ponuditelja za izgradnju i upravljanje termoelektranom Plomin C. Navedena korporacija je osuđena za kršenje zakona povezanog s primanjem odnosno davanjem mita u SAD-u (više o temi dostupno i na službenim stranicama FB-a). Projekt bi također bio ekonomski neučinkovit bez državne

potpore koja će jamčiti cijenu energije, što je pak u suprotnosti s pravilima unutarnjeg tržišta električne energije.

Neuspjeli Plomin C projekt je pokazao kako postoji ozbiljna potreba za preusmjerenjem prema korištenju obnovljivih izvora energije, kao i to da je vrijeme da okrenemo leđa projektima koji ugrožavaju naše postojanje.

Održivi razvoj Hrvatske (ORaH) kao što je predstavio u svojoj politici obnovljivih izvora energije namjerava postići gospodarski rast i smanjiti nezaposlenosti kroz transformaciju energetskega sektora u njezgovu niskougljičnu varijantu.

Navedena težnja se može ostvariti povećanjem udjela obnovljivih izvora energije u električnoj i toplinskoj potrošnji, provedbi energetske učinkovitosti i ulaganju u inovacije i nove tehnologije, posebno u modernu plinsku elektranu i pametne mreže.

# Europska unija biti uporna po pitanju postavljanja etičkih standarda s Kinom

Kolumnist

Davor Škrlec

***Europski odnosi s Kinom moraju uključivati rješavanje zagađenja okoliša i promicanje etičke proizvodnje, piše Davor Škrlec***

**E**konomski rast Kine nesumnjivo je bez presedana – sa stopom BDP-a od 7.7 čini drugu najveću ekonomsku svjetsku silu, odmah iza SAD-a. Međutim, ljudska prava i građanska demokracija nisu uživale jednak status rasta kao gospodarstvo, što uzrokuje znatne podjele unutar kineskog društva. Istovremeno, zagađenje okoliša i zdravstveni rizici stvaraju jednu eksplozivnu situaciju čiji se utjecaj odražava na ostatak svijeta. S 6.018 milijuna tona stakleničkih plinova ispuštenih godišnje, Kina zauzima mjesto najvećeg svjetskog zagađivača.

Kina je zabilježila rekordno visoku razinu zagađenja zraka, vode i tla koji dramatično utječu na živote kineskih građana. Ova „kineska zagađenja“ nisu zadržana unutar

državnih granica, nego se šire diljem svijeta ugrožujući živote milijardi drugih ljudi na svakom kutku planeta, budući da učinci kineskih intenzivno onečišćujućih industrijskih djelatnosti lako putuju kroz zrak i vodu. Štoviše, u većini slučajeva, veliki broj tvrtki smještenih u Kini su u europskom ili američkom vlasništvu.

Prema izvješću Reutersa iz prosinca prošle godine, gotovo 3,33 milijuna hektara poljoprivrednog kineskog zemljišta su previše zagađeni usjevi. Ipak, mnogi od poljoprivrednika svjesno ignoriraju situaciju, nastavljajući i dalje uzgajati svoje proizvode u jako zagađenom tlu. To pak znači da mnogi od proizvoda koji se uvoze iz Kine, kao što je npr. riža, predstavljaju zdravstveni rizik za naše građane i zahtijevaju našu



hitnu pozornost. Svjedoci smo skandala s kontaminiranim kineskom mlijekom iz 2008. godine koji je uz mlijeko, uključivao dojenačku formulu, kao i druge prehrambene materijale i sadržaje s toksičnim aditivom melamina. Do studenog te godine, Kina je zabilježila 300 000 žrtava uključujući šestero dojenčadi smrtno stradale od bubrežnog kamenca i drugih bubrežnih oštećenja te 54 000 hospitaliziranih. Kemijski dodatak je bio dodan mlijeku radi privida o većoj količini proteina.

S obzirom na vrlo razvijenu trgovinsku mrežu između Europske unije i Kine, trebamo uzeti u obzir da su mnoge od ovih „loše“ proizvedenih serija također uključene i u dijetalne proizvode naših kupaca. Kineska korupcija ne dozvoljava uvođenje učinkovite kontrole i provedbenih mehanizama za zaštitu proizvodnih linija i garanciju kvalitete njihovih proizvoda. To samo po sebi predstavlja rizik za zdravlje i dobrobit kineskih i europskih građana, što su dokazala i dosadašnja iskustva.

Rukovodstvo Europske unije i nezine države članice ne samo da moraju učiti iz ovakvih iskustava, već trebaju napraviti akcijski plan kojim će se odrediti formula etičke proizvodnje u Europi – a to je ona koja poštuje okoliš i promiče održivi razvoj. Trebamo poticati inovativnost i održivi rast u Europi. Trebamo se usredotočiti na mala i srednja poduzeća i stvoriti potrebne uvjete koji će im omogućiti napredak na održiv način. Naša najveća vrijednost su naši ljudi, zajedno sa svojom kreativnošću, svojim poslovno usmjerenim umovima i svojom težnjom prema visokim etičkim standardima proizvodnje.

Istodobno, Europa mora biti u stanju pregovarati s Kinom kako bi postavili jedinstvena pravila kojima se osigurava proizvodnja i sigurnost hrane za sve. Kina je unutar svjetskog političkog kruga definitivno snaga u porastu. Međutim, takva vlast dolazi s odgovornošću prema onima koji ovise o njoj. Živimo u globalnom gospodarstvu, što znači da se nemar ili neuspjeh jednog naroda može porazno odraziti na druge.

## Europskoj uniji treba pametno gospodarenje, a ne zbrinjavanje otpada

Kolumnist

Davor Škrlec

*Gospodarstvo Europske unije možemo ojačati održivim  
upravljanjem resursima umjesto da se fokusiramo samo  
na zbrinjavanje otpada, tvrdi Davor Škrlec*

**U**koliko želimo promijeniti način razmišljanja građana i promijeniti našu ekonomiju stvaranjem novih održivih modela poslovanja, zbrinjavanje otpada trebalo bi zamijeniti njegovim pametnim gospodarenjem. Nažalost, u manje razvijenim državama članicama EU-a, otpad je namijenjen za odlagališta, unatoč tome što sadržava sirove materijale i akumuliranu energiju. Ako smo uistinu predani održivom načinu života, krajnje je vrijeme da linearnu ekonomiju ostavimo iza sebe te započnemo tranziciju prema cirkularnoj ekonomiji.

Eko-dizajn ne bi trebao biti ograničen na uzak spektar proizvodnje i potrošnje energije za život. On bi se trebao razviti u pametan dizajn da bi bilo moguće obavlja-

ti sitne preinake uz minimalnu potrošnju energije i ponovnu upotrebu proizvoda na jednostavniji i energetske učinkovitiji način, što u konačnici dovodi do smanjenja potrošnje energije u procesu recikliranja.

Prva faza reciklaže i odabira otpada nema alternativu. Kvaliteta sakupljenog i svrstanog otpada inače nije problem u primarnom procesu odabira, s obzirom na to da izravno utječe na ciljeve postavljene za recikliranje određenih materijala. Pobornici modela cirkularne ekonomije smatraju kako kvaliteta sirovih materijala proizašlih iz recikliranog otpada mora biti jednaka kvaliteti sirovih materijala koji su inače korišteni u procesu proizvodnje. Ova razina propisana je kao industrijski standard u vidu kvalitete i sigurnosti proizvoda.





Takozvani „4R“ koncept (*reduce, reuse, recycle, recover*) koji se odnosi na koncept reduciranja, ponovnog upotrebljavanja, recikliranja i popravljanja proizvoda, jest srž cirkularne ekonomije. Drugim riječima, faza recikliranja je odgođena na što dulje vrijeme kako bi se prethodno iscrpile sve druge mogućnosti proizvoda.

Eko-inovacije i eko-dizajn tiču se velikog broja različitih sektora. Ambalaža ne služi samo osnovnoj svrsi zaštite proizvoda, već i za privlačenje potrošača ističući se izgledom među konkurentima. No, sama ambalaža proizvoda vrlo je kratkog vijeka i najčešće postaje otpad koji se treba reciklirati. Nažalost, statistike pokazuju kako veliki postotak takvih ambalaža nije recikliran. Umjesto toga, završava kao komunalni otpad koji se dalje spaljuje ili baca na odlagališta otpada. Trebamo nove tehnologije, rješenja i inovacije kako bi ambalaža dopri-

nijela na neki način svakodnevnom životu građana, odnosno kako bi se povećala zastupljenost reciklaže u društvu te, što je najvažnije, reducirao ukupan trošak energije.

Industrija treba podržati predložak proširene odgovornosti potrošača. To će potrošačima omogućiti potpunu kontrolu troškova biranja materijala u daljnjoj proizvodnji te na taj način srezati troškove bez rezanja poslova. Na troškove potrošnje materijala otpada gotovo 60 posto sveukupne potrošnje proizvodnje, dok radna mjesta predstavljaju samo 20 posto troškova. Održivo upravljanje resursima pomaže stvaranju novih radnih mjesta i povećanju stope zaposlenosti u lokalnim zajednicama pa samim time i pridonosi stabilizaciji europske ekonomije. To bi također omogućilo Europskoj uniji implementiranje cirkularne ekonomije, odnosno obvezivanje na pametno gospodarenje otpadom.

# Najveća liberalizacija u trgovini poljoprivrednim proizvodima prilika i za nas

Komentator

Davor Škrlec

***Europska unija i Koreja ukinut će 98,7 posto carina na industrijske i poljoprivredne proizvode. Kako smo u listopadu postali dio sporazuma koji je osigurao najveću liberalizaciju u trgovini poljoprivrednih proizvoda, očekujem povećanje hrvatskog izvoza upravo u tom području***

**H**rvatska je kao najnovija članica Europske unije u listopadu postala dio Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU i Republike Koreje.

Trgovinski sporazumi poput Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU i Kanade (Comprehensive Trade and Economic Agreement, CETA) ili onog sa SAD-om (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP) česta su tema polemika zainteresirane javnosti i odgovornih institucija. Doista, proces pregovaranja nije posve transparentan i mnogo se toga događa iza zatvorenih vrata. U interesu je građana da

na vrijeme doznaju što im zapravo donose trgovinski sporazumi. Oni mogu uvelike utjecati na društveno-ekonomske aktivnosti pojedine države članice, a i na društvo u cjelini.

Sporazum o slobodnoj trgovini između EU i Republike Koreje (EU-Korea FTA) stupio je na snagu u srpnju 2011. i prvi je takav u novoj generaciji sporazuma o slobodnoj trgovini koje je pokrenula EU 2007. Usto, prvi je to trgovinski sporazum potpisan s jednom azijskom državom koji ukida još više međusobnih trgovinskih prepreka. Sporazum ukida carine na industrijske i

poljoprivredne proizvode progresivno korak po korak te je samo manji broj poljoprivrednih proizvoda ostao isključen. Njime se ukidaju i necarinske prepreke u područjima zaštite intelektualnog vlasništva, usluga i investicija, tržišnog nadmetanja, javne nabave i transparentnosti u regulaciji održivog razvoja.

### Rast izvoza

Republika Koreja deseti je najveći trgovinski partner EU, a Unija je četvrta izvozna destinacija Republike Koreje nakon Kine, Japana i SAD-a. Jedan od važnijih argumenata za stvaranje navedenog sporazuma prosječni je godišnji porast EU izvoza od sedam posto od 2007. do 2011., a europske tvrtke najveći su investitori u Republici Koreji.

Europski poljoprivredni i prerađeni prehrambeni proizvodi imaju vrlo dobru reputaciju među korejskim potrošačima, što pokazuje i znatan porast izvoza u tom sektoru koji prosječno iznosi više od milijardu eura godišnje. Prije sporazuma samo dva posto europskih poljoprivrednih proizvoda nije bilo opterećeno carinama. U Koreji su carine na uvoz poljoprivrednih proizvoda vrlo visoke, prosječno 35%, a smanjivat će se ovim dogovorom za oko 380 milijuna eura godišnje. Vezano uz izvoz poljoprivrednih proizvoda u Koreju, važno je da zadovoljavaju uvjete definirane Protokolom o pravilima podrijetla. Sporazum sadrži niz općih obveza o tehničkim preprekama u trgovini, uključujući i suradnju na standardima i zakonskim pitanjima transparentnosti i označavanja proizvoda koji nadilaze obveze sadržane u Sporazumu Svjetske trgovinske organizacije (WTO)

o tehničkim preprekama u trgovini. U pet godina od stupanja Sporazuma na snagu EU i Koreja ukinut će 98,7% međusobnih carina na industrijske i poljoprivredne proizvode.

Protokol uz Sporazum o slobodnoj trgovini između EU i Republike Koreje uzimajući u obzir pristupanje Hrvatske EU





podržao sam kao zastupnik ORaH-a u Europskom parlamentu na plenarnoj sjednici u listopadu, kad se o njemu glasovalo.

Smatrao sam da će hrvatskim poduzetnicima taj sporazum koristiti u smislu povećanja potencijala slobodne trgovine i boljem plasiranju proizvoda na tržište Republike Koreje. Budući da je sporazum

osigurao najveću liberalizaciju u trgovini poljoprivrednim proizvodima, očekujem povećanje hrvatskog izvoza upravo u tom području. Također, u prilog idu i postojeći europski programi za promociju poljoprivrednih proizvoda putem kojih hrvatski izvoznici mogu povećati vidljivost svojih proizvoda na trećim tržištima.





Smatram kako bi bez stupanja na snagu ovoga sporazuma pozicija EU, pa tako i Hrvatske, bila mnogo slabija jer je Koreja već sklopila slične sporazume, ili pregovara o njima, s jakim poljoprivrednim izvoznica-  
ma kao što su Čile, SAD, Kanada, Australija i Novi Zeland. U tom smislu naša bi konkurentnost bila dovedena u pitanje.

Sporazum o slobodnoj trgovini s Korejom, za koji se ustanovilo da sadržava i dio kulturne suradnje, potpao je u nadležnost država članica i one su ga morale potvrditi u skladu s ustavnom praksom. Na žalost, zbog složenih pravila i procedura te činjenice da su pregovori tajni kako bi se zauzele bolje pregovaračke pozicije, tek se nakon završetka pregovora i predloženom doku-

mentu može odrediti njegov pravi sadržaj i način na koji postaje pravovaljan.

### Nove prilike

Zbog toga Transatlantski trgovinski i investicijski sporazum (TTIP), o kojem se još pregovara, i već sklopljeni Sporazum o slobodnoj trgovini s Kanadom (CETA), vjerojatno će trebati tretirati kao „mixed-agreement“ prije nego „EU-only“, što u konačnici znači nužnost ratifikacije prema nacionalnim procedurama.

Hrvatska će stoga imati priliku i u tom trenutku značajno utjecati na konačni ishod i prihvaćanje sporazuma jer, da bi mogli stupiti na snagu, prethodno moraju biti ratificirani u svim državama članicama.

## SVE ŠTO STE ŽELJELI ZNATI O TTIP-U: Prava građana stavljaju se u podređen položaj, a jačaju se prava korporacija

*Kontroverzni TTIP, skraćenica iza koje se krije Transatlantski trgovinski sporazum između SAD-a i Europske unije, još uvijek je u fokusu javnosti, a cijeli sporazum nerijetko se naziva „dogovorom o kojem ovisi naša budućnost“. Stoga su prije desetak dana redakcije portala Lupiga.Com i Forum.tm, svoje čitatelje pozvali da pitaju sve što ih zanima o TTIP-u. Od vaših pristiglih pitanja odabrali smo njih deset i postavili ih europarlamentarcu Davoru Škrlecu, jednom od rijetkih domaćih političara koji je pokazao konkretniji interes za ovu temu i koji je uspio dobiti dozvolu pristupa sigurnoj sobi u Bruxellesu u kojoj su pohranjeni pregovarački dokumenti. Evo što je odgovorio na vaša pitanja*

♦ **Radi li se ovdje o diktaturi kapitala i za što su pregovori skriveni od javnosti?**

- Radi se povezivanju dvije jake ekonomije kao geopolitičke protuteže partnerstvu koje nastaje u Aziji između Rusije i Kine. Sjedinjene Američke Države paralelno vode pregovore s pacifičkim državama u koje nije uključena Kina, te je i to razlog

zbog kojih se pregovori o pojedinim pregovaračkim poglavljima događaju što je moguće više skriveni od javnosti. Razlozi poput industrijskih tajni, intelektualnih i patentnih prava mogu djelomično opravdati tajnost u pojedinim poglavljima. Čak nije problem u tajnosti samog pregovaranja, koliko u tajnosti pregovaračkih stavova,



rezultatima i problemima u pregovaračkom postupku, mogućim ustupcima, ali i u uvjeravanju javnosti o koristima od sporazuma bez kvalitetne podloge.

♦ **Odakle tolika tajnovitost oko ovog sporazuma imajući u vidu uolikoj mjeri njegove odredbe mogu utjecati na egzistenciju običnih građana koji žive od svojih plaća? Kako se to uklapa u širu sliku paradigme demokracije u Europi? Znajući da daleko najveći broj lobista koji djeluju u i oko EU parlamenta dolazi upravo iz korporativnog miljea, a ne građanskih udruga i građana pojedinaca, je li to znak da demokracija postaje i u EU princip jedan euro - jedan glas, a ne jedan građanin - jedan glas?**

- Europska unija je razvila niz mehanizama koji jako uključuju građane i zainteresiranu javnost u postupcima javnog

savjetovanja koji su ujedno potkrijepljeni ozbiljnim analizama kako će prijedlog promjena utjecati na gospodarstvo, okoliš i ljudska prava – odnosno održivi način. Način kako su započeli i kako se vode pregovori previše nas podsjeća na povijesni stil pregovaranja i opravdano se bunimo da se narušavaju uspostavljeni standardi za donošenje odluka u EU. Uočavam da je Europska komisija kao glavni pregovarač s naše strane počela ispravljati tu pogrešku.

♦ **Ako „kopajući“ po spisima o pregovorima shvatite da nešto nije dobro za građane EU, kako mislite da možete riješiti taj problem, odnosno postoje li mehanizmi koji omogućuju da nešto promijenite?**

- Politička grupacija Zelenih od početka javno iznosi dvojbe oko nekih pregovaračkih stavova i pregovaračkih poglavlja u





cjelini. Upravo javno progovarajući o mogućim ugrozama koje bi one uzrokovale utječe se na javno mišljenje i vrši pritisak na pregovarače. Europski parlament je po svojim odborima nedavno donosio mišljenja, te će uskoro biti i rezolucija Parlamenta u kojem ćemo poslati jasnu poruku Europskoj komisiji o pregovorima i samom sporazumu.

♦ **Može li zaista ovaj sporazum biti odbačen od strane institucija EU? Koliko je to realno očekivati i kakve veze zapravo ima tajnost postupka s eventualnom osjetljivošću nekih pravnih pitanja i odgovarajućih razvijenih tehnologija?**

- Velika je odgovornost na državama članicama odnosno njihovim institucijama hoće li sporazum biti prihvaćen. U Hrvatskoj konkretno sporazum mora ratificirati Sabor. TTIP je u takvoj kategoriji međunarodnih sporazuma da ga moraju ratificirati sve članice EU. Konačni tekst sporazuma će biti javan, a ja se nadam da će analiza utječaja koji će on imati za EU u cjelini i svaku državu članicu pojedinačno, također biti javan. Inače će način donošenja odluka u EU biti ozbiljno narušen.

♦ **Zašto je trebalo proći toliko dugo vremena od trenutka kada je bilo objavljeno da je dvoje naših EU zastupnika dobilo pristup cjelovitom dokumentu, do plasiranja bilo kakve informacije u javnost o njegovom sadržaju? Jesu li naši zastupnici bili izloženi „dobronamjernim uvjerenjima“ i, ako da, od koga?**

- U Europskom parlamentu je prvo bio ograničen pristup dokumentima na jednu manju grupu zastupnika koji su predsjedava-

vajući ili koordinatori pojedinih Odbora, i tek stalnim pritiskom na Predsjednika Europskog parlamenta i Europsku komisiju kao pregovaračkog tijela sa strane EU omogućen je pristup dijelu dokumenata svim zastupnicima. TTIP je tema o kojoj se u EU raspravlja već skoro dvije godine. Nažalost u Hrvatskoj je tek sada dobio donekle na važnosti u medijima, kao i niz tema koje su aktualne u EU ali se u Hrvatskoj o njima ne raspravlja kao da nismo članica EU. Na tjednoj razini imamo u EU donošenje odluka koje kratkoročno ili dugoročno utječu na Hrvatsku, ali se o tome u Hrvatskoj uopće ne piše i ne govori. Ja osobno nisam bio izložen nikakvim pritiscima ili uvjeravanjima.

♦ **Ako se zna da su svi društveni subjekti, građani i kompanije, zaštićeni pravnim poretком, ali istovremeno i obavezni ga poštivati, čemu onda služi dodatno osnaživanje položaja velikih korporacija, i to do te mjere da postaju de facto, kako u međunarodnom pravu tako i u internim pravnim odnosima i procesima unutar država članica, snažniji subjekti od samih država?**

- Upravo se zato borim zajedno s kolegama/kolegicama iz Zelenih u Parlamentu da se predloženi mehanizam ISDS u pregovorima izbací. S jedne strane se slabe prava građana i radnička prava te nas se stavlja u podređen položaj, a s druge se jačaju prava velikih korporacija.

♦ **Odakle uopće pravna utemeljenost za traženje neproporcionalno velikih osi-guranja i obeštećenja u slučaju promjene**

**pravnih odredbi? Ne čini li se poštovanim zastupnicima EU iz svih zemalja da je sasvim dovoljna razina obeštećenja ona koja se definira međusobnim ugovornim odnosima, a da je potpuno nejasno zašto bi sada ta zaštita morala poprimiti karakter međunarodnopravnog odnosa?**

- Naravno da smatram, zajedno sa svojim kolegama i kolegicama iz Zelenih, toliko zalaganje za primjenu ISDS mehanizma upravo dovodi u pitanje kvalitetu pravnog sustava u EU. ISDS je mehanizam zaštite investitora iz prošlih vremena i upravo zbog se borimo protiv njega. U drugim političkim grupacijama (EPP, S&D, ALDE) određeni broj zastupnika ne dijeli naše mišljenje jer je ili pod utjecajem krupnog kapitala ili ne razumije posljedice.

**♦ Čemu služi to stalno zaglupljivanje sa smanjivanjem carinskih nameta kad se zna da to pogoduje razvijenim zemljama, a ne zemljama koje tek pokušavaju razviti svoje ekonomije?**

- Zato što je uobičajena izjava naših političara u medijima kako moramo povećati izvoz, te se upada u zamku kako je jedna od prepreka povećanju izvoza naših proizvoda i visoka carina s druge strane. U slučaju trgovačkih odnosa EU – SAD to nije slučaj, te su sigurno ugroženije manje i slabije razvijene države članice. Cilj

bi trebao povećati proizvodnju i smanjiti ovisnost o uvozu.

**♦ Ako sporazum bude prihvaćen, ako države budu stavljene u podređeni položaj, i ako se pokaže i dokaže da je on štetan za građane i razvoj društva hoće li oni koji se suglase s takvim sporazumom odgovarati pravno, kazneno, materijalno i hoće li građani moć od države tražiti obeštećenje zbog stavljanja u nepovoljan položaj?**

- Nisam stručnjak za to područje, ali mislim da neće postojati ta mogućnost. Analiza utjecaja takvog sporazuma na EU i nacionalno gospodarstvo treba biti napravljena prije ratificiranja i potpisivanja sporazuma i mora biti javno dostupna. To će biti jedina garancija građanima da se štiti javni interes.

**♦ Čega se zapravo trebamo bojati iz TTIP-a?**

- Ako se u Hrvatskoj ne dogode reforme i prilagodba uvjetima iz sporazuma trebamo se bojati povećanju nezaposlenosti i daljnjem „odljevu mozgova“, smanjenju kvalitete javnih usluga, a zbog tržišnog utjecaja velikih proizvođača ugrožena je kvaliteta hrane. U investicijskom dijelu sporazuma možemo se bojati smanjivanja radničkih prava i standarda zaštite okoliša, ali to će najviše ovisiti u koji gospodarski sektor će se usmjeriti investicije.

## Natječaj Medijske nade

Razgovarala

Rebeka Lesac

***Davor Škrlec: U Europskom parlamentu svi prepoznaju da je Hrvatska zemlja koja je sačuvala svoj okoliš, ali koja ne koristi svoje prirodne potencijale, osobito obnovljive izvore energije na kojima treba temeljiti razvoj***

**P**objednica natječaja Medijskih nada Ureda za informiranje Europskog parlamenta Rebeka Lesac bila je na plenarnoj sjednici Europskog parlamenta u Strasbourgu i razgovarala je s hrvatskim zastupnikom Davorom Škrlecom.

♦ **Prošla je jedna godina od kako ste postali europarlamentarac, jeste li zadovoljni učinjenim do sada?**

Zadovoljan sam jer sam se unutar svoje grupacije svojim radom uspio pozicionirati na određenim pitanjima koja su meni važna u odnosu na Hrvatsku. Europski parlament donosi odluke koje su važne za sve građane Europske unije, a ne samo za Hrvatsku, ali naravno da ja kao zastupnik mogu reagirati i skretati pažnju na probleme koje se događaju u Hrvatskoj. Nažalost, mnogi pro-

blemi se ne rješavaju, ali barem možemo poticati javnost u Hrvatskoj, informirati druge europske institucije i kolege unutar Parlamenta o tome kakvi zapravo problemi postoje. Tako rade i drugi zastupnici. Možemo uzeti primjer iz moje političke grupacije. Pošast je pogodila talijansku obalu, što se tiče bolesti maslina i drugog voća pa se javila određena solidarnost nas koji dijelimo taj mediteranski prostor. Ja sam član tri odbora. Punopravni član u Odboru za okoliš, javno zdravstvo i sigurnost hrane te zamjenski član u transportu, turizmu i regionalnom razvoju, makar kako zastupnika u Zelenima ima svega 50, dopadne nas dosta posla. Tako sam recimo u regionalnom razvoju zadužen za Jadransko-jonsku strategiju, za zelene poslove te male i srednje poduzetnike. To je sve ono što proizlazi



iz Strategije Europa 2020. U transportu se bavim dronovima, što mislim da će biti zanimljivo i mladima. Radi se i na Izvješću Parlamenta pa uskoro vjerojatno ići legislativa oko regulacije dronova, od njihovih letova do namjene. U transportu se bavim i gradskim sredinama jer smo svjedoci da su gradovi veliki potrošači energije i zagađivači. Nismo orijentirani samo na zaštitu okoliša nego se tu bavimo i dosta širokim područjem. Tu mi je svakako dosta zanimljiva i Energetska unija gdje sam izvjestitelj u sjeni. Tu je i GMO i organska hrana, a što se tiče zdravlja tu me osobno zbog moje profesionalne orijentacije više zanima prevencija-zdravstvo. Kako kroz uređaj i modernu

tehnologiju što prije dijagnosticirati bolest te pravovremenom prevencijom i dijagnostikom što manje utrošiti na liječenje.

#### ♦ Zalažete se da Hrvatska bude GMO free? Kako bi to trebalo izgledati?

Želim da u ovom postupku koji je nova Direktiva omogućila da države mogu odlučivati hoće li prihvatiti GMO sjeme baš za kulture, da zbilja sve županije budu orijentirane na to da cijela zemlja bude GMO free, ali zapravo i da se cijela regija proglasi GMO free zonom. Mislim da će to biti dosta teško jer se autorizacija provodi na razini cijele Europske unije i onda država članica mora znanstvenim metodama

dokazati zašto ona ne želi, ako je jednom pristala da se ta autorizacija provede i za njezin teritorij. Tu ima dosta zamki u koje se lako može uletjeti ako se ne zna točan postupak kako se zapravo može obraniti od GMO-a.

♦ **Kako biste ocijenili suradnju sa svojim Klubom zastupnika, a kako s ostalim hrvatskim europarlamentarcima?**

Što se tiče mog Kluba, mogu reći da sam vrlo zadovoljan načinom na koji mi radimo. Postoji jedna vrlo demokratska procedura odlučivanja o svemu. Radije ćemo diskutirati koji sat duže dok se zapravo ne iskristalizira nekakvo mišljenje s kojim će se bar većina složiti pa se postigne kompromis. U svakoj političkoj grupaciji postoji broj zastupnika koji je recimo nam bitan u primjerice zaštiti okoliša, borbi protiv klimatskih promjena, promoviranju obnovljivih izvora energije. Tako nam se priključe ljudi koji dijele jednak svjetonazor. Dolazi do savezništava u mnogim političkim grupacijama. Savezništva se sklapaju ako se ne mora slijediti linija političke grupacije i ako glasovanje nije onako oštro. Sa zastupnicima iz Hrvatske nisam imao puno prilika surađivati. Nismo radili skupa na nekoj legislativi ili izvještajima. U transportu i turizmu smo kolega Radoš i ja, sad nam se pridružila gospođa Tomašić. U regionalnom razvoju je kolega Jakovčić za Jadransko-jonsku strategiju. Sad čekamo da krenu amandmani pa ćemo vidjeti kakva će biti suradnja. Po prvim reakcijama nakon prvog drafta, uvažene su naše primjedbe, sad mi moramo dalje inzistirati na još nekim stvarima koje su nama važne.

♦ **Što je fokus vašeg rada u Parlamentu i koji je vaš najveći uspjeh do sada?**

Istaknuo bi tri stvari kao uspjeh mog dosadašnjeg rada. Prošle godine je Martina Čuljak izabrana za građanku Europe što je bio prvi put da je netko ispred Hrvatske izabran. To je bio uspjeh koji je krenuo još s nominacijom, a završio s proglašenjem. To je dalo poticaj i mladima u Hrvatskoj da prepoznaju i drugačije načine za to kako se može regionalno djelovati promičući europski duh, a istodobno koristeći nove tehnologije. Drugi rezultat kojim sam zadovoljan je da smo unutar grupacije Zelenih osnovali radnu grupu za Središnju, Istočnu i Jugoistočnu Europu zbog toga jer su po prvi puta u Zelene ušli zastupnici iz zemalja kojih nije bilo dosada u grupaciji. To su zastupnici iz Litve, Mađarske, Slovenije, Hrvatske tako da smo zajedno s kolegama koji su već bili iz Austrije, Latvije i Španjolske stvorili novu radnu grupu kojom ja predsjedavam, a koja bi trebala prvo unutar Zelenih promicati, odnosno raditi na problemima tih država iz kojih smo mi došli, pomoći jačanju svijesti o državnom razvoju i zelenim poslovima. Također, pomoći zelenim strankama u državama članicama koje pripadaju tom bloku zemalja poput Češke, Rumunjske, Bugarske gdje su Zeleni uvijek negdje na pragu kojeg trebaju prijeći da bi dobili zastupnike u Europskom parlamentu, ali da se i zelenim strankama u zemljama bivše Jugoslavije pomogne da dobiju prepoznatljivu europsku politiku u svojim zemljama jer te stranke nisu opterećene prošlošću, a nude zelenu budućnost. Znamo da se ona temelji na održivom razvoju: razvoj gospodarstva u skladu s okolišem i

poštivanje ljudskih prava, demokracija i transparentnost- sve ono što bi trebao biti uvjet za ulazak u članstvo EU. To je jedan dosta velik izazov unutar grupe kao i voditi takvu ekipu. U grupaciji, ali i šire se bavimo time da se Hrvatska prepozna kao nova članica EU i da se istaknu njeni problemi, ali i naši potencijali. Svi ovdje prepoznaju da je Hrvatska zemlja koja je sačuvala svoj okoliš, ali koja ne koristi svoje prirodne potencijale, osobito obnovljive izvore energije na kojima treba temeljiti razvoj. To nije mišljenje isključivo mojih kolega u zelenoj grupaciji, to je mišljenje i u pučanima i u socijaldemokratima i u liberalima. Svi ljudi koji shvaćaju europske politike kažu da je to naša velika šansa i čude se zapravo zašto mi to ne znamo iskoristiti.

♦ **Često čujemo kritike u vezi korištenja EU fondova. Koristimo li ih dobro i učinkovito?**

Nažalost niti jedna izvršna vlast koja je dosad bila od trenutka hrvatske kandidature za EU, nije poslušala savjete koji su dolazili iz Bruxellesa, a to je da treba jačati ljudske kapacitete. To je kod nas rezultiralo otvaranjem agencija za koje se nije znalo čemu zapravo služe. Kad su već osnovane, nisu korištene za to da se u njima zapošljavaju kompetentni i kvalificirani ljudi već za zapošljavanje podobnih i pogodnih. Izostalo je obrazovanje državnih službenika koji bi trebali zapravo prepoznati europske politike i raditi na tome da Hrvatska u tome bude uspješna. Kod nas je izostalo jačanje ljudskih kapaciteta u pretpristupnom periodu kad nismo kvalitetno iskoristili pretpristupne fondove. Sada nas ugrožava naša

neodlučnost da konačno pokrenemo jednu reformu. Imamo niz dobrih primjera koji se događaju u EU posljednjih godina. Od Danske, Finske i Francuske koja je ove godine napravila teritorijalni preustroj jer se zapravo ide da jedinice lokalne samouprave svojim ljudskim kapacitetima i financijama budu sposobne pripremiti projekte i onda će povlačenje iz fondova biti uspješno. To su sredstva koju su nama dodijeljena, o tome kako će se ona raspodijeliti odlučuje se u Zagrebu, ne u Bruxellesu. Najvećim dijelom odlučuje Zagreb. Provedbena tijela trebaju izabrati projekte sukladno operativnim programima koji su potpisani s Komisijom. Mi imamo okvir koji smo dogovorili i imamo sredstva na raspolaganju, ali moramo uložiti i nešto svojih novaca, ovisno o vrsti projekta i tu se zapravo vidi nemoć naše lokalne samouprave jer imamo jako puno općina koje nisu u stanju same sebe financirati, a kamoli uložiti u razvoj.

Moram priznati da sam ja malo skeptičan oko udruživanja općina. Mi često padnemo na tom ispitu da se nismo u stanju kvalitetno udružiti, tipa da više općina zajednički donese neki program pogotovo ako bi u tom programu imala veću korist samo jedna od njih. Tu postoji neka šansa u Lokalnim akcijskim grupama –LAGovima koji prolaze ispod radara u izvršnoj vlasti, a oni su zapravo jezgra toga da se ide na udruživanje. Mi taj teritorijalni ustroj znamo gledati kao da imamo države unutar država, a nedostaje nam i ukupna vizija. Imamo povijesne regije koje se nalaze i na grbu i za koje se mi u ORAH-u i zalažemo, ali za njih ne postoji vizija razvoja. Osjećamo koji bi bili njihovi potencijali, ali ih nemamo





stavljene na papir, nemamo ih analizirane, ne znamo zapravo kako bi te potencijale maksimalno iskoristili za razvoj i zapošljavanje. Događaju nam se problemi u Slavoniji i Dalmaciji da nam mladi ljudi odlaze trbuhom za kruhom u EU ili preko oceana s rizikom da se nikada ne vrate ili da se vrate tek u poznoj dobi. Moramo napraviti reformu da zadržimo mlade i da povećanjem mogućnosti zapošljavanja i kvalitete života vratimo te mlade koji su otišli.

♦ **Je li Hrvatska spremna za ulazak u Schengenski prostor?**

Nove tehnologije poput dronova mogu pomoći u zaštiti granice jer se točno zna gdje su kritična mjesta. Ne znam koliko smo kvalitetno educirani po tom pitanju to

jest u kakvom su nam stanju ljudski kapaciteti za taj posao. No ono što me više brine je imamo li definiranu granicu s našim susjedima. Sjetimo se samo spora oko Piranskog zaljeva. No to se više ticalo prostora mora, nego kopna. I između dvije uređene zemlje se može povući granica. No naša granica sa Srbijom na Dunavu i dalje nije potpuno definirana. Pretpostavljam da bi se prijepori mogli pojaviti i na granici sa Bosnom i Hercegovinom pogotovo tamo oko Une, pa čak i sa Crnom Gorom. To nam može biti otežavajuća okolnost za ulazak u Schengen. Jer kako netko može prekršiti schengenski prostor ako granica nije jasno definirana. Mislim da tehnika nije problem. Pitanja su samo dva: imamo li dovoljan broj educiranih policajaca i točno definirane granice.



♦ **Kolika je uloga Europskog parlamenta značajna i kako on stoji u odnosu s Europskom komisijom?**

Netko mora pripremiti materijale i to je definitivno Europska komisija. Komisija priprema legislativu, uredbe i direktive. Međutim, postoji proces. To onda dolazi u Parlament i Parlament je taj koji odlučuje zajedno s Komisijom da li će to u konačnoj formi biti onakvo kako je to Komisija predložila. Ne može proći nešto što je važno za građane Europske unije, a da to ne prođe kroz Parlament. U ovih godinu dana bilo je nekih trijalogu kada se nije moglo u prvom ili drugom čitanju naći kompromisno rješenje pa se onda išlo zasjedati dok se zapravo u trijalogu između izvijestitelja Parlamenta, predstav-

nika Komisije i Vijeća nije donio zaključak kako bi to trebalo biti. Tako je bilo za plastične vrećice i za Europski investicijski fond u okviru Junckerovog investicijskog plana jer je Parlament taj koji odobrava proračun. Da bi investicijski plan mogao zaživjeti kroz Investicijski fond odnekud treba uzeti novce. Parlament ima i još jednu važnu ulogu. Kad prepozna da bi trebalo napraviti primjerice legislativu, on to i inicira prema Komisiji. Možda bi mogli reći da prije deset godina ili čak u prošlom sazivu, parlament nije imao takvu snagu. Danas bez Parlamenta ne može proći niti jedan akt. Tri institucije moraju sudjelovati u donošenju akata. I Parlament je jedan od njih. Tako da nema prolaska bez Parlamenta.

## Davor Škrlec: Život u oblaku

Kolumnist

---

Davor Škrlec

---

**P**rije godinu i nekoliko mjeseci moj život sveučilišnog profesora na zagrebačkom FER-u koji je bio vrlo dinamičan postao je još dinamičniji. Kažem u šali da se preselio u oblake, što stvarne što virtualne. Odmah na početku odlučio sam kako želim imati svoje urede „bez papira“, i u Zagrebu i Bruxellesu. Za taj zahtjevan zadatak angažirao sam profesionalce, naše domaće stručnjake, koji su uspjeli vrlo brzo složiti cijeli sustav ureda u oblaku (cloud computing) temeljen na programskoj podršci otvorenog koda (tzv. open source). Zato je potpuno svejedno gdje se moj tim ili ja nalazimo, svi naši dokumenti dostupni su nam u svako doba uz maksimalnu sigurnost. Da mi se život preselio u oblake potvrdila je statistika Miles&More koja je pokazala da sam u godinu dana mandata u avionu preletio put u dužini ekvatora – cijeli put oko zemaljske kugle.

### Jedan dan u Parlamentu

Na posao u Parlament dolazim pješice ili javnim prijevozom, koji funkcionira puno

bolje nego u Zagrebu. Koristim aplikaciju na pametnom telefonu na kojoj mogu vidjeti gdje se trenutačno nalazi autobus ili tramvaj u odnosu na moju stanicu. To skraćuje vrijeme čekanja, a ponekad znači da mogu, ako je gužva, propustiti prvi autobus ili tramvaj jer imam pouzdan podatak kada dolazi sljedeći, a ne moram biti na stanici. Međutim, ako je lijepo vrijeme preferiram odlazak pješice koji je bio naročito relaksirajući kada sam pola godine boravio u hotelu blizu kraljevskog parka. Jutarnji prolazak kroz park bio je ispunjen susretima s raznim pticama, patkama, jutarnjim trkačima ili s ljudima koji su kao i ja odabrali taj put na posao.

Kad god dnevni raspored u Bruxellesu to dopušta, dan u Parlamentu započinje u fitness centru koji se nalazi u podrumu glavne zgrade. Životno iskustvo naučilo me da se bez dobre fizičke kondicije ne može izdržati cjelodnevni intelektualni rad. Zato sam u Parlamentu već u sedam ili pola osam ujutro, i nakon sat vremena vježbanja, „baterije“ su napunjene, adrenalin



visok i ponekad se ima osjećaj nepobjedivosti. Međutim, u devet sati se već mora biti ili na zasjedanjima odbora ili se odrađuju drugi sastanci. Odbori često započinju glasanjem o predmetima koji se upućuju na plenarnu sjednicu ili je riječ o mišljenjima koje je drugi odbor uputio. Ponekad je rezultat glasanja neizvjestan i prethode mu dogovori između klubova zastupnika.

Nakon glasanja uvijek je na dnevnom redu neka tema oko koje se razvije žučna rasprava. I to traje do 12:30 sati kada nastupa pauza za ručak koja traje do 14:30 sati. Na raspolaganju je nekoliko kantina u kojima se poslužuju obroci, ali zastupnici imaju na raspolaganju odvojeni restoran u kojem se održavaju radni ručkovi ili zastu-

pnik može dovesti svoje goste. Vrlo brzo sam naučio da je to izuzetno dobra prehrambena navika, jer popodnevna zasjedanja odbora traju do 18:30 sati. Ponekad na ručak odem izvan Parlamenta, na Trg Jourdan, na kojem ima puno dobrih i povoljnih restorana, a šetnja kroz još jedan park dobro dođe za opuštanje i neformalni razgovor s kolegama.

### **Gospodarske teme**

Kako sam član tri parlamentarna odbora – Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane, Odbora za regionalni razvoj i Odbora za transport i turizam, na sjednicama odbora sam uvijek dva tjedna u mjesecu. Teme kojima se bavim su uglavnom vezane

uz gospodarstvo pa je to npr. Energetska unija, kružna ekonomija, zeleni poslovi te malo i srednje poduzetništvo, Europski semestar, kohezijska politika i EU fondovi, makroregionalna suradnja, a posljednja tema je „fancy“ – Izvješće o sigurnoj upotrebi zrakoplovnih sustava na daljinsko upravljanje (RPAS), opće poznatih kao bespilotne letjelice, u civilnom zrakoplovstvu – dronovi, na kojem sam bio izvjestitelj u sjeni ispred Kluba zastupnika Zeleni/ESS.

Biti izvjestitelj u sjeni znači da si član grupe ljudi gdje svaki predstavlja svoj klub zastupnika i svaki od nas nastoji najbolje zastupati stavove svog kluba, ali i svoje osobne stavove. Upravo je to dio gdje je najveća moć zastupnika u Europskom parlamentu i potrebno je upotrijebiti sve vještine pregovaranja i diplomacije kako bi većina u grupi izvjestitelja prihvatila tvoje prijedloge. Sve se to još začinj s lobistima koji „zuje“ oko tebe i nastoje te uvjeriti kako se njihovi prijedlozi za amandmane savršeno poklapaju s mojim stavovima.

Radni dan završi kasno navečer, često oko 22 sata, pogotovo ako odem na neku debatnu večer u Parlamentu, gdje u neformalnom okruženju imam priliku razmjene mišljenja s predstavnicima gospodarstva, civilnog sektora, Europske komisije, itd.

Iako radni dan završi ranije, vrlo rijetko odlazim do centra grada. Zapravo, ne odlazim u dijelove grada koji vrve turistima, a ima i dijelova u koje se čak ne preporuča noćni izlazak. Svaka četvrt ima svoj trg na kojem se događa društvena aktivnost, gdje se nalaze kafići, restorani i male

trgovine. Tako je moj omiljeni dio grada Trg Flagey, kojeg „okupiraju“ mladi i studenti, blizu je nekoliko parkova i umjetnog jezera.

### **Bruxelles vs. Strasbourg**

Dvanaest puta godišnje Parlament zasjeda u Strasbourgu, koji je prema Ugovoru i sjedište Europskog parlamenta. Na plenarnoj sjednici zastupnici imaju priliku raspravljati o svim točkama dnevnog reda i javno iznositi svoje mišljenje, čak i ako nisu članovi odbora koji je bio nadležan za predmet rasprave. Postoji pravilo koliko zastupnika iz pojedinog kluba ima pravo govoriti na plenarnoj sjednici i trajanje samog govora je ograničeno najčešće na jednu minutu, jer ipak je 751 zastupnika i svi trebaju dobiti priliku za govor. Imamo priliku slušati obraćanje predsjednika Europske komisije i ostalih povjerenika, ali i oni imaju priliku čuti naša kritička razmišljanja. Rasprave često znaju trajati do kasno u noć pa sam tako i ja nekoliko puta iz zgrade Parlamenta izlazio oko 23 sati. Zbog intenzivnih aktivnosti koja se događaju za vrijeme zasjedanja u Strasbourgu od ponedjeljka do četvrtka, ponekad ga nazivamo i STRESbourg.

Svako malo se formira grupa zastupnika koji pokušavaju pokrenuti inicijativu za jedinstveno sjedište Europskog parlamenta, i ako bi o tome trebalo odlučivati u budućnosti, za što je iskreno mala vjerojatnost da će se dogoditi, moja preferencija bi bila Strasbourg. Taj grad me oduševio svojom arhitekturom, stilom života i ljubaznošću stanovnika. Bez obzira u koje doba dana prošetam gradom imam dojam mira i urbanog života koji nije toliko ubrzan kao u



Bruxellesu, kao da je grad skrojen po mjeri čovjeka da mu bude ugodan za život.

Bez obzira da li sam u Bruxellesu ili Strasbourgu, povratak u Hrvatsku je četvrtkom, ponekad i petkom, i onda započinje nova vrsta posla – sastanci s građanima u Hrvatskoj, odlazak na razne okrugle stolove i konferencije, gdje bih

posebno istaknuo predavanja na fakultetima o europskim politikama i područjima kojima se bavim u Parlamentu. Zato su često moji vikendi radni pa tijekom boravka u Hrvatskoj nastojim „ukrasti“ nešto vremena za boravak u prirodi, druženje s prijateljima ili uživanju u zalasku sunca kada sam na moru.

## „Nema alternative odvajanju otpada na kućnom pragu, ali nema šanse da stignemo EU standarde“

Razgovarala

Sandra Carić Herceg

***Na hrvatskim odlagalištima smeća završi više od 80 posto nesortiranog otpada, a zbog neusvajanja Plana gospodarenja otpadom te stalnih promjena strategije i zakona, neće se moći ispuniti ni cilj da se udio prikupljanja korisnih sirovina iz otpada poveća na 50 posto***

I ako Hrvatska već značajno kasni u donošenju obvezujućih programa rješavanja akutnog problema otpada i pitanje je hoće li uspjeti ispoštovati direktive Europske komisije vezane uz održivo gospodarenje otpadom, sve dosadašnje vlade i ministri zaštite okoliša problem nisu shvaćali ozbiljno, pa Hrvatskoj izmiču značajna sredstva iz europskih fondova namijenjena financiranju izgradnje postrojenja za odvojeno prikupljanje i recikliranje otpada, a prijeto joj i plaćanje visokih kazni zbog neispunjavanja preuzetih obveza.

Osim toga, u Europskom parlamentu već pune dvije godine sjedi Davor Škrlec, hrvatski zastupnik koji se godinama bavi problematikom gospodarenja otpadom i koji je aktivno uključen u izradu legislative i izmjena ukupno šest direktiva koje reguliraju područje gospodarenja otpadom iz paketa kružne ekonomije. Škrlec je i izvjestitelj u sjeni i jedan od sedam zastupnika EP-a koji kreira politiku gospodarenja otpadom u Uniji za idućih 10 godina. Unatoč tomu, nitko ga nikada iz Hrvatske nije kontaktirao kako bi zatražio ikakav savjet





i sugestiju koja bi najbolje pomogla riješiti problem otpada.

„Formalno me predstavnici nijednog ministarstva nikada nisu kontaktirali ni zatražili informacije ni sugestije kako riješiti problem Plana gospodarenja otpadom, a nitko nije tražio ni savjete ni mišljenja o njegovoj izradi. Imao sam tek nekoliko neformalnih kontakata s dosadašnjim ministrom zaštite okoliša Slavenom Dobrovićem, no to su bili i gotovo poluprivatni razgovori“ potvrdio je za Nacional Škrlec.

ON KAŽE DA SE VEĆ VIŠE PUTA SUSREO s veleposlasticima Slovačke, Poljske, Češke, Švedske, i to na njihov zahtjev, a imao je i niz sastanaka na nižoj razini s predstavnicima više europskih zemalja koji su pokazali interes i tražili savjete i sugestije koje

bi odredbe i pravila bilo korisno ugraditi u njihove pravne sustave, kako bi se najbolje iskoristila pravila održive kružne ekonomije i njihovim nacionalnim ekonomijama donijela najviše koristi. „Nažalost, iz Hrvatske nikada nisam dobio nikakav zahtjev ni upit“, dodao je Škrlec. Jedina je iznimka, dodao je, bila je Hrvatska gospodarska komora, čiji je Sektor za energetiku pokazao interes i zatražio sastanak na kojem su dobili informacije o tome što sve propisuje europski pravni okviri i kakve zadatke postavljaju pred nacionalna gospodarstva. „Osobno sam upravo kroz kontakte s kolegama u Europskom parlamentu te kroz razgovore i susrete s predstavnicima zemalja članica mnogo naučio kako funkcioniraju njihova gospodarstva i njihovi sustavi gospodarenja otpadom, s kojim se problemima



susreću i kako ih rješavaju, kako funkcionira kompletan europski sustav kružne ekonomije i kako EU promišlja budućnost razvoja europske ekonomije kako bi bila što učinkovitija, kako bi smanjila troškove i postala konkurentnija u odnosu na ostale svjetske ekonomije. Nažalost, to znanje nemam kome prenijeti u Hrvatskoj jer to nikoga ne zanima“, objasnio je Škrlec. „Kod nas se sve radi stihijski i sagledavajući samo jedan mandat vlade. Tako je i u gospodarstvu, ali i u području gospodarenja otpadom. Sada smo u situaciji da je protekla Vlada, koja je trajala tek šest mjeseci, značajno izmijenila ranije napisani Plan gospodarenja otpadom prijašnje vlade, a još je uvijek neizvjesno što će učiniti sljedeća vlada koja dolazi krajem godine. Hoće li i ona, vodeći se sličnim načinom razmišljanja, odustati od plana svojih prethodnika i početi ispočetka i pokrenuti izradu novog plana gospodarenja otpadom? A vrijeme curi, Hrvatska već sada debelo kasni u donošenju regulative, a posljedice ćemo vrlo brzo osjetiti“, upozorio je Škrlec.

**NACRT PLANA GOSPODARENJA OTPADOM 2015.-2021.** prethodna Vlada trebala je usvojiti do 31. prosinca 2014., ali to nije učinila pa je Europska komisija još u studenom 2014. od Hrvatske zatražila službeno očitovanje o neusvajanju Plana, a 24. rujna 2015. iz Europske komisije je stigla i službena opomena zbog kašnjenja u provođenju preuzetih obveza. Vlada bivšeg premijera Zorana Milanovića tek pred kraj mandata je izradila nacrt Plana gospodarenja otpadom koji je prošao javnu raspravu, ali ga ta vlada, očito zbog njenih skromnih kapa-

citeta, nije stigla usvojiti. Taj je Plan nova Vlada izmijenila kako bi ga uskladila s europskom Direktivom o otpadu, uvažene su i neke primjedbe javnosti i nadležnih tijela, prihvaćene su i europske sugestije razvoja kružnog gospodarstva, a uzeta je u obzir i potpuna promjena nacionalnog smjera u politici gospodarenja otpadom, odnosno napušten je raniji plan gradnje 13 velikih županijskih centara za prikupljanje otpada i prešlo se na plan izgradnje nekoliko desetaka manjih kojima će upravljati lokalna zajednica. U novi Plan gospodarenja otpadom za razdoblje od 2016. do 2022. uvrštene su i smjernice Europske komisije koje je Ministarstvo zaštite okoliša primilo u travnju 2016., nakon čega je novi Plan upućen u ponovnu javnu raspravu. Plan bi, kako je za Nacional potvrđeno u Ministarstvu zaštite okoliša, trebao omogućiti građanima Hrvatske da dobiju cjeloviti sustav gospodarenja otpadom koji bi povećao udio odvojenog prikupljanja korisnih sirovina iz otpada na 50 posto, čime bi se količina neiskoristivog otpada koji se treba neškodljivo zbrinuti svela na tek 50 posto od ukupno prikupljenih količina otpada. Time bi se, kaže glasnogovornik Ministarstva zaštite okoliša Tomislav Marinović, ispunile preuzete EU obveze, a građani novi sustav prikupljanja i sortiranja otpada ne bi znatnije osjetili na računima za komunalne usluge odvoza otpada.

Posljedice nemara i neozbiljnosti prijašnje Vlade, odnosno neusvajanje prethodnog Plana gospodarenja otpadom do kraja 2014., Hrvatska danas itekako osjeća jer joj je posljednjih godinu i pol dana onemogućeno korištenje čak 475 milijuna eura

iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.. Oni su trebali biti iskorišteni upravo za gradnju 70-ak manjih reciklažnih centara za obradu otpada i odvojeno sakupljanje korisnih sirovina. Kašnjenje prihvaćanja novog Plana uzrokovalo je i kašnjenje i provođenju preuzetih obveza, što znači da rokovi ispunjavanja obaveza implementiranih u Planu teško mogu biti ispunjeni. A to drugim riječima znači da se Hrvatska, zbog političke neozbiljnosti, dovela u situaciju da joj prijete visoke novčane kazne zbog neispunjavanja obaveza vezanih uz gospodarenje otpadom.

Zastupnik Škrlec za Nacional je rekao kako EK ne predlaže i ne nameće državama članicama gotova rješenja, nego isključivo brine o tome izvršava li svaka članica preuzete obveze koje je sama zadala nacionalnim planom gospodarenja otpadom. U nacionalni plan svake države ipak moraju biti implementirane i okvirne direktive EU-a o gospodarenju otpadom, čiji je prvenstveni cilj smanjenje količina neiskoristivog otpada predviđenog za odlaganje, povećanje udjela prikupljenih korisnih sirovina (metal, papir, staklo, plastika, bio otpad...) koje se mogu reciklirati te sanacija postojećih neuređenih i većim dijelom ilegalnih odlagališta otpada. Rok za ispunjavanje tih ciljeva je 2018. odnosno 2020., ali Hrvatska je kao nova članica dobila prolongirani rok ispunjenja obveza do kraja 2023. „Nažalost, nijedan dosadašnji plan gospodarenja otpadom, a bilo ih je nekoliko proteklih 15-ak godina, kao ni strategije nikada nisu zaživjeli. Hrvatska još uvijek odvojeno prikuplja i reciklira tek oko 17 posto ukupnog otpada, a više od 80 posto završava najčešće

na neuređenim i nesaniranim odlagalištima otpada, kakvih je više od 150 u cijeloj zemlji“, upozorio je Škrlec. „Usporedimo li tu brojku od 80 posto nesortiranog otpada na hrvatskim odlagalištima s ciljevima EU-a da se do 2030. odlaže tek pet posto neiskorištenog otpada, onda je posve jasno gdje je Hrvatska u tom planu i koliko smo daleko od ispunjenja tog cilja. Trebat će nam puno truda i uloženog novca da ispunimo čak i onaj bliži cilj, a to je odvojeno prikupljanje i recikliranje 50 posto otpada do 2023.“, kazao je Škrlec i dodao da je izgubljeno puno vremena u kojem se ništa nije učinilo. „Mi bismo već sada trebali imati spremne gotove projekte s čijom bi realizacijom trebalo krenuti najkasnije 2018., kako bismo do 2020. postigli zacrtane ciljeve i tako osigurali novac iz europskih fondova. Ali tih projekata nema. Ako sada započnemo izradu projekata, oni će biti spremni u najboljem slučaju tek 2018. i njihova realizacija moći će krenuti do 2020. a to znači da prije 2022. ili 2023. nećemo doći do europskih sredstava. A nama taj novac treba što prije, kako bismo ga iskoristili za poticanje razvoja u Hrvatskoj“, objasnio je Škrlec. On kaže i kako je važno razumjeti da se europski novac zapravo treba uložiti u privatni sektor koji će tako dobiti snagu za pokretanje gospodarskih aktivnosti u zemlji, a zadatak je javnog sektora, odnosno državnih institucija da poduzetnicima osigura temelj za povlačenje sredstava iz europskih fondova.

PLAN IZGRADNJE 13 VELIKIH CENTARA za gospodarenje otpadom koji je zacrtan prijašnjom strategijom iz 2007. i koji se zasniva na staroj tehnologiji koju je većina



zemalja članica EU-a napustila, Hrvatskoj ne daje garanciju da će ispuniti preuzete europske direktive do 2030., jer se u tim glomaznim i iznimno skupim centrima većina otpada još uvijek odlaže, a ne reciklira. Što onda znači da zadržavanjem tog sustava Hrvatska neće moći ispuniti zadani cilj da 50 posto otpada odvojeno prikupi i ponovno upotrijebi kao korisnu sirovinu. U dvama izgrađenim centrima – Marišćina i Kaštijun u Istri – te u nekoliko nedovršenih koji su pred otvaranjem ili u postupku realizacije, ugrađena je stara tehnologija koju je Europa, kako upozoravaju brojni stručnjaci i predstavnici nevladinih udruga, već napustila. U međuvremenu su se promijenili i hrvatski zakoni, stara strategija je odbačena, a nova tek čeka usvajanje. A nova će

strategija donijeti i nove prijedloge rješavanja problema otpada. Škrlec je upozorio da novi Plan gospodarenja otpadom ne predstavlja cjelovito rješenje. Plan bi, naglasio je, lokalnim jedinicama trebao prepustiti odluku o tome kako će riješiti problem gospodarenja otpadom u svom području, a da odabrani model za koji se odluče ipak bude u skladu s preuzetim europskim obavezama. „Da bi se to postiglo, svaka bi lokalna jedinica trebala načiniti analizu postojećeg stanja, utvrditi količine otpada, posebno korisnog biorazgradivog otpada koje proizvodi i odabrati najpovoljniji model. Svakako im treba ponuditi i mogućnost da se više lokalnih jedinica međusobno udruži kako bi zajednički, uz podjelu financijskih obaveza, riješile problem otpada na svojem

području. A kompostane i postrojenja za sortiranje i recikliranje otpada donose i nova radna mjesta“, rekao je Škrlec.

Na pitanje kako onda objašnjava toliku količinu otpora hrvatske javnosti prema novom Planu gospodarenja otpadom koji je napisala posljednja Vlada i je li opravdana zamjerka lokalne samouprave i nevladinih udruga da je javna rasprava o Planu trajala tek osam dana što je, po njihovu mišljenju nedovoljno, Škrlec je odgovorio kako je dio razloga u tome što ni građani, ali ni državne i lokalne institucije vlasti još uvijek potpuno ne razumiju i ne poznaju načine komunikacije kada se donose ovako važni dokumenti. „Javna rasprava je tek završni čin kojemu prethodi pravo i sloboda svakog pojedinca i organizacije da javno iznesu svoje stavove i mišljenja o dokumentu te da nadležnim državnim institucijama predlože drugačija rješenja. Drugi razlog otpora je vjerojatno strah od promjena i razmišljanje jednog dijela tvrtki koje se bave gospodarenjem otpadom da će novi sustav ugroziti njihovo poslovanje. Ali oni moraju biti svjesni da zbog svog uskog poslovnog interesa nemaju pravo financijski ugroziti građane i nametnuti im visoke račune za komunalne usluge, a što bi se moglo dogoditi ako se ne uvede sustav odvojenog prikupljanja i otpada“, kazao je Škrlec. On je objasnio kako je iskustvo ostalih članica EU-a pokazalo da odvojeno prikupljanje različitih vrsta otpada na kućnom pragu nema alternative i to je sugestija Europske komisije koju je prihvatio i prijedlog Plana gospodarenja otpadom koji čeka usvajanje. Jedan od razloga upra-

vo takvim sugestijama EK-a jest nastojanje da se što je moguće više prikupe korisne sekundarne sirovine koje je moguće ponovno upotrijebiti u proizvodnji i industriji, pri čemu je važno da ostali otpad ne kontaminira korisne sirovine. Zajedničko prikupljanje otpada u jednoj posudi zahtijeva dodatni trošak vode i energije kako bi se dekontaminirala korisna sirovina, objasnio je Škrlec. Upravo je odvajanje korisnih sirovina i njihova ponovna upotreba temelj kružne ekonomije na kojoj se temelji plan održivog razvoja EU-a u budućnosti koju obilježava nastojanje da se resursi koriste učinkovito te da se neiskorištena dobra – a otpad to jest – recikliraju i ponovno iskoriste kako bi se ograničio negativni utjecaj europskog gospodarstva na okoliš te kako bi se smanjili troškovi u proizvodnji.

U MINISTARSTVU ZAŠTITE OKOLIŠA za Nacional su naglasili da Hrvatska mora usvojiti Plan gospodarenja otpadom 2016.-2022. najkasnije do kraja ove godine, što znači da novoj Vladi ova obaveza mora biti jedan od prioriteta koji se više ne može i ne smije odlagati. U suprotnom joj prijete visoke kazne. One nisu precizno određene jer ovise o mnogim faktorima, a među njima su broj stanovnika države kojoj prijete penali, visina BDP-a i mnogi drugi. I sam proces penalizacije, kako je potvrđeno za Nacional, traje prilično dugo jer određivanju visine kazne prethodi upozorenje Europske komisije i određivanje novog, prolongiranog roka odnosno pružanje druge šanse te provjera poduzima li država potrebne mjere i akcije kako bi usvojila predloženi plan.

## Škrlec: Ljevica i desnica u Hrvatskoj se ne razlikuju od drugih članica EU-a, pitanje je gdje ćemo biti 2030.

Razgovarao

Josip Senjak

*Nezavisni hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu Davor Škrlec u intervjuu za Hrvatsku danas progovorio je o kružnoj ekonomiji, (ne)razvrstavanju otpada u Hrvatskoj i političkoj situaciji u Hrvatskoj nakon parlamentarnih izbora koje je obilježila rekordno mala izlaznost*

♦ U djelovanju se zalažete za kružnu ekonomiju. Možete li nam objasniti prednosti tog modela?

Kružna ekonomija u Hrvatskoj se često veže isključivo uz gospodarenje otpadom. Radi se o potpunoj promjeni ekonomskog modela. Mi smo sada u društvu koje se često definira kao potrošačko društvo, a to znači da trošimo resurse iz prirode koji su ograničeni. Nažalost, nije to vezano samo uz prirodne resurse nego i uz ljudski rad. Došli smo do toga da je posljednjih desetljeća jedan značajan dio gospodarstva odnosno industrije otišao iz Europske unije





i SAD-a u Aziju zbog jeftine radne snage. Imate loše socijalne i radne uvjete, ali oni doprinose tome da je proizvod jeftiniji. To je tzv. linearna ekonomija i ona nas navikava na to da stalno kupujemo nove proizvode, ne motivira nas na to da se proizvodi popravljaju, ne motivira nas da se kod dizajna proizvoda vodi briga o njihovom dužem roku trajanja i kao rezultat toga imamo sve više otpada. Uvijek netko može reći – možemo reciklirati, međutim stvorilo se jako puno problema, pogotovo kod onih materijala koji se ne mogu reciklirati iz razloga što ne postoji drugačiji način njihove termičke obrade, odnosno spaljivanje. Ako i postoji mogućnost recikliranja, oni sadrže toksične komponente koji utječu na zdravlje radnika koji rade s tim materijalima.

Pogledajte mjesto u kojem živite, koliko je bilo obrta koji su popravljali cipele, koliko je bilo krojača i drugih obrta koji su izumrli i nestali jer nisu mogli izdržati konkurenciju, nazovimo je, jeftine robe. Ekonomisti za to kažu – nema besplatnog ručka. Ako smo sada nešto platili jeftino, onda smo trošak prenijeli na buduće generacije, a to je vezano uz okoliš, zagađenje i proizvodnju hrane koje je vezana uz GMO i druge načine proizvodnje koji nisu ono na što smo navikli.

#### ♦ **Koja je zemlja najviše okrenuta kružnoj ekonomiji?**

Prelazak u kružnu ekonomiju proces je koji će trajati nekoliko desetljeća. Već postoje udruženja koja prelaze nacionalne okvire, zaklade koje su usmjerene na informiranje i educiranje građana, ali i gospodarstvenike jer oni trebaju shvatiti gdje je prilika za biz-

nis i profit u odnosu na ono što imaju danas. Dosta daleko odlaze one zemlje koje su bile najveći zagađivači, tako Francuska ima nacionalni institut za kružnu ekonomiju, a Pariz ima gradonačelnika koji se zalaže za kružnu ekonomiju. Tu je i Belgija, imao sam prilike razgovarati s nekim vijećnicima iz gradova veličine Karlovca, gdje se kroz postupak javne nabave potiče da grad sve resurse koji ulaze u njega koristi za stvaranje nekih novih proizvoda. Je li to biootpad ili tradicionalni otpad poput željeza ili aluminija, sve može doživjeti prenamjenu. Primjerice, stara kanta za mlijeko, to je aluminij, ali se može preraditi kao sirovina, pa su je recimo na selu počeli stavljati kao poštanske sandučice. Promjena je da kada radite na dizajnu proizvoda razmišljate na što bi se mogao prenamijeniti kada njegova primarna svrhe nestane. Prenamjena mora biti funkcionalna. Tu je pretvaranje u neki drugi proizvod, npr. imate fenomenalnih stvari koje se proizvode od automobilskih guma. Tek kada iscrpите sve mogućnosti, idete u postupak reciklaže.

#### ♦ **Vaš stav o planu gospodarenja otpadom?**

Nažalost, nikako da se na političkoj razini dogodi svijest oko toga da otpad kao i sve drugo može biti interesantno pojedincima koji imaju svoj biznis, ali i lokalnoj zajednici, odnosno građanima, kao neki resurs. Nepojmljivo mi je da Grad Zagreb koji čini četvrtinu pučanstva Hrvatske, pretpostavljam da proizvodi četvrtinu otpada u RH, taj otpad ne vidi kao resurs i da Grad tu ne vidi svoj interes da kroz Zagrebački holding ne stvori nova radna mjesta koja bi taj otpad koristila na svrhovit način.

Umjesto toga, većina otpada nažalost i dalje odlazi na odlagalište Jakuševac. Zagreb je jedinstvena metropola u Europi koja ima odlagalište otpada gotovo u središtu grada. Jakuševac se polako sve više okružuje naseljima. U bilo kojem većem gradu EU odlagalište se nalazi izvan grada, ako ono postoji. Loš primjer je i što se za prikupljanje i razvrstavanje otpada koriste zastarjeli načini. Vrlo često ćete naći da se vani u središtu grada koriste podzemni kontejneri, oni vam onemogućavaju ono što se događa po kontejnerima u Zagrebu. Tu ne mislim na ljude koji su socijalna kategorija i skupljaju plastične boce, nego se prevrću kontejneri s papirom, pred očima građana miješa se otpad u kamionu i odvozi na Jakuševac. Ljude morate uvjeriti da je razvrstavanje dobro i da papir neće biti zagađen nečim drugim.

#### ♦ Kako riješiti taj problem?

Svatko se drugačije odnosi prema svojoj obvezi ako ima financijske konzekvence. London je primjerice pokriven kamerama i točno se vidi tko je odložio vrećicu s otpadom iz svoje kuće. Kada kupujete kuhinjski element, u ponudi je i mogućnost da u kuhinji odložite otpad na tri-četiri osnovne komponente. Sankcija može biti neodvoženje otpada, a onda susjedi mogu utjecati ne vas jer svi trpe zbog pojedinca. Ljudi moraju vidjeti da razvrstavanje otpada ima svrhu, a ona je da se stvore radna mjesta, da se vidi da te plastične boce ne završavaju na nepoznatom mjestu, da se vidi da se nešto radi, da ljudi vide taj trud i da razvrstavanje rezultira radnim mjestima u njihovoj sredini. Rijetko ćete doći u članicu Europske

unije a da ne možete razvrstati otpad na javnom mjestu. Ako to nemate u državnim institucijama i turističkim mjestima, pa zašto bi se građani ponašali drugačije?

#### ♦ Idemo malo prokomentirati političku scenu u Hrvatskoj. Kako komentirate rezultat parlamentarnih izbora i malu izlaznost?

Ja sam u svom komentaru na Facebooku rekao da je problem mala izlaznost, svoje mišljenje izrazilo je svega 50 posto ljudi. Neću prozivati ni dobitnike ni gubitnike, ali to pokazuje da je politika izgubila svoju vjerodostojnost i smjer kojem građani vjeruju, i oni su to iskazali neizlaskom na izbore. Nažalost, možda su trebali izaći na izbore pa imati protestni listić što bi značio velik broj nevažjećih listića. I to je poruka. S tom malom izlaznošću poslana je dobra poruka, ako će se i dalje nastaviti s ovakvom politikom, onda će na kraju na izbore izlaziti samo članovi stranaka pa tko će imati brojnije i disciplinarnije članstvo, taj će pobjeđivati, a ostali građani će gledati svaku moguću priliku da što prije odu iz Hrvatske.

#### ♦ Kakva je pozicija ljevice, koja je doživjela poraz na izborima?

Rekao bih da se ponašanje građana Hrvatske po političkoj orijentaciji ne razlikuje od prosječnog građanina EU. Oni kojima je politička orijentacija više desno, oni su discipliniraniji, više vjeruju svom političkom vodstvu. Ljevica je uvijek nekako malo manje disciplinirana, možda zbog te progresivne orijentacije, više je uvredljiva i ako nešto malo ne štima svoj će bunt izraziti neizlaskom na izbore, što se ovdje vidjelo.



#### ♦ Mislite na Milanovićeve izjave?

Pa da. Mogu biti i te izjave. Imate dugoročan efekt vođenja politike, a imate i kratkoročan. Ako se nekome ne sviđa lider s liste za koju bih dao eventualno glas, onda neću otići i iz protesta zaokružiti desnicu, nego neću izaći na izbore. Drugo, ljevica se kod nas rastočila, možemo reći da je SDP pod vodstvom gospodina Milanovića uspješno uspio rastočiti ljevicu zadnjih 4-5 godina. Stvorile su se neke nove stranke, ali se i trudio da se ne djeluje sinergijski nego da dođe do razvodnjavanja tih stranaka kroz razne načine i da se zapravo umanjí njihov utjecaj u društvu, da se kroz komunikaciju odbije te stranke nekom potencijalnom koalicijom. Time šaljete potpuno krivu poruku biračima koji bi glasovali za ljevicu. Tako je bilo i na prijašnjim izborima gdje je Milanović retorikom i plašenjem birača Karamarkom i HDZ-om uzrokovao da veliki broj onih koji ne bi glasovali za njih, ali koji bi glasovali za manje stranke, otišli prema SDP-u, ali to nije pridonijelo tome da bi ljevica zadržala vlast u Hrvatskoj.

#### ♦ Što možemo očekivati od vas u budućnosti?

Ja sada djelujem kao nezavisni zastupnik u Europskom parlamentu, nastojat ću tu nezavisnost i dalje zadržati, ja sam tamo u Klubu zastupnika zelenih. Ono što ću i dalje nastojati je dosta se baviti pitanjima koja bi trebala biti značajna za Hrvatsku, a tiču se ekonomskog djela, a to je da zeleno ne znači samo zaštita okoliša, nego i gospodarski razvoj i zapošljavanje uz poštivanje zaštite okoliša. Bez toga da mi sačuvamo okoliš u kojem živimo, a da imamo siguran razvoj i istovremeno zadovoljena socijalna

prava, ne možemo govoriti o razvoju i hrvatskoj budućnosti. Bez obzira o kojoj se političkoj opciji radi, ako neće poštivati načelo održivog razvoja, Hrvatska neće imati onakvu budućnost kakvu zaslužuje i kakvu bi trebala imati. Ako ćemo previše ulagati u razvoj a nećemo voditi računa o okolišu, kakvih je slučajeva bilo, kao što je bilo i slučajeva da se kroz razne zakonske akte pokušavaju smanjiti socijalna prava, bez te ravnoteže ne možete imati dugoročno održivi razvoj države. Svaki državnik bi trebao razmišljati kakva će Hrvatska biti 2030. i 2050. Ne znam državu članicu EU osim Hrvatske koja nema takvu stratešku viziju.

#### ♦ U zadnje vrijeme u hrvatskoj politici u prvi su plan izbili europarlamentarci. Jesu li to političari novog kova?

Ipak među njima ima političara koji nisu novog kova, oni su možda prekovani na europski način, tu bih tipovao na one europarlamentarce koji nisu sudjelovali previše u političkom životu RH kao nekakvoj novoj snazi. Oni su naučili što je EU, ali još uvijek mate pozadinsko razmišljanje na način kakav je bio prije. Nas 11 bit ćemo prvi europarlamentarci u punom mandatu, bar neki od nas, ako neki ne presele u izvršnu vlast, ali ipak je to ekipa koja je dosta dugo imala praksu u europskoj politici i vidjela kako to funkcionira u EU i pokušava to preslikati ovdje. Vidite da gospodin Plenković ima potpuno drugačiju terminologiju i način komunikacije nego što su imali svi njegovi prethodnici i da se odjednom traži veća demokratizacija u strankama. Ipak, očito je da u strankama još uvijek ne postoje kvalitetni načini napredovanja.

## Neobična statistika destimulira razvoj obnovljivaca u Hrvatskoj

Razgovarala

Nina Domazet

***Europarlamentarac Davor Škrlec postao je zamjenski član u Odboru Europskog parlamenta za industriju, istraživanje i energiju (ITRE), gdje se raspravljaju najvažnije europske politike. U intervjuu za naš portal komentirao je razvoj obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj, politiku financiranja projekata u energetici iz EU fondova, status plina i probleme s otpadom. Razvoj obnovljivaca u Hrvatskoj bio je klijentelistički i to treba mijenjati, smatra Škrlec***

♦ Postali ste zamjenski član u parlamentarnom Odboru za industriju, istraživanje i energiju (ITRE), na kojem se kreiraju politike u energetici. U kojem smislu Hrvatska može profitirati od vašeg statusa?

U Hrvatskoj se vodi rasprava oko nove energetske strategije a ja sam uključen u kreiranje zakonodavstva u energetskom sektoru pa mislim da bi bilo mudro iskoristiti poziciju koju Hrvatska može dobiti u

tom odboru. Čini mi se da Hrvatska dosta luta oko toga kako bi trebala izgledati njezina politika pa preko mene bar može dobiti ispravnu informaciju u kojem smjeru ide europska energetska i klimatska politika i kako se Hrvatska prema svojim raspoloživim potencijalima tome može najbolje prilagoditi, ne stvarajući prepreke pojedinim tehnologijama pa čak i kroz krive statističke podatke onemogućavati razvoj obnovljivih



izvora energije u Hrvatskoj. Pritom mislim da je 2015. Hrvatska sa 17% udjela potrošnje obnovljive energije preko noći skočila na 28% jer je uključena biomasa koja je statistički bila računata na drugačiji način.

♦ **Insinuirate da tu nešto nije kako treba?**

To je službeno objavio Eurostat u veljači 2016., podatke je dobio od Hrvatskog zavoda za statistiku, a sve izjave dužnosnika do tada su bile da je Hrvatska po potrošnji energije iz OIE na 16-17%. Te podatke moralo je verificirati Ministarstvo gospodarstva, no sve koje sam pitao iščuđavali su se odakle brojka o 28%. Nevjerojatno je da statistička pogreška iznosi 10%, to ne vjeruje ni Europska komisija. Stvar je navodno u tome da je prije toga bila uključena samo drvena biomasa za koju su ispostavljeni ra-

čuni o trgovanju, a jako puno građana za energetske potrebe koristi svoju privatnu šumu. Ne dovodim u pitanje da se to moglo dogoditi i da je usvojena neka druga metodologija. I neke druge države su radile statističke korekcije, ali od dva-tri posto, ne 10%, a treba uzeti u obzir i o kojoj količini energije se radi. Skočiti 10% u ukupnoj potrošnji je malo previše za tri mjeseca, kao i da je ta statistička pogreška bila tako velika. To je malo zabrinjavajuće.

♦ **Nova vlast je najavila izradu nove energetske strategije. S obzirom na EU smjernice, na čemu bi trebao biti baziran niskougljični razvoj, s obzirom na specifičnu situaciju u kojoj se nalazi Hrvatska? Treba li odustati od pojedinih fosilnih energenata?**

Trebalo bi promatrati neke europske politike koje trenutačno nastaju, a definiraju razdoblje 2020.-2030. Europska komisija šalje jasnu poruku državama članicama da su jako zanemarile korištenje obnovljivih izvora energije za grijanje i hlađenje, a to su dizalice topline, geotermalna postrojenja, korištenje sunčeve energije za pripremu tople vode i grijanje. Spominje se promjena goriva s plina na biomasu, ali pritom mislim na pelete, a ne ogrjevno drvo. Mi glavninu peleta izvozimo, a ne proizvodimo ih iz drvnih ostataka već iz zdravog drveta, što će vjerojatno vrlo brzo biti zakonom zabranjeno. Osim toga, operatore distribucijskog sustava bi trebalo pripremati da učine mrežu dostupnom individualnim proizvođačima električne i toplinske energije i energetskim zadrugama, kao i manjim gradovima i općinama. To su ukratko poruke zimskog energetskog paketa. Cilj europske energetske politike i buduće hrvatske energetske strategije bi trebao biti da u konačnici energija za građane bude jeftinija. Kada se isplate kapitalni troškovi u postrojenja, energija će biti jeftinija jer je energent dostupan i jeftin. Ako govorimo o domaćoj biomasu, mi smo ti koji joj možemo kontrolirati cijenu, ne OPEC, Trump ili Putin, a kroz tu cijenu možemo imati skrivenu subvenciju.

**♦ Obnovljive izvore energije treba nekako i financirati. Svjedoci smo da su isplate poticaja proizvođačima počele opterećivati krajnju cijenu energije. Kako to riješiti?**

Imali smo ogroman upad u sustav poticaja - zašto nitko ne proziva HEP što je njegova visokoučinkovita kogeneracija ušla u sustav poticaja, što godišnje košta 300 mi-

lijuna kuna? Još uvijek važeća direktiva o energetske učinkovitosti spominje poticanje visokoučinkovite kogeneracije snage do 10 MW. Tko je u Hrvatskoj odgovoran što je HEP ušao u sustav poticanja s 200 MW? Netko je propustio u naš zakon staviti ograničenu snagu kogeneracije. U EU nema primjera poticanja komercijalno isplative visokoučinkovite kogeneracije. To bi se u inozemstvu proglasilo davanjem državne potpore, osim toga takvu elektranu mogao bi izgraditi i privatnik i tražiti poticaje. Netko bi mogao staviti taj slučaj na Europski sud, jer Hrvatska nije pravilno interpretirala Direktivu o energetske učinkovitosti u svoje zakonodavstvo. Njezin cilj je bio što više malih kotlovnica zamijeniti s kogeneracijama.

**♦ Kako bi komentirali dosadašnji razvoj obnovljivaca u Hrvatskoj?**

Radilo se klijentelistički. Dakle, sa svakom promjenom vlasti mijenjale su se tarife i kvote, ovisno o tome tko je iz nekog sektora obnovljivih bio bliže vlasti. Tako možemo vidjeti da je na početku kada su krenuli poticaji, najveća suma bila predviđena za geotermalnu energiju, ali iz nekog čudnog razloga projekti nisu realizirani. Zatim se išlo na poticanje vjetroelektrana i nešto manje Sunca. Može se vidjeti i tko ima najviše bioplinskih postrojenja u Hrvatskoj. Statistika vrlo jasno može pokazati kako se pomoglo određenim proizvođačima. Znalo se da pada cijena opreme i Ministarstvo gospodarstva je i prije 2012. lako moglo korigirati poticaje na jednogodišnjoj ili polugodišnjoj razini i tada bi upadi u sustav poticaja bili puno manji. Država



Davor Škrlec na polovini je mandata u Europskom parlamentu. Član je proširenog odbora i savjetodavnog tijela EUFORRES-a, član je European energy foruma, a nedavno je kao predstavnik grupacije Zelenih/ESS-a postao i zamjenski član jednog od 67 članova najvažnijeg Odbora za industriju, istraživanje i energiju (ITRE). To je najutjecajniji odbor u Europskom parlamentu, a nadležan je za svo zakonodavstvo koje se tiče industrije, energetike i istraživanja, dok nadležnost za telekomunikacijski sektor dijeli s Odborom za unutarnje tržište i zaštitu potrošača. Preko ITRE-a raspravlja se o digitalizaciji industrije kako bi postala globalno konkurentnija, a na dnevnom redu su i zakonodavne i ostale aktivnosti za male i srednje tvrtke, kao i kreiranje dugoročnih politika u sva tri segmenta. ITRE ima podijeljenu nadležnost oko kreiranja energetskih politika s Odborom za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane (ENVI), u sklopu kojeg se raspravljaju klimatske politike, a kojeg je Škrlec punopravni član. Osim u ITRE-u Škrlec je zamjenski član i u Odboru za regionalni razvoj (REGI), gdje može utjecati na to kako se projekti financiraju.

je s druge strane održavala socijalni mir tako da nije povećavala naknadu koju plaćaju potrošači. Tako su nositelji projekata ostvarivali ekstra profit. Kada sam došao u ministarstvo naglasio sam da trebamo definirati koliki profit im možemo dopustiti kroz korekcije cijene. To je poslalo negativnu sliku o tehnologiji, a zapravo je krivica u zakonodavcu. To je korupcija protiv koje bi se trebali boriti. Druga politička korupcija dogodila se u HERA-i. Ako je postojalo ograničenje od 400 MW za priključenje vjetroelektrana i ako je nezakonito mijenjan nacionalni akcijski plan kojim su se snižavale kvote za vjetar, zašto HERA u zadnjih mjesec dana 2013. izdaje dozvole za povlaštene proizvođače i odjednom imamo 800 MW potpisanih ugovora. Mi smo na FER-u dokazali da sustav može prihvatiti 800 MW, pa i više, jer vjetar ne puše jednako svugdje. Čak se pokazalo da bi tehnički bilo moguće prihvatiti 2,5 GW vjetra, no pitanje je cijene priključka. Bar pola od toga Hrvatska bi mogla do 2020. primiti u elektroenergetski sustav. HERA je izdala i dozvolu za kogeneraciju, a uopće je ne spominje. Ona je trebala regulirati tržište, a napravila je veliki nered.

#### ♦ Kako sada popraviti stanje?

Europska komisija je poručila da ne treba retroaktivno smanjivati tarife i destimulirati priključke, što je napravila Španjolska. Država bi trebala maknuti HEP iz sustava poticaja i priznati pogrešku. Mislim da građani ne bi trebali plaćati nečiju korupciju. Bez pregovora s vlasnicima projekata ne bi se smjelo smanjivati poticajne tarife jer se riskiraju izgubljeni sudski sporovi. Trebalo



bi gledati kako financijski opteretiti one koji sada ostvaruju ekstra zaradu, uvođenjem ciljanog poreza na dobit.

Projekti u obnovljivcima u Hrvatskoj jako su opterećeni visokim troškovima kapitala, što destimulira ulaganje. Mnogi ne zarađuju tako puno, uvođenjem premijskog modela priča se dodatno komplicira, a neki projekti bi mogli postati neisplativi. Kako adresirati taj problem?

U Bruxellesu smo istaknuli da neke članice eurozone, ne samo Hrvatska, već i Rumunjska i Bugarska, imaju veći trošak kapitala za iste tehnologije nego u Njemačkoj ili Francuskoj i da Komisija o tome treba voditi računa, ako govorimo o zajedničkom unutarnjem tržištu. Kad je riječ o kamatama na kredite, za to ne treba kriviti samo zaduživanje države već i premiju na politički rizik i nestabilnost Vlade, jer svi ma izvana je jasno da se akti nižeg reda kroje prema pojedinim interesnim skupinama na vlasti. Bilo tko tko želi dati kapital ili investirati želi se osigurati od moguće štete. Osim toga, trošak priključka trebao bi biti jednak u Hrvatskoj kao i u Njemačkoj, a države bi trebale ulagati u operatore distribucijskog sustava da budu u stanju priključiti „prosumere”.

#### ♦ Kakav je pogled Europske unije na korištenje plina?

On je okolišno najprihvatljivije gorivo, jer su emisije CO<sub>2</sub> manje za 40%, a manje su i emisije sitnih čestica. Treba uzeti u obzir diversifikaciju opskrbe i LNG, primjerice u EU se puno priča o plinu u ciparskim vodama i njegovom korištenju. Nužna je sinergija između HEP- i INA-e u

Rijeci kako bi se stara TE Urinj prenamijenila u visokoučinkovitu kogeneraciju na plin. To je najbolja i najisplativija lokacija za plinsku elektranu u Hrvatskoj. TE na Perući nije dobro rješenje jer nema rješenja za toplinski konzum. Osim toga, plin zbog okolišnih razloga ima budućnost u pomorskom prometu - mi ćemo u dogledno vrijeme morati svoju flotu trajekata prebaciti na korištenje prirodnog plina i trebat ćemo definirati luke kao opskrbne centre za brodove. Također, plin treba zauzimati značajno mjesto u strategiji za alternativna goriva. Izborili smo se da hrvatske autoceste uđu u TENT mrežu, a na njoj trebaju biti punionice za UNP i za električna vozila. Osim toga ne treba zaboraviti plin koji će trebati proizvoditi iz biorazgradivog otpada i koji će nakon pročišćavanja moći biti utisnut u plinsku mrežu. To je dio strategije postupanja s otpadom.

Da, Hrvatska je primjerice u svom Nacionalnom programu ruralnog razvoja, (čije donošenje je preduvjet za povlačenje novca iz bogatih EU fondova za ruralni razvoj op.a.) potpuno marginalizirala korištenje obnovljivih izvora energije, što je jako loše. Ministarstvo poljoprivrede je u programu najveći naglasak stavilo na mogućnosti kupovanja poljoprivredne opreme, a ne na poticanje udruživanja i posredno osnaživanja poljoprivrednika. Tu je postojao potencijal za obnovljivce, energetske učinkovitost. Hrvatska može kroz Strategiju pametne specijalizacije provući i novac za napredne tehnologije. Niše postoje u programima kohezijske politike, trebalo se informirati u Europskoj komisiji. Ako na nacionalnoj razini nisu optimalno doneseni

bazični dokumenti, nemoguće je privući novac iz EU fondova pa ni lokalne razine ne mogu prepoznati svoju priliku.

♦ **Kako bogate članice koriste EU fondove?**

Imao sam prilike posjetiti pročistač otpadnih voda u Strasbourgu. Kroz program Life+ financirali su projekt kojim su željeli ispitati kako iskoristiti proizvedeni deponijski bioplin kako bi ga pročistili u biometan i utiskivali u plinsku mrežu grada. Novac su iskoristili za istraživanje najbolje tehnologije, izradu pilot postrojenja, analizu plina... Za projekte i istraživanja tranzicije u čišću energetiku može se dobiti novac. Treba se pitati zašto Velikogoričani skupo plaćaju grijanje, a grad im leži na geotermalnim izvorima. Interesi gradova ne moraju biti identični interesu HEP-a i tu nastaje problem kod ostvarenja koncepta pametnih gradova. HEP ne može dobiti novac iz fondova, ali kada bi gradovi postali suvlasnici svoje toplinske mreže moglo bi se doći do dijela kapitala iz EU fondova i EIB-a za izmjenu magistralne mreže toplinskih sustava kako bi se smanjili gubici, ili bi možda koristili drugačija rješenja za

grijanje. Pitanje je kakva je komunikacija između HEP-a i gradova.

♦ **Ministar Slaven Dobrović bio je suočen s brojnim kritikama vezano za Plan gospodarenja otpadom i zbog usporavanja gradnje Centara za gospodarenje otpadom. Kako gledate na njegovu politiku?**

Dobrović pokušava spašavati državu da ne plati penale jer ne poštuje vlastite zakone u odvajanju otpada. Prvo ćemo početi plaćati penale za nesanirana odlagališta, jer do kraja 2018. moramo imati sanirana sva odlagališta. To će puknuti. Komisija vrlo dobro poznaje stanje u Hrvatskoj i polovinom 2019. zatražit će objašnjenje zašto nije ostvarila te ciljeve i procijenit će na osnovu toga da li smo na dobrom putu i kasnimo, ili se radi o kontinuiranoj opstrukciji europska politike i tužit će nas Europskom sudu. Dakle, imamo šanse da se izvučemo, a penali će ovisiti o težini prekršaja i plaćaju se iz državnog proračuna po danu, sve dok situacija ne bude riješena. To su kazne od nekoliko tisuća do nekoliko desetaka tisuća eura po danu. Komisija ne dozvoljava spaljivanje dok se ne ispoštuje hijerarhija postupanja s otpadom.

## Novim pravilima moramo uskladiti rudarenje i zaštitu okoliša

Kolumnist

Davor Škrlec

### *Europska komisija mora poslušati zahtjeve Europskog parlamenta o zabrani cijanida, kaže Škrlec*

**R**udarski otpad predstavlja 30 posto ukupnog otpada u Europskoj uniji. Kružna ekonomija mora riješiti ovaj problem iz perspektive produženog „životnog ciklusa“ materijala. Zakonodavni okvir o otpadu već je pripremio put za uspostavu jednakih uvjeta, što je od velike važnosti za daljnju uspostavu sekundarnog tržišta sirovinama. Razina tehnološkog razvika država članica se razlikuje. Dok se otpad u jednoj državi članici smatra smećem, u drugoj on može predstavljati vrijedan resurs. Stoga je potrebno razviti usklađene kriterije na razini Europske unije kojima ćemo poticati duži „rok trajanja“ određenih materijala.

Podržavam referentni dokument o najbolje raspoloživim tehnikama (BREF) koji je razvila Europska komisija, pogotovo u vidu značajnog tehnološkog napretka otkako

je Direktiva o rudarskom otpadu ugledala svjetlo dana. Navedeni dokument bi svakako trebao uzeti u obzir kružnu ekonomiju. Pozivam stoga Komisiju da u što skorijem roku poduzme potrebne korake za što bolju provedbu principa kružne ekonomije.

Europski parlament zatražio je zabranu cijanida rezolucijom iz 2010. godine. Tada je Komisija pokušavala uvjeriti zastupnike Europskog parlamenta o nepostojanju adekvatne zamjene cijanida pri vađenju zlata iz rudnika te kako će njegova zabrana dovesti do diskontinuiteta provedbe procesa vađenja. Čak i tijekom nedavne razmjene mišljenja na naše izvješće, Komisija je inzistirala na tome da je upotreba cijanida sigurna, dok god se poštuje sama Direktiva.

Ipak, rizici za okoliš su i dalje visoki, osobito iz razloga što države članice imaju značajne probleme u samom prijenosu



Direktive o rudarskom otpadu. Recentne studije pokazuju da upotreba neotrovnog kukuruznog škroba može zamijeniti cijanid u slučaju rudnika zlata, te može biti i učinkovitija pri vađenju zlata. Nije jasno kako je Komisija mogla pogrešno shvatiti sistem izvještavanja. Mjesta za interpretaciju shvaćanja obveza izvještavanja država članica ne smije biti jer su post-katastrofalni utjecaji na okoliš i zdravlje sasvim jasni.

Izvještavanje mora biti transparentno kako bi nam ponudilo potpunu sliku o provedbi, što nadalje omogućuje i praćenje kvalitete, a potom i bolju provedbu same Direktive. Europska unija mora biti odgovorna i moralna te se oštro zauzeti da navedeni učinci ostanu neprihvatljivi. Ne smijemo

izbjeći vlastite probleme te ih ostaviti na teret zemljama u razvoju. Svi bismo trebali iskoristiti ovu priliku te poboljšati provedbu Direktive o rudarskom otpadu. Konkretnije, trebali bismo se usredotočiti na poboljšanje praćenja i izvještavanja podataka.

Komisija treba razviti smjernice o provjeri i reviziji upitnika za izvještavanje. Zabrana rudarske tehnologije na bazi cijanida je zahtjev jasan još od 2010. godine kojeg Parlament danas opet ponavlja. Zastupnici ovaj put očekuju bolji odgovor Komisije. Europska unija odlučila je uspostaviti kružnu ekonomiju; sada je vrijeme da Komisija usmjeri u tom pravcu i ovu Direktivu o rudarskom otpadu te na taj način uskladi rudarstvo kao djelatnost sa zahtjevima okoliša.

## Hrvatska još uvijek nema viziju energetske i klimatske politike

*Zastupnik u Europskom parlamentu, upozorava kako kod nas još uvijek prevladava stav kako se energetska politika u budućnosti treba temeljiti na uvoznim energentima – ugljenu i plinu*

**H**rvatski zastupnik u Europskom parlamentu Davor Škrlec u razgovoru za Poslovni dnevnik upozorava da klimatske promjene nisu medijski spin već svakodnevica koja u mnogome utječe na kvalitetu života.

U skladu s time, energetske i klimatske zakonodavstvo trenutno prolazi promjene koje bi trebale osigurati uspostavu Europske energetske unije i EU postaviti na globalnu vodeću poziciju. Gdje se u tom procesu nalazi Hrvatska, kao i koje su naše najveće prednosti, ali i mane, otkrio je u susret Energy Investment forumu, posvećenom potencijalima ulaganja u energetske sektor.

♦ **Kakvi su po pitanju zelenih energija globalni i europski trendovi, a potom i hrvatski?**

Znanstvena istraživanja, meteorološka mjerenja i satelitske snimke potvrđuju da

se, kada govorimo o klimatskim promjenama, radi o isključivo antropogenom utjecaju emisijom raznih stakleničkih plinova u atmosferu, zbog korištenja fosilnih goriva u transportu i proizvodnji energije, od kojih je ugljikov dioksid najizraženiji. Svjetska ekonomija okreće se prema što manjoj potrošnji fosilnih goriva i njihovoj zamjeni iz obnovljivih izvora energije. Zemlje poput Kine i Indije koje su još prije koju godinu svoju energetske politiku temeljile na korištenju ugljena, danas imaju najveća ulaganja u obnovljive izvore energije (OIE).

Vjerojatno je široj javnosti nepoznata činjenica kako je za Obamine administracije u SAD-u emisija stakleničkih plinova smanjena za 14 posto u odnosu na 2005. godinu, s ciljem da se postigne smanjenje od 17 posto u 2020. godini, i 26 do 28 posto do 2025. godine. EU je predvodila inicijative



za potpisivanje i usvajanje Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama, i dalje nastavlja s ulaganjem u obnovljive izvore energije. Ipak, od 2008. naovamo se bilježi konstantan pad ulaganja, najviše zbog ekonomske krize i nesigurnosti koja je nastala zbog zakonodavnog okvira, posebno u dijelu uspostave zajedničkog unutarnjeg tržišta kako na EU razini tako i na razini država članica, gdje se kasni s implementacijom EU direktiva. Hrvatska, nažalost, ne iskorištava potencijale članstva u EU, ali i lokalne potencijale koje ima u OIE-u, nema viziju energetske i klimatske politike za 2030. i 2050. godinu i još uvijek prevladava stav kako se energetska politika Hrvatske u budućnosti treba temeljiti na uvoznim energentima – ugljenu i plinu.

♦ **Što najviše koči potpunije shvaćanje i korištenje koncepta obnovljivih izvora energije?**

Još uvijek se premalo ulaže u mjere energetske učinkovitosti, sustav poticaja obnovljivih izvora energije je zbog političke korupcije stvorio o njima negativnu sliku u javnosti i uporno se energetska neovisnost pokušava riješiti projektima velikih termoelektrana na uvozni ugljen ili plin. Europska unija, ali sve razvijene zemlje svijeta svoju energetska politiku mijenjaju tako da građane aktivno uključuju u proizvodnju energije, toplinske i električne, u njihovim stambenim objektima. Upravo tako istovremeno doprinose sigurnosti opskrbe ali i stvaranju svijesti o klimatskim promjenama i kako svaki pojedinac ili obitelj može doprinijeti mijenjanjem svojih običaja potrošnje energije.





♦ **Ima li u Hrvatskoj mjesta kružnom gospodarstvu i koliko je to popularno u ostalim zemljama bilo Europe, bilo šire?**

Hrvatska je u skupini od sedam država članica koje još uvijek odlažu više od 60 posto otpada, konkretno Hrvatska odlaže oko 85 posto svog komunalnog otpada. Umjesto da što prije uvedemo selektivno prikupljanje otpada u domaćinstvima i prikupljene resurse što prije vratimo u proces proizvodnje, mi uvozimo godišnje 180.000 tona raznih reciklata za naše gospodarstvo. Kasnimo desetljećima u provedbi planova gospodarenja otpadom i dolazimo u situaciju da planirani centri više ne mogu ispuniti ciljeve koji su postavljeni postojećim ali i novim zakonodavstvom EU. Moram naglasiti da se tu ne radi o prisili iz Bruxellesa, nego o nevjerovatnom propuštanju prilike za razvoj gospodarstva i otvaranju radnih mjesta.

♦ **Čekaju li nas penali za odlagališta smeća?**

Pošto rok 31. prosinca 2018. za sanaciju odlagališta otpada očito nećemo ispoštovati, nalazimo se u situaciji da ćemo plaćati penale. Zato je svaki pokušaj opstrukcije plana gospodarenja otpadom direktna ugroza nacionalnih interesa i odgovornost je na svim razinama, ali najveća na lokalnim vlastima.

♦ **Koje bi bile hrvatske najveće prirodne prednosti u polju OIE-a?**

Potpuno smo zanemarili korištenje OIE za grijanje i hlađenje, a u bilanci energije je to najznačajniji dio. Govorim o solarnom grijanju vode za potrebe domaćinstva, dizalicama topline, geotermalnoj energiji, korištenju peleta.



♦ **Je li kod nas moguć javni prijevoz na OIE diljem države, bez ikakvih ograničenja?**

Europska komisija nedavno je objavila dokument sa savjetima i smjernicama kako se iz biorazgradivog otpada (koji se u Hrvatskoj još uvijek selektivno ne prikuplja) na odgovarajući način proizvesti biometan koji može nadomjestiti dizelsko gorivo. Ako tome dodamo hibridne i električne osobne automobile (taxi), ne postoji dio Hrvatske u kojem se neki oblik energije iz OIE ne može koristiti u javnom prijevozu.

♦ **Na kraju, nuklearna se energija obično naziva najčišćom. Koje je vaše mišljenje?**

Nuklearne elektrane nemaju emisije stakleničkih plinova, ali i dalje nam ostaje problem sigurnosti, problem istrošenog nuklearnog goriva i ostalog radioaktivnog otpada i velika cijena dekomisije takve elektrane. Kada se svi ti troškovi uzmu u obzir nuklearne elektrane nisu konkurentne obnovljivim izvorima energije.

## Energetska tranzicija s naglaskom na „pametno“

Kolumnist

Davor Škrlec

**N**akon što je cijeli svijet bio šokiran odlukom predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, Donalda Trumpa da se SAD povlače iz Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama, vjerojatno više nitko nije mogao reći kako nije čuo za klimatske promjene jer su barem na neko vrijeme postale temom čak i u našim kafićima. Međutim, Trumpovi pobornici ne mogu likovati zbog toga, a niti oni oprečnog stajališta ne trebaju biti žalosni jer se kotač promjena nezaustavljivo pokrenuo. Europska unija donijela je političku odluku da želi biti predvodnik tih promjena u svijetu te na taj način svoj održivi razvoj osigurati učinkovitim gospodarenjem resursima i energijom. Za provedbu te odluke mijenjaju se javne politike Europske unije u sektorima okoliša i energetike za razdoblje 2020.-2030. godina. Europska komisija pokrenula je inicijative koje dijele zajednički naziv „Smart“ („Pametno“) kako bi se javne politike EU uspješno implementirale u nacionalne javne politike država članica.

Biti „Smart“ danas je postao trend ne samo u Europskoj uniji nego i globalno. Inicijativa je započela 2006. godine sa Smart Grid (napredna mreža), nastavilo se sa Smart Home (pametna kuća) i Smart City (Pametna grad), a kao nadogradnja pokrenute su najnovije EU inicijative, Smart Island (Pametna otok) i Smart Village (Pametno selo). Sve inicijative imaju zajednički cilj: optimalno koristiti postojeće tehnologije koje imamo danas na raspolaganju ili razvijati nove kako bi se poboljšala kvaliteta života naših građana i smanjio pritisak na okoliš u svrhu prilagodbe i borbe protiv klimatskih promjena. Europska dimenzija pokrenutih inicijativa nastoji razviti modele koji se u razdoblju poslije 2020. godine mogu uz odgovarajuću lokalnu ili regionalnu prilagodbu primijeniti u svim državama članicama. Za sve inicijative osigurano je financiranje iz javnih sredstava – fondova Europske unije, te Europske banke za obnovu i razvoj, Europske investicijske banke i ostalih privatnih izvora financiranja.

Gradovi predstavljaju najveće opterećenje za okoliš i najveći su centri potrošnje energije. Čak 78% građana EU danas živi u gradovima, sa stalnom tendencijom porasta u budućnosti. Zbog toga je Smart City inicijativa pokrenuta prva, još 2011. godine. Sastoji se od šest klastera aktivnosti koji se najčešće i koriste u definicijama pametnih gradova – održiva energetika, održiva mobilnost, održiva gradnja, održivo prostorno planiranje, održivi poslovni modeli i financiranje te uključenost građana u procese planiranja, odlučivanja i provedbe. Trenutačno samo šest gradova u EU ima status Smart City. Posebno ističem primjer Barcelone čija se iskustva mogu iskoristiti kao predložak za naše gradove na Jadranu, poput Rijeke koja je pokrenula centar izvrsnosti za inicijativu Smart City, te primjer Beča koji može biti predložak za gradove u kontinentalnom dijelu. Više informacija o samoj inicijativi dostupno je na mrežnim stranicama <http://eu-smartcities.eu>, a moja preporuka kao zastupnika u Europskom parlamentu je da se naši gradonačelnici priključe inicijativi te iskoriste prikupljeno znanje i iskustvo za planiranje svojih razvojnih aktivnosti.

Druga važna inicijativa, Smart Islands, pokrenuta je 2013. godine, a 28. ožujka 2017. godine u Europskom parlamentu potpisana je „Deklaracija o pametnim otocima“. Deklaracija poziva na ostvarivanje ambicioznog plana od 10 aktivnosti i fokusiranje na sinergiju 7 ključnih područja: obnovljiva energija, održivi transport, održiva vodoopskrba, cirkularna ekonomija, uključiva lokalna samouprava, informacijsko-komunikacijske tehnologije i poslovni

modeli za socijalno poduzetništvo. Iako na prvi pogled inicijativa i povezane aktivnosti izgledaju kao utopija, otoci su prepoznati kao „Živuci laboratoriji“ (Living Labs) na kojima se mogu stvarati i testirati nove ideje, tehnologije i usluge u stvarnom okruženju. Energetska samodostatnost korištenjem obnovljivih izvora energije, korištenje električnih vozila i bicikala, održivo gospodarenje vodom uključujući prikupljanje kišnice i desalinizaciju morske vode korištenjem obnovljivih izvora energije, primjena principa cirkularne ekonomije, veće uključivanje stanovnika otoka u donošenje odluka, besplatna bežična mreža u naseljima i napredna mobilna mreža pete generacije, samo su neki od izazova koji trebaju privući mlade ljude i istraživače na otoke. Tako stečeno znanje se može primijeniti na brdska, ruralna ili općenito geografski izolirana područja, ali i na veće lokalne zajednice i gradove. Deklaraciju je potpisalo više naših predstavnika koji su članovi inicijative – REA Kvarner kao koordinator, grad Zadar, grad Korčula, općina Vela Luka, otok Korčula, otok Krk, udruga Pokret otoka. Više o samoj inicijativi i Deklaraciji dostupno je na mrežnim stranicama <http://www.smartislandsinitiative.eu>

Europska komisija predstavila je 11. travnja 2017. godine treća inicijativu, „EU Action for Smart Villages“ u okviru Europske mreže za ruralni razvoj s ciljem postizanja sinergije različitih programa i kanala financiranja ruralnog razvoja, regionalnog razvoja, istraživanja, transporta, energije i digitalnih tehnologija. Zajednička poljoprivredna politika je najvažnija javna politika EU koja određuje razvoj ruralne





ekonomije. Inicijativa Smart Villages ima cilj razviti do 2020. godine primjere dobre prakse kroz projekte koji su grupirani u 16 tematskih cjelina te ostvariti sinergiju tradicionalne poljoprivrede, Interneta i lo-

kalnih bežičnih mreža, ostvariti inovativna rješenja korištenjem Horizon 2020 projekata i strategija pametne specijalizacije te omogućiti poljoprivrednicima razvoj novih poslovnih modela, razvoj poduzetničkih

projekata, i promicanje lokalne proizvodnje i distribucije hrane. Posebno područje je razvoj bioekonomije i biobaziranih proizvoda koji trebaju u nadolazećem desetljeću zamijeniti proizvode koji se baziraju na fosilnim gorivima. Osim razvoja održive poljoprivrede i proizvodnje zdrave hrane, uspješnom provedbom inicijative „Smart Villages“ ruralna područja će dati značajan doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova iz poljoprivrede. Više o samoj inicijativi dostupno je na mrežnim stranicama [https://enrd.ec.europa.eu/news-events/news/eu-action-smart-villages\\_en](https://enrd.ec.europa.eu/news-events/news/eu-action-smart-villages_en).

EU inicijative za Smart Island i Smart Village imaju još jednu važnu dimenziju koja je zajednička za cijelu Europsku uniju – uspješno se suprotstaviti demografskom odumiranju otoka i sela.

Energetska tranzicija koja je važna poveznica svih EU inicijativa može se najlakše opisati kao „4D“ pristup – Dekarbonizacija, Decentralizacija, Demokratizacija i Digitalizacija energetike. Javne politike kojima se to treba ostvariti su poznate pod nazivima cirkularna ekonomija, energetska unija i digitalna ekonomija. Na taj način žele osigurati tranziciju Europske unije u niskougljično društvo uz prihvatljive troškove za gospodarstvo i veću uključenost građana u procese odlučivanja, ali i samu provedbu promjena kako bi se maksimizirala društvena dobit. Zbog toga fokus javnosti ne bi trebao biti isključivo usmjeren na rasprave o ciljevima javnih politika,

nego na aktivnosti koje trebaju provesti svi dionici u društvu i na njihovu pojedinačnu odgovornost u provedbi.

Kako u Hrvatskoj provesti energetska tranziciju „4D“ s naglaskom na pametno? Upravo završeno javno savjetovanje i javno predstavljanje Strategije niskougljičnog razvoja Hrvatske pokazuje kako hrvatska javnost, uključujući i struku, još uvijek nedovoljno razumije javne politike Europske unije, njihovu međusobnu povezanost i niše u kojima Hrvatska može ostvariti održivi gospodarski rast i razvoj. Predstavljena Strategija po prvi put pokazuje kako je nužna koordinacija i suradnja više sektora (energetika, transport, poljoprivreda, gospodarstvo, prostorno planiranje). Ciljevi u predstavljenoj Strategiji trebaju biti usvojeni kao politički ciljevi Republike Hrvatske za razdoblje 2020.-2030., a zatim svaki od sektora mora izraditi vlastiti akcijski plan, a ne sektorsku strategiju, kako da optimalno ostvari usvojene političke ciljeve. Akcijski planovi trebaju uvažiti regionalne i lokalne posebnosti, osnažiti regionalnu i lokalnu samoupravu u planiranju, financiranju i provedbi aktivnosti te potaknuti uključivanje u EU inicijative Smart Grid, Smart City, Smart Islands i Smart Villages.

To je jedina garancija da tehnologije i usluge budu pristupačne svim građanima, troškovi energetske tranzicije prihvatljivi gospodarstvu, a prilike za investiranje ravnopravne za javni i privatni sektor.

## Tjedan u 10 pitanja

Razgovarao

Zlatko Šimić

***Davor Škrlec, zastupnik u Europskom parlamentu,  
govori o svojim aktivnostima u prvoj polovici mandata***

**1) Kako dišu zeleni u EP-u nakon što je odbijeno produljenje dozvole za upotrebu glifosata u EU na još 10 godina?**

- Zeleni/ESS unatrag dvije godine provode kampanju kojom pozivamo Komisiju da uzme u obzir zdravstvene i okolišne rizike od upotrebe glifosata. Znamo da postoje izvedive alternative toksičnim herbicidima koje su održive i sigurnije za upotrebu. Pregovori s Komisijom se nastavljaju ubrzanim tempom jer dozvola za glifosat istječe 31. prosinca. Na nama je da i dalje nastavimo vršiti pritisak na pojedine države članice da zauzmu stav protiv glifosata.

**2) I Hrvatska je glasovala protiv, kako to da je prije bila suzdržana?**

- Drago mi je što je Hrvatska prepoznala važnost ove odluke i uzela sve objektivne činjenice u obzir te u konačnici glasovala protiv. Ministar Tolušić izjavio je kako



nema dovoljno argumenata da je glifosat apsolutno siguran za uporabu. Unatrag dvije godine svjedoci smo turbulentnosti na političkoj sceni i naglih promjena u Vladi RH pa se vjerojatno i stav o glifosatu mijenjao ovisno o tome koji je ministar u to vrijeme donosio odluke.

**3) Nije na odmet spomenuti opasnosti glifosata za ljude jer sada ga se već mjeri u urinu. Pojednostavljeno, što i kako uništava?**

- Studije pokazuju da herbicidi koji sadrže glifosat djeluju kao endokrini disruptori, čime znatno utječu na lučenje hormona i na naš endokrini sustav. U tijeku su brojne tužbe u SAD-u gdje poljoprivrednici optužuju Monsanto da njihov herbicid na bazi glifosata uzrokuje razvoj karcinoma. EFSA je otkrila dugoročnu opasnost za životinje. Također, postoje značajne negativne posljedice na biološku raznolikost jer glifosat ne ubija samo korov nego i korisno okolno travnato područje koje je njime tretirano.

**4) Zalažete se za poljoprivredu bez herbicida. Kako su to uspjeli Danci?**

- Danci imaju veliko razumijevanje prema organskoj hrani, a njihov nacionalni organski brend posluje više od 25 godina. Danska vlada donijela je vrlo ambiciozan plan za udvostručavanje ekološke poljoprivrede i posluživanje organske hrane u javnim institucijama do 2020. godine poput vrtića, škola i bolnica. Vlada također podržava i financira ljude koji rade i ulažu u ovaj sektor kako bi razvili nove tehnologije i ideje.

**5) Neonikotinoidi uništavaju pčele. Kako bi izgledao naš planet bez pčela?**

- Kažu da bi svijet bez pčela zapravo bio svijet bez nas. Ako bismo poredali životinjske vrste prema važnosti, pčele bi bile pri samom vrhu. One spadaju u kritične oprašivače jer oprašuju od 70 od 100 vrsta usje-





va koji hrane 90% svjetske populacije. Bez pčela postoji opasnost da nestanu sve biljke koje one oprašuju, a zatim i sve životinje.

**6) Što može stanovništvo u priobalju učiniti da suzbije morsko zagađenje mikroplastikom koju već jedemo u ribi?**

- Jedini način na koji možemo suzbiti zagađenje mora mikroplastikom jest prevencija nastanka otpada u moru, što zahtijeva podizanje svijesti građana koji nemarno bacaju otpad u more. Veliki izvor mikroplastike su lagane plastične vrećice, kozmetički proizvodi i proizvodi za čišćenje koji sadrže





granule mikroplastike. Europska unija je smanjenje upotrebe laganih plastičnih vrećica regulirala Direktivom o plastičnim vrećicama koja je izglasana u studenome prošle godine, a sveobuhvatno problem otpada u moru nastojat će se riješiti izmjenom Direktive o otpadu.

**7) Nije li jedan od izlaza razvijanje održivog turizma, umjesto kružera i gužvi, razvoj ekološkog turizma poput projekta „Via Dinarica“?**

- Povezivanjem nacionalnih parkova i parkova prirode u ovaj jedan planinarski put promiče se aktivni turizam i odličan je primjer alternative masovnom turizmu. Razvijanjem održivog turizma u planinskim područjima zaustavlja se iseljavanje i pomaže se očuvanje tradicionalnih djelatnosti planinskih područja, ali i stvaranje novih djelatnosti koje danas ne postoje, a razvoj tehnologije omogućava.

**8) Što naši otoci dobivaju potpisivanjem „Deklaracije o pametnim otocima“?**

- Pristupanje Deklaraciji velik je korak za hrvatske otoke na putu prema energetske tranziciji, korištenju pametnih tehnologija i obnovljivih izvora energije te borbi protiv iseljavanja. Deklaracija je ključan doprinos politikama EU koja u sklopu zakonodavnog paketa 'Čista energija za sve Europljane' priprema i posebnu inicijativu vezanu za ener-

getske tranzicije i održivi razvoj europskih otoka.

**9) Svi naši europarlamentarci osudili su seks-skandale u EP-u o kojima se piše. Koliko ste vi upoznati s tim pojavama i jesu li one izraženije u EP-u nego u drugim zanimanjima i kancelarijama?**

- Osobno nisam upoznat ni s jednim slučajem seksualnog zlostavljanja pa ne mogu komentirati jesu li takve pojave izraženije nego u drugim organizacijama. Europski parlament koji je nedavno ratificirao Istanbulske konvencije i kao najviše predstavničko tijelo građana EU mora biti primjer za nultu toleranciju prema bilo kojem obliku nasilja, a svi slučajevi zlostavljanja moraju biti najstrože kažnjeni.

**10) Sutra se pomiče sat za jedan sat unatrag. Što kažu istraživanja, kakve to učinke ima na ljude, kukce, bilje, životinje...?**

- Rezultati su pokazali da se nekoliko dana nakon pomicanja sata zbog promjene perioda izloženosti danjem svjetlu događa veći broj automobilske nesreće, ljudi kasne na posao, učenici izostaju s nastave i dobivaju slabije ocjene. Kako se zbog razvoja tehnologije i promjene navika građana više ne može tvrditi da se promjenom računanja vremena štedi energija, Europski parlament pokrenuo je inicijativu da se donošenjem rezolucije Komisiji omogući zakonski temelj za mijenjanje direktive.

## Hrvatski borac za održivu poljoprivredu upozorava: Opasni glifosat možemo pronaći doslovce svugdje, uključujući i glavne prehrambene namirnice kao što su kruh i dječja hrana

Razgovarao

===== Hrvoje Prnjak =====

*Iako je u Europski parlament ušao kao član ORaH-a, Davor Škrlec je u međuvremenu napustio stranku koja je u međuvremenu gotovo nestala s domaće političke scene. Unatoč tome, Škrlec angažirano odraduje svoj mandat u Bruxellesu, odnosno Strasbourgu, posebno angažiran oko kružne ekonomije i „zelenih“ tema općenito, pa tako i kad je riječ o pitanju zabrane uporabe opasnih herbicida*

♦ Iako je Europski parlament nedavno pozvao na djelomičnu zabranu glifosata u nepoljoprivredne svrhe i postupni prestanak njegova korištenja, ipak su neke zemlje na koncu promijenile svoj stav i glasale u korist produljenja dozvole za glifosat. Kako to komentirate?

- Obnova dozvole za glifosat na još pet godina u EU-u prošla je tek iz trećeg pokušaja

na žalbenom odboru, i to zaista tijesnom većinom. Njemačka, Poljska, Rumunjska i Bugarska, koje su do sada bile suzdržane, na konačnom glasanju promijenile su svoje mišljenje. Njemačka je odigrala ključnu ulogu da bi se na kraju pokazalo kako je postojao neusklađen stav i unutar same vlade. Njemački ministar poljoprivrede Christian Schmidt izjavio je poslije glasanja kako je

samostalno donio odluku da Njemačka glasuje za obnovu kontroverznog glifosata bez konzultacija s kancelarkom Angelom Merkelom.

Naravno, to je izazvalo bijes kod socijal-demokrata s kojima koaliraju na vlasti i ministrice zaštite okoliša Barbare Hendricks koja se javno protivila obnovi, te je ministru Schmidtu poslala poruku prije samog glasanja kako Njemačka mora ostati suzdržana, na što se on oglašio. Zbog ovog incidenta Zeleni u Njemačkoj pozivaju na ministrovu ostavku.

♦ **Zašto je toliko važno dokinuti zabranu konkretno glifosata, kao najčešće korištenog herbicida za uništavanje korova? Pa nije on jedina „kemikalija“ kojom se, izravno ili neizravno, tretira proizvode koji nam kasnije završe na stolu, tj. u tanjurima?**

- Glifosat svakako nije jedini pesticid čiju zabranu zagovaramo, ali od negdje se mora krenuti. Upravo zbog toga što je glifosat najčešće korištena poljoprivredna kemikalija koja je u upotrebi posljednjih 40 godina, prouzročio je i najviše štete za zdravlje ljudi, životinja i sam okoliš. Postoji široki znanstveni konsenzus da je glifosat toksičan, a Međunarodna agencija za istraživanje raka (IARC) Svjetske zdravstvene organizacije 2015. godine proglasila ga je kancerogenim za životinje i vjerojatno kancerogenim za ljude.

Možemo ga pronaći doslovce svugdje, uključujući i glavne prehrambene namirnice kao što su kruh i dječja hrana. Kada bi se podvrgnuli ispitivanju urina, većina građana Europske unije bila bi pozitivna na

glifosat. Vrijeme je da se okrenemo održivom poljoprivrednom modelu koji će biti sigurniji za ljude, životinje i okoliš, a tu nema mjesta za opasni glifosat.

♦ **Jeste li osjetili podršku naše Vlade u protivljenju korištenja opasnog pesticida i kakvim ocjenjujete držanje naših vlasti po tom pitanju?**

- Kada smo prije skoro dvije godine krenuli u kampanju protiv glifosata, napisao sam otvoreno pismo tadašnjem ministru poljoprivrede da razmotri svoju podršku glifosatu te se založi u interesu zdravlja građanki i građana Republike Hrvatske, kao i svih građana EU-a, za smanjenje autorizacijskog razdoblja na tri do pet godina s trenutnom zabranom u nepoljoprivredne svrhe, jer je u to vrijeme Komisija zahtijevala produljenje dozvole na 15 godina.

Budući da države članice ni tada nisu bile složne, Komisija je donijela tehničko produljenje u trajanju od 18 mjeseci. U međuvremenu je donesena i posebna uredba Komisije o povlačenju s tržišta određenih proizvoda na bazi glifosata koji u sebi sadrže štetne sastojke.

Nakon toga uslijedio je preokret u službenom stajalištu Hrvatske prema glifosatu. Drago mi je što je Hrvatska tijekom posljednja tri glasanja u Bruxellesu zauzela stav protiv glifosata i na taj način ostala dosljedna do samoga kraja, zajedno s Francuskom, Italijom, Belgijom, Grčkom, Luksemburgom, Ciprom, Maltom i Austrijom.

Unatoč obnovi dozvole na razini EU-a, ništa još nije izgubljeno. Predsjednik Macron već je najavio da u roku tri godine namjerava zabraniti glifosat u Francuskoj



i ponuditi izvedive alternative, a Belgija je ove godine najavila zabranu korištenja glifosata u nepoljoprivredne svrhe na svom teritoriju te se nadam kako će taj primjer pratiti i ostale države članice, pa i Hrvatska.

♦ **Neki poljoprivrednici u Dalmaciji ipak su odahnuli jer će u svojim vinogradima, maslinicima i voćnjacima moći i dalje upotrebljavati glifosat. Smatraju kako je puno veća njegova korist te da nije dokazano toliko štetan. Strahujući od pada uroda kažu da od dva zla radije biraju ono manje, a to je ova petogodišnja primjena glifosata, dok se ne pronade neko alternativno rješenje u poljoprivredi. Postoji li alternativa glifosatu?**

- Usvojenom rezolucijom Europskog parlamenta zatražili smo od Komisije i država članica postupno ukidanje korištenja glifosata do 2022. godine. Smatramo kako je to dovoljan tranzicijski period za usva-

janje alternativnih rješenja koja se moraju ponuditi poljoprivrednicima na korištenje u Europskoj uniji.

Klub zastupnika Zelenih/ESS-a dao je izraditi novu studiju o postojanju alternativna glifosatu i ostalim herbicidima, napravljenu od Pesticide Action Network - PAN Europe koju smo predstavili 18. listopada u Europskom parlamentu na konferenciji „Kako stvarno nahraniti svijet“. Studija je javno dostupna svima na web-stranici Zelenih/ESS-a.

Kontrola korova predstavlja veliki izazov u poljoprivredi i u većini slučajeva to je kompleksan i skup problem za rješavanje. Dokaz tome je prodaja herbicida koja čini 33 posto ukupne prodaje pesticida u EU. Kako bi se zaštitila plodnost tla, okoliš i ljudsko zdravlje, postoji jasna potreba za smanjenjem i postupnim savladavanjem ovisnosti o herbicidima i drugim takvim kemikalijama.

Ključ je investirati u održive poljoprivredne sustave koji, kada se pravilno prakticiraju, ne samo da doprinose zaustavljanju iscrpljenosti i uništavanju prirodnih resursa, nego i potiču ekološki održiv model poljoprivredne proizvodnje. Integrirane metode kontrole nametnika koje su bazirane na režimu obrade tla, datuma sjetve i mehaničkog skidanja korova mogu smanjiti upotrebu herbicida uz očuvanje prinosa usjeva na održiv i okolišu prihvatljiviji način, na dobrobit očuvanja biološke raznolikosti.

♦ **Objava tzv. Monsanto papers, koji su procurili u javnost u sklopu sudskih sporova protiv Monsanto u SAD-u, za Zelene u Europskom parlamentu bila je povod da ustvrde kako je Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA) diskreditirana, pozivali ste i na ostavku ravnatelja... Lo-**

**gično pitanje glasi - možemo li onda vjerovati u ostale procjene EFSA? U pitanju je povjerenje i zdravlje građana EU-a?**

- Manipulacije koje se provode od agrokemijskih kompanija i njihova izravna uključenost u rad jedne europske agencije je nešto uistinu neprihvatljivo. Monsanto dokumenti diskreditirali su rad Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) i neovisnost te agencije dovedena je u pitanje. Štoviše, EFSA-i je potrebna reforma koja će jamčiti istinski znanstveni rad temeljen na javno dostupnim studijama.

Upravo je iz tog razloga Klub zastupnika Zelenih/ESS-a u Europskom parlamentu zatražio osnivanje povjerenstva koje će se baviti istragom lošeg postupanja Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) u procesu donošenja mišljenja o nekancerogenosti glifosata i sigurnosti njegova korištenja,



kako bi u budućnosti osigurali transparentne i temeljite procjene.

♦ **Jedna od stvari u kojima bitno zaostajemo za razvijenom Europom je i razvrstavanje otpada, koje još uvijek nije zaživjelo u čitavoj Hrvatskoj. Štoviše, ni nakon više od dva desetljeća nismo riješili ni pitanje odlaganja otpada, neki dijelovi zemlje još nisu otvorili tzv. regionalne centre za odlaganje otpada. Zašto je tomu tako, pa barem bi se oko tih pitanja mogli složiti i lijevi i desni? U čemu je problem?**

- Odgovor na vaše pitanje je upravo u tome što su se oko rješenja problema gospodarenja otpadom složili i lijevi i desni. U zakone se prepisuju obveze iz Europskih direktiva, ali nema stvarne volje za provedbom na lokalnoj razini. Niti jedna dosadašnja Vlada nije imala hrabrosti uvesti političku odgovornost za gradonačelnike i načelnike općina ako ne ispunjavaju zakonske obveze s jednostavnim argumentom: „Pa nećemo valjda smjenjivati naše ljude zbog tamo nekog otpada.“

A s novim prijedlogom Zakon o lokalnoj samoupravi se izgleda neće dogoditi pomak na bolje. Odlaganje očito svi smatraju kao najjeftiniji način zbrinjavanja otpada, i na tome svi dobro zarađuju na račun građana. Najbolji dokaz je nedavna afera u regionalnom centru Piškornica koji je ostvario nevjerojatan profit. Svi centri gospodarenja otpadom su projektirani za odlaganje biološke komponente otpada koja se koristi za proizvodnju deponijskog plina, ali mi moramo prema vlastitom zakonu smanjiti odlaganje biorazgradivog otpada.

Postojeći centri gospodarenja otpadom, Kaštjun i Mariščina već sad imaju velikih problema i još više će imati u budućnosti. Dakle, svi sadašnji i budući centri su projektirani u suprotnosti s nacionalnim i EU ciljevima, i na kraju će građani sve to platiti kroz previsoku cijenu odvoza otpada.

♦ **Česta tema u Hrvatskoj su i ekološki motivirana protivljenja i prosvjedi zbog raznih investicija, evo, posljednji primjer se odnosi na najavu gradnje termoelektrane uz jezero Peruća. Zagovornici investicija znaju reći kako u nas svako ulaganje automatski izaziva otpore, makar i bez znanstvenih argumenata, ekolozi često ističu kako nisu protiv ulaganja i razvoja, ali se protive korupciji i nedovoljno prezentiranim posljedicama takvih projekata po okoliš i stanovnike tih područja. Kakav je vaš opći dojam na tu temu u Hrvatskoj?**

- Projekti se moraju razvijati uz suradnju s lokalnom zajednicom, i to ne samo kroz obvezne konzultacije na što nas obvezuje Aarhuška konvencija. Prostorni planovi se mijenjaju i prilagođavaju željama investitora, a ne u svrhu održivog razvoja lokalne zajednice. U Hrvatskoj koja je međunarodno već dovoljno prepoznata po korupciji, teško se oteti dojmu da studije procjena utjecaja na okoliš nisu napravljeno isključivo u interesu investitora, pogotovo kad investitor direktno ugovara izvođača studije.

Previše smo u bliskoj prošlosti imali loših iskustava kako su poslove dobivali izvođači koji nisu imali niti reference niti kompetencije potrebne za izradu kvalitetne studije. Međutim, kad smo se već dotaknuli



sporne termoelektrane na Perući, imam potrebu izreći stav da su zabrinuti stanovnici sinjske krajine opet u pravu. Izgradili smo plinovod do Dalmacije koji služi samo u svrhu skladištenja plina jer nema potrošnje. Termoelektrana bi riješila taj problem i zato Vlada očito iz pozadine podržava taj privatni projekt jer bi on konačno počeo ostvarivati zaradu za Plinacro i time za državu.

Međutim, Vladu RH ne zanima koje će posljedice biti za okoliš i lokalno stanovništvo. Uglavnom, više je argumenata protiv tog projekta, i u posljednjih nekoliko godina nekoliko projekata je „palo“ jer nisu imali kupca za toplinsku energiju, a prodavati toplinsku energiju u Dalmaciji je jednako kao da Dalmatincima pokušavate prodati morsku sol. Splitsko-dalmatinska županija u važećim prostornim planovima ima dovoljno lokacija za gigawate vjetroelektrana i solarnih elektrana pa je jedina održiva komponenta predloženog projekta reverzibilna hidroelektrana.

♦ **Vi ste se ovih dana u Europskom parlamentu bavili pitanjem kružne ekonomije. Za takve pojmove u hrvatskom se javnom diskursu još uvijek rijetko čuje. Zašto je tomu tako, gdje stalno „zapinje“, i je li hrvatska javnost toliko nezainteresirana za ekološke teme ili je problem u tome što im političari uporno nameću neke druge,**

**nerijetko i one vezane više uz prošlost nego budućnost svih nas?**

- U hrvatskoj politici je zavladala kronična prosječnost, pa većina naših „prvoligaških“ političara ne razumije potencijale ne samo kružne ekonomije nego i ostalih javnih politika EU koje imaju dugoročno strateško značenje za društvo i gospodarstvo. U kombinaciji s nedostatkom kompetencija u našim ministarstvima i dugogodišnjim izostankom ulaganja u jačanje ljudskih potencijala u javnoj upravi (zapošljavanje po vezi i prema stranačkoj pripadnosti) imamo dobitnu kombinaciju koja nam garantira da ćemo do 2020. biti posljednji u EU, iza Bugarske i Rumunjske kojima smo se još nedavno rugali. Sve je to rezultat našeg obrazovnog sustava za koji je Europska komisija prije nekoliko dana ustanovila da ne daje znanja koja su potrebna za izazove i promjene koje su pred nama.

Onda je naravno najlakše otvoriti „kutu“ i pustiti malo duhove prošlosti te tako zabaviti narod i skrenuti mu pažnju s činjenice da smo sramotno neuspješni s obzirom na naš prirodni i intelektualni kapital. To se pokazalo kao uspješna formula za dobivanje svih izbora, pa očito samozadovoljni ostvarenim uspjehom niti lijevi niti desni ne žele nikakve promjene. Dapače, riječ „reforma“ je očito zabranjena nekim pravilnikom ili uredbom.

## Mikroplastika čini 80 posto ukupnog otpada na Mediteranu, pronađena je u vodovodnoj vodi, kuhinjskoj soli, kozmetici te proizvodima za njegu tijela

Kolumnist

Davor Škrlec

**O**svrnemo li se oko sebe te obratimo pažnju na količinu svakojačike plastike koju svakodnevno koristimo, bilo u kućanstvu, bilo u svakodnevnoj njezi ili nekim drugim dnevnim aktivnostima, uvidjet ćemo kako nam svakodnevnicu izgleda kao jedna velika plastična kulisa. Plastično posuđe, plastična ambalaža, plastična pakiranja kozmetičkih proizvoda te sredstava za čišćenje i drugi slični plastični predmeti samo su neki primjeri sveukupnog popisa plastike koja se pretvara u plastični otpad. Uzmemo li u obzir brojke plastičnog otpada koji se u Europi generira te koje se kreću oko 25.8 milijuna tona godišnje, te nesrazmjeran omjer reciklaže plastike koji se kreće ispod 30 posto sveukupne plastike, priznat ćemo kako je problem plastičnog otpada puno veći no što nam se

čini samim pogledom na svu plastiku koju svakodnevno koristimo.

Daljnje kretanje tog istog otpada postaje veoma opasno premjestimo li njegovu prisutnost pod more, gdje se plastika razlaže na sitne dijelove - gotovo nevidljive ljudskom oku, netopljive u vodi i neprobavljive morskom životu. Čak 80 posto ukupnog otpada na Mediteranu čini mikroplastika koja, dakle, nastaje usitnjavanjem otpada i na taj način doprinosi hranidbeni lanac. Mikroplastikom smatramo sve vrste sićušnih čvrstih plastičnih čestica i vlakana koje nalazimo u morima i oceanima te drugim vodenim putevima. Ovakve čestice su manje od 5 milimetara promjera i ne otapaju se u vodi. Godišnje na globalnoj razini između 5 do 13 milijuna tona plastike završi u moru, što predstavlja između 1,5 do

4 posto ukupne proizvodnje plastike. U Europskoj uniji pak, ta se brojka kreće oko 150 000 do 500 000 tona.

Nedavna istraživanja su pokazala kako se mikroplastika ne nalazi samo u moru te putem hranidbenog lanca završava i na našim tanjurima, već je pronađena u vodovodnoj vodi, kuhinjskoj soli, kozmetici te proizvodima za njegu tijela. Činjenica kako se između 75 000 i 300 000 tona mikroplastike godišnje ispušta u okoliš unutar EU zadaje dodatnu brigu. Utjecaj mikroplastike na ljudski organizam te zdravlje još nije u potpunosti poznat.

Nedavna istraživanja koja je krajem prošle godine objavio britanski The Guardian otkrila su kako se kontaminacija mikroplastikom širi na sveukupni okoliš oko nas, ne samo pod morem. Otkriće kako se u vodi koju svakodnevno pijemo nalaze plastična vlakna, duboko su nas zabrinula je li voda koju svakodnevno pijemo uopće pitka. Nakon testiranja velikog broja uzoraka vode iz slavine, izvedeni su zaključci kako je preko 90 posto testirane vode u Sjedinjenim Američkim Državama zagađeno plastikom, dok Europa ima najnižu razinu zagađenosti.

### Kontaminirana i kiša

Međutim, sitne čestice mikroplastike su ipak pronađene u tri četvrtine europskih uzoraka. Europske zemlje, uključujući Njemačku, Francusku i UK imale su najnižu stopu kontaminacije, ali ta stopa se ipak kreće na zabrinjavajućih 72 posto.

Nadalje, francuski znanstvenici su 2015. godine otkrili čestice mikroplastike u zraku, odnosno u kišnim kapima, koje,

prema njihovim procjenama, na grad pada od tri do deset tona godišnje. Tim putem plastična vlakna postaju prisutna i u našim domovima. Iako nije sasvim poznato na koji način plastična vlakna utječu na ljudski organizam, udisanjem građani potencijalno mogu unijeti kemikalije u donje dijelove pluća, a velika je vjerojatnost kako istim putem plastična mikrovlakna mogu doći i u krvotok.

Perilice te sušilice rublja su također veliki izvor sićušnih plastičnih vlakana - imajmo na umu da samo jedno pranje može izbaciti i do 700 000 plastičnih vlakana u okoliš. Istaknuo bih to na primjeru plastičnih mikrogranula. To je vrsta mikroplastike koja se koristi najčešće u proizvodima za njegu i čišćenje lica i tijela ili zubnim pasta-ma. Problem koji stvaraju plastične mikrogranule najbolje mogu dočarati slikom da samo jednim tuširanjem oko 100 000 plastičnih mikrogranula iz gelova za tuširanje bude otpušteno u sustav kanalizacija. One također funkcioniraju po principu „spužve“, odnosno upijaju kemikalije poput pesticida i usporivača plamena (retardanata), a daljnje kretanje takvih spojeva najbolje je ne zamišljati. Zaključak se sam nalaže da mikrogranule nerijetko završavaju i u moru te se tako te kemikalije prenose prenose i na ostatak hranidbenog lanca. Iz tog razloga je britanska vlada početkom ove godine zabranila upotrebu plastičnih mikrogranula u određenim kozmetičkim proizvodima kao što su proizvodi za njegu lica, zubne paste te gelovi za tuširanje.

Još su neke europske države te države članice poduzele slične inicijative koje najavljuju sličan korak (Francuska, Finska,



Irska, Luksemburg, te Island i Norveška). Europska unija još ne raspolaže univerzalnom zabranom korištenja plastičnih mikrogranula u kozmetičke svrhe, no uz određene države članice koje već poduzimaju mjere po tom pitanju te dobrovoljne odluke kozmetičke industrije o prestanku upotrebe plastičnih mikrogranula u kozmetičkim proizvodima, EU je putem Strategije za plastiku najavila i skorbu akciju po istom pitanju.

Da je plastika veliki problem, vidimo u činjenici zbog koje sam izuzetno sretan, a to je ta da je problem plastike Europska komisija po prvi put obuhvatila EU Strategijom za plastiku koja je dio postupka prelaska Europske unije na kružno gospodarstvo.

Strategija ima za cilj stvaranje zajedničkih pravila za biorazgradivu i kompostabilnu plastiku, zabranu oxo-plastike (koja bi trebala biti biorazgradiva, ali kritičari kažu da se razbija u sitne komadiće i ostaje u okolišu), kao i ograničavanje uporabe mikroplastike u proizvodima poput kozmetike. Oxo biorazgradiva plastika (OXO) predstavlja vrstu plastike kojoj su dodane određene kemikalije te soli metala kako bi ubrzale oksidaciju, odnosno inicirali proces prirodne degradacije te razgrađivanja plastike do mikroframenata plastike i metala koji nisu vidljivi kao zagađivači, ali ostaju u okolišu. Oxo biorazgradiva plastika je posljednje godine smatrana kao alternativa „običnoj“ plastici te kao rješenje onečišćenju plastikom kada je



riječ o pakiranju i vrećicama u trgovini. Kao argument se najčešće koristi tvrdnja da OXO jednom kad završi u okolišu prolazi proces biorazgradnje te se pretvara u bezopasne fragmente u periodu koji varira od nekoliko mjeseci do nekoliko godina.

### Štetnost plastičnih vrećica

Međutim, oxo plastika čini upravo suprotno - raspadanjem na mikrofragmente, odnosno mikroplastiku, pospješuje zagađenje okoliša mikroplastikom, te predstavlja veliku opasnost za okoliš, poglavito more. Štoviše, za ovakvu vrstu razgradnje potrebna je povišena i konstantna temperatura, dok se u prirodi ne može osigurati konstantna i dugotrajna povišena temperatura koja je preduvjet razgradnje. Važno je naglasiti da se plastika s oxo aditivima ne može reciklirati. Prije svega jer se raspadanjem materijala gubi mogućnost recikliranja. Nadalje, brojni proizvođači prešućuju kako se ovi materijali mogu reciklirati samo u proizvodnim pogonima za proizvodnju predmeta od oxo plastike, gdje se oxo plastika pomiješa s ostalim plastičnim proizvodima. Kad sam već spomenuo plastične vrećice, svjesni smo kako one predstavljaju veliki problem te kako predstavljaju najčešću vrsta otpada u moru. Njihova lagana i brza razgradnja, odnosno raspadanje na sitnije dijelove stvara niz problema za organizme pod morem, a putem hranidbenog lanca postaju problem i za ljudsko zdravlje.

Komisija će u svrhu smanjenja mikroplastike poduzeti konkretne mjere poput označavanja posebnih zahtjeva za automobilske gume, bolje informacije te postavljanje minimalnih zahtjeva za ispuštanje

## OD 2019. NOVE REGULE I U HRVATSKOJ

### Plastične vrećice s upozorenjem

**E**uropska je unija još 2016. donijela direktivu o smanjenju upotrebe plastičnih vrećica, slijedom koje će od 2019. i trgovine u Hrvatskoj imati obvezu naplate laganih plastičnih vrećica debljine od 15 do 50 mikrona, dakle, uobičajenih vrećica u trgovinama, dok će za one najtanje (do 15 mikrona), koje koristimo za kupovinu voća i povrća u trgovinama biti obavezno upozorenje, odnosno opomena o štedljivom korištenju vrećica. Plastične vrećice, dakle, predstavljaju veliki problem, no ne smijemo se usredotočiti isključivo na plastične vrećice.

Problem predstavlja plastična ambalaža generalno te sva plastika za jednokratnu upotrebu. Strategija za plastiku EU-a također uključuje planove za donošenje zakonskih prijedloga do svibnja



2018., kako bi se ograničila uporaba određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu uporabu. Kao izvjestitelj kluba zastupnika Zelenih/ESS-a za zakonodavni paket kružne ekonomije, smatram kako u gospodarstvu EU-a nema prostora za jednokratnu plastiku. Ona stvara široku lepezu ekoloških problema, stoga pozdravljam sve prijedloge koji će smanjiti njezinu upotrebu.

U skladu s novim planovima koje propisuje Strategija za plastiku, do 2030. sva će plastična ambalaža na tržištu EU-a biti prikladna za recikliranje, dok će u skladu s dogovorom država članica i Europskog parlamenta u prosincu prošle godine do 2030. 55 posto plastičnog otpada i biti reciklirano, a odlaganje odvojeno prikupljenog otpada zabranjeno. Nadalje, potrošnja plastike za jednokratnu upotrebu će se smanjiti, a upotreba mikroplastike će se ograničiti, čime ćemo spriječiti daljnji porast otpada u našim morima i oceanima.



sitnih plastičnih vlakana iz tekstila tijekom pranja, kao i mjere vezane za redukciju plastičnih peleta u moru. Trenutno se reciklira, kako sam spomenuo, čak manje od 30% sveukupnog plastičnog otpada u Europi, što iziskuje velike troškove. Prema procjenama, tek se 5% ukupne vrijednosti plastičnih ambalažnih materijala zadržava nadalje u ekonomiji, dok se ostatak gubi nakon prve i jedine, dakle jednokratne upotrebe. Financijski prevedeno, radi se o iznosu između 70 do 105 milijardi eura. Poput balona, problem plastike samo raste i mi moramo naći način kako zaustaviti taj balon da se ne raspukne. Mjesec dana prije nego je Strategija za plastiku ugledala svjetlo dana, Kina je iz ekoloških razloga zabranila uvoz određenih vrsta plastike. Kina je najveći svjetski uvoznik plastičnog otpada, samo prošle godine je uvezla 7,3 milijuna tona, praktički polovicu svjetske količine. EU polovicu prikupljenog i sortiranog otpada izvozi, a čak 85 posto tog otpada izvozi upravo u Kinu.

Dakle, zaključak o jedinom ispravnom putu za postepeni izlazak iz problema gušenja u plastici je pristup kružne ekonomije. Ova strategija promovira upravo to – cirkularni pristup koji znači ponovnu upotrebu, popravak i reciklažu. No, da bi to bilo moguće, potrebno je prije svega mijenjati svijest građana jer primjena ovog pristupa kreće upravo na kućnom pragu. Podizanje svijesti o problemu otpada, poglavito plastičnog koji prodire u sve vrste okoliša koji nas okružuje je bila glavna intencija nacionalne kampanje protiv otpada u moru koju sam provodio sa svojim suradnicima u lipnju i srpnju prošle godine. Tim putem sam



pozvao nacionalne vlasti na donošenje sustava gospodarenja morskim otpadom jer izostankom preglednog sustava mi ni ne znamo što se događa točno na moru i pod njim te tako ne raspoložemo konkretnim brojkama u svrhu isticanja ozbiljnosti ovog problema. No, samo podizanje svijesti nije dovoljno - to vidimo na primjeru oxo biorazgradive plastike koju nije moguće reciklirati jer to ne dopušta njen sastav i dizajn. Potrebno je mijenjati način na koji se proizvodi dizajniraju, proizvode, upotrebljavaju i recikliraju u EU-u, što će ova strategija i omogućiti.

Da bismo u potpunosti iskoristili potencijale kružne ekonomije, moramo osigurati da naši proizvodi ne sadrže toksične supstance. Nažalost, Komisija nije uključila planove za poduzimanje snažnih mjera za ograničavanje opasnih tvari koje se koriste u plastici. Umjesto stalnog korištenja naslijeđenih tvari putem recikliranja, Europska unija bi trebala usvojiti drugačiji pristup - izbaciti toksičnost iz proizvoda, a zatim smanjiti upotrebu, ponovno iskoristiti i reciklirati. To je jedini pravi put. Ova strategija predstavlja jednu novu ekonomiju plastike. Svjesni smo kako sektor proizvodnje plastike upošljava 1.5 milijuna

ljudi te ostvaruje promet od 340 milijardi eura godišnje te kako se prijelaz na održivo gospodarenje ovim tipom otpada ne smije odvijati nauštrb ekonomije. Strategija za plastiku promovira upravo prijelaz na drugačiji tip ekonomije te preusmjeravanje dobiti u održivi način poslovanja, usvajanje novih pristupa i razvijanje novih inovativnih poslovnih modela.

Promjene u sektoru plastike ne znače samo ekološki profit, već i otvaranje novih radnih mjesta, nova privatna ulaganja, razvoj sektora istraživanja i razvoja. EU je osigurao dodatnih 100 milijuna eura za financiranje prioritetnih mjera koje uključuju razvoj reciklažno prihvatljivijih materijala, olakšavanje učinkovitosti procesa reciklaže te otklanjanja opasnih supstanci iz reciklirane plastike. Načina i sredstava ima, potrebno je krenuti. Pritom mislim na aktivaciju privatnog i javnog sektora, lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti te građana, svakog od nas. Rješenje leži u nama, korisnicima, koji smo glavni zagađivači. Da se vratim na sam početak, prevencija i smanjenje upotrebe plastike u svakodnevnom životu je, dakle, dobra početna točka kojom možemo mnogo pridonijeti cilju smanjenja plastičnog otpada.

## ŠKRLEC O ARBITRAŽI: „Hrvatska je prošla bolje jer se Slovenija teritorijalno smanjila“

Razgovarala

Antonija Petković

*Jedini hrvatski eurozastupnik zelene političke opcije u Europskom parlamentu Davor Škrlec komentirao je za Dnevno.hr arbitražni postupak između Hrvatske i Slovenije, trenutačno stanje u Hrvatskoj te može li Hrvatska izbjeći kaznene penale zbog otpada*

♦ **Kako ocjenjujete rad Vlade i premijera Plenković zbog trenutne situacije sa Slovenijom?**

„Vlada i predsjednik Vlade, gospodin Plenković nalaze se u pat poziciji jer im manevarski prostor ograničava rezolucija koju je usvojio Hrvatski Sabor o napuštanju arbitražnog postupka. Koliko je to bio mudar potez Sabora pokazat će analize povjesničara u budućnosti, ali jedna činjenica je sigurna – arbitražni postupak je nakon te rezolucije nastavljen, što znači da Hrvatska nije pokušala ili nije uspjela uvjeriti međunarodnu zajednicu i institucije Europske unije da se arbitražni postupak mora pre-

kinuti zbog otkrivanja činjenica koje ga kompromitiraju“, napomenuo je zastupnik.

Škrlec je napomenuo da se podsjetimo zašto je taj cijeli proces za Sloveniju važan, a čini mu se da se taj podatak izgubio u hrpi informacija.

„Slovenija nije imala pristup u međunarodne vode odnosno sav pomorski promet prema luci Kopar je iz međunarodnih voda prolazio kroz talijanske ili hrvatske teritorijalne vode“, istaknuo je poznati političar.

„Sporazum Račan-Drnovšek je predviđio tzv. „dimnjak“ kojim bi se dio teritorijalnog mora Republike Hrvatske ustupio Sloveniji za pristup međunarodnim vodama.

Zašto Hrvatska a ne Italija, pretpostavljam da je pitanje nepotrebno. Budući da nije došlo do ratificiranja sporazuma u Saboru, očito se naivno razmišljalo kako će se sveobuhvatnim arbitražnim postupkom sačuvati granica na moru nauštrb granice na kopnu čiji će se gubitak već nekako za- taškati i preboljeti,“ komentirao je nastalu situaciju.

Prema njemu zapravo su trebala biti dva arbitražna postupka, jedan koji bi rješavao pitanje morske granice prema međunarodnom pomorskom pravu pri sudu koji je za to nadležan, u Hamburgu, i drugi koji rješavao pitanja kopnene granice pri postojećem Međunarodnom sudu u Haagu.

„Iako je Hrvatska u arbitražnom postupku prošla bolje jer Slovenija se na kopnu teritorijalno smanjila, spominjem samo slučaj Svete Gere koja je u devedesetima bila „crvena krpa“ Hrvatskoj zbog prisutnosti slovenske vojske, u Hrvatskoj nitko nema hrabrosti javno reći da smo zapravo pobijedili u arbitražnom postupku,“ napomenuo je istaknuo da Vlada bi da ima veći manevarski prostor za pregovore hrvatskim ribarima mogla osigurati pravo lovljenja ribe kao i do sada, što bi za njih značilo sigurnu egzistenciju, bez obzira na sve manji ulov ribe prema tvrdnjama samih ribara.

**♦ Mnogi smatraju kako je do ove situacije došlo zbog lošeg pristupa hrvatske diplomacije nakon izlaska iz arbitraže. Kakav je Vaš dojam?**

„Podsjećam da je pristanak na arbitražni postupak bio jedan od uvjeta ulaska Hrvatske u EU. Logično je bilo da EU prihvati ponudu Hrvatske kako će problem granice

riješiti bilateralnim pregovorima sa Slovenijom kao čin dobrosusjedskih odnosa i način rješavanja sporova između država članica“, izjavio je Škrlec.

Poznati europarlamentarac napomenuo je kako je Slovenija iskoristila prednost članstva u EU i uvjerila njezine institucije kako Hrvatska nije pouzdan partner te kako je takav stav očito dobro argumentirala, inače se arbitražni postupak ne bi prihvatio kao garancija „dobrog“ ponašanja Hrvatske.

„Hrvatska diplomacija ne odlučuje o takvim postupcima samostalno nego nastupa prema uputama iz Zagreba, odnosno uputama iz Vlade RH i Ministarstva vanjskih poslova. Krivce zato treba tražiti u Zagrebu, ali dopuštam da je hrvatska diplomacija imala pogrešnu procjenu o reakcijama o izlasku iz arbitraže, pa je Zagreb donosio pogrešne odluke. S druge strane, slovenska diplomacija je očito uspješno umanjila štetu afere i uvjerila međunarodnu zajednicu kako je „kaznila“ počinitelje i da namjerava dalje sudjelovati u procesu kako bi se riješilo pitanje granica“, obrazložio je svoje viđenje djelovanja hrvatske i slovenske diplomacije.

**♦ Kako ocjenjujete potez eurozastupnice Ruže Tomašić koja je poslala Europskoj komisiji prioritarno pitanje?**

„Domoljubni potez koji neće imati nikakvog efekta na odluke Europske komisije,“ komentirao je potez svoje kolegice iz Parlamenta.

Prema njemu puno jača poruka Komisiji bi bila da se u dogovoru s Vladom RH napisalo pismo koje bi trebali potpisati svi



hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu i koje se trebalo poslati predsjedniku Europske komisije i cijelom kolegiju povjerenika.

„Ovako je sve ostalo na pojedinačnim pitanjima i pismima zastupnika u kojima se naivno pokušavalo objasniti zašto je Hrvatska napustila arbitražni postupak, što je pokazalo našu razjedinjenost i dugoročno oslabilo poziciju Hrvatske u diplomatskim pregovorima“, ustvrdio je.

♦ **Mislite li da je moguća eskalacija nape-  
tosti Hrvatske i Slovenije u vidu nasilja ili  
je ipak izglednije da se situacija pokuša  
razriješiti mirnim putem?**

„Žalosno je bilo čitati i slušati istupe javnih osoba u medijima, koji su pozivali na nasilno rješenje problema, što je vrlo

neodgovorno ponašanje koje može lako zavesti pojedince. Hrvatska i Slovenija su članice EU i članice NATO saveza i svaki drugi oblik rješavanja problema osim mirnim putem čini mi se nemogućim. Nadam se da ćemo mirni dogovor postići prije izbora u Sloveniji jer ako prema predviđanjima na vlast dođe druga opcija predvođena Židanom, sigurno ćemo završiti na sudu Europske unije i onda ćemo najvjerojatnije izgubiti spor“, smatra nezavisni zastupnik.

♦ **Kako ocjenjujete trenutačno političko  
i gospodarsko stanje u Republici Hrvat-  
skoj? Koje po Vama je najvažnije pitanje?**

„Politička stabilnost je preduvjet gospodarske stabilnosti i u slučaju Hrvatske nije dovoljna činjenica da smo članci Europske unije nego i kako uspješno

implementiramo EU javne politike u nacionalno zakonodavstvo, kolika je stopa korupcije, stopa konkurentnosti, investicijska klima i cijena kapitala“, napomenuo je europarlamentarac.

Zastupnik je obrazložio svoje mišljenje.

„Ako se osvrnem samo na ovo posljednje, cijena kapitala je u Hrvatskoj dva-tri puta veća od nama sličnih država članica na Zapadu, i svrstani smo uz bok Grčkoj. Jedan od uvjeta financiranja u razdoblju poslije 2020. godine bit će i spremnost na strukturne reforme. Bez prave provedbe strukturnih reformi, što znači manja potrošnja države, odnosno smanjenje broja jedinica lokalne samouprave i financijska decentralizacija države, ne možemo se nadati poboljšanju političkog i gospodarskog stanja.“

Napomenuo je kako trenutačni porast BDP-a nije posljedica uspješnih reformskih mjera, nego da su za to najviše zaslužni poslovni subjekti koji su se sami snašli na tržištu EU zaslugom članstva Hrvatske u EU i zajedničkog unutarnjeg tržišta.

„Porast BDP-a se ne ogleda u porastu standarda građana Hrvatske, jer je veliki odljev radne snage i cijelih obitelji iz Hrvatske, što će dugoročno postati problem u demografskom i radnom potencijalu države. To pravilo je još potvrđeno u studijama procjene utjecaja TTIPa na EU gospodarstvo, gdje je jedan od glavnih argumenata upravo bio porast BDP-a, dok su dublje analize pokazivala da se bez obzira na taj porast neće povećati prihod i standard građana. Upravo na taj problem trenutačno ukazuje i Predsjednica Republike, uz očekivano negodovanje Vlade koja uspjeh mjeri samo makroekonomskim pokazateljima, a

zanemaruje one mikroekonomske koji su najvažniji za razvoj poduzetništva i standard građana“, složio se Škrlec s Kolindom Grabar-Kitarović.

#### ♦ **Kakvo je Vaše mišljenje o najavljenom povratku Tomislava Karamarka u politiku?**

„Koliko mi je poznato gospodin Karamarko je još uvijek član HDZ-a i za ostvarivanje osobnih političkih ambicija vjerojatno treba ostvariti dogovor unutar stranke, pogotovo ako se u budućnosti vidi na visokoj izvršnoj ili predstavničkoj funkciji. Pokretanje think-tank-a, koje se svojevremeno spominjalo, svakako je vrijedna inicijativa jer takvih neprofitnih organizacija u Hrvatskoj nedostaje i upravo su to najkvalitetnije zamjene postojećim savjetodavnim strukturama koje danas imaju političke stranke“, komentirao je ideju o think tanku koja je neko vrijeme bila u medijima.

„Međutim, skeptičan sam koliko je gospodin Karamarko kao političar, javno obilježen aferama i rušenjem Vlade u kojoj je bio potpredsjednik, osoba koja će oko sebe okupiti kvalitetnu skupinu stranačkih i nestranačkih stručnjaka i bivših političara“, objasnio je stav oko mogućeg povratka.

#### ♦ **Jedna od najvažnijih tema danas je upravo Agrokor. Smatrate li da je lex Agrokor bio dobar potez? Što se po vama trebalo učiniti?**

„Agrokor je primjer višegodišnje duboke povezanosti s politikom, bez obzira tko je obnašao izvršnu vlast“, ustvrdio je i nadodao kako vidljivi rezultat te povezanosti je totalno devastirano hrvatsko selo koje gospodarski i demografski propada.

„To je omogućila politika, najčešće kroz razne uredbe i pravilnike, koji ne prolaze saborsku raspravu, te su tako razne državne potpore skrojene po mjeri i potrebama Agrokoru nauštrb OPG-ova. Posljednja od tih državnih potpora je bio kredit HBOR-a iz prosinca 2016. godine, a očito da Vlada više nije bila spremna na produžetak takvih vrsta potpore zbog opasnosti da se na taj način ugrozi izlazak iz sustava prekomjernog deficita i priprema Hrvatske za ulazak u eurozonu.“ Škrlec obrazložio je svoje mišljenje o najkontraverznijem hrvatskom zakonu i kako je do njega došlo.

„Navedeni kredit nije bio dovoljan i Agrokor je prvi put kapital zatražio izvan Hrvatske i dobio ga od Sber banke. Međutim, izlazak na međunarodno tržište kapitala znači i transparentno poslovanje. Osobno pripadam skupini istomišljenika koji smatraju da je trebalo napraviti izmjene u zakonu o stečaju kako bi se gospodarski zdravi dijelovi Agrokoru sačuvali, a oni problematični kroz stečajni postupak oporavili ili zatvorili. Također smatram da se Vlada trebala suzdržati od ovakvog načina intervencije i preuzimanja odgovornosti jer to predstavlja preveliki teret i rizik za normalno funkcioniranje izvršne vlasti. Možemo samo špekulirati zašto je lex Agrokor izabran kao najbolje rješenje, od toga da su se na taj način zaštitili nečiji interesi, ili da je spriječeno neprijateljsko preuzimanje kompanije, pa do toga da bi se spriječilo objavljivanje dokumenata koji bi kompromitirali još uvijek utjecajne osobe iz politike i što problemi oko uspostavljanja i rada posebnog saborskog povjerenstva samo potvrđuju da je to vrlo realna opcija.“

#### ♦ **Oko kurikularne reforme se lome kopla. Što je prema Vama najvažnije za učiniti kako bi se reforma pokrenula?**

„S reformom kurikuluma se previše kasni jer prema redovnom godišnjem ispitivanju znanja, PISA prema OECD pravilima, primijenjeno znanje naših učenika je u kontinuiranom padu“, ustvrdio je eurozastupnik.

„Iako su deset posljednjih godina upoznati s tim problemom, svi ministri kojima je obrazovanje u portfetu, bezbroj raznih nacionalnih povjerenstava, uključujući i Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, ništa se sustavno nije promijenilo, a jedini pokušaj da se dogodi promjena s reformom kurikuluma s dr. Jokićem na čelu je uspješno eutanaziran. Kolika se šteta zbog toga čini Hrvatskoj i njezinim građanima možemo shvatiti kad spoznamo činjenicu da će djeca koja će u jesen 2018. krenuti u prvi razred osnovne škole upisati fakultete u 2030. godini, a u našim školama će dobivati znanja kao i njihovi roditelji. Ništa bolja situacija nije na sveučilištima gdje je, čast izuzetcima, zavladała prosječnost i klima suprotstavljanja promjenama, a bolonjski proces spretno iskorišten za zamrzavanje stečenih prava.“

Škrlec je istaknuo što je potrebno kako bi do promjene došlo.

„Smatram kako je s jedne strane potrebna snažna politička volja izvršne vlasti da se reforma kurikuluma što prije dogodi, a s druge strane da se cijeli proces što prije depolitizira i da se sadržaji prepuste struci, bez uplitanja svjetonazorskih tema koje se trenutačno vrlo agresivno eksploatiraju od određenih udruga u Hrvatskoj,





koje u cijelom procesu obrazovanja nemaju niti će ikada imati bilo kakvu odgovornost“, napomenuo je.

„Promjene u Europskoj uniji i svijetu su toliko dinamične da obavezni dio kurikuluma treba prilagođavati potrebama današnjeg vremena, a ako netko želi naučiti više o drugim temama, treba mu omogućiti kroz izborni dio sadržaja. Mislim da će se vrlo brzo izdvojiti izborni sadržaji koji su učenicima interesantni. Obrazovanje za budućnost, treba biti dostupno svim građanima Hrvatske i ako se to ne dogodi, upravo će izvršna vlast Lijepe Naše biti odgovorna za zaglupljivanje vlastitog naroda i stvaranje građana drugog reda u Europskoj uniji.“

„Na kraju si možemo postaviti pitanje čiji je interes da narod bude neobrazovan?

– samo onima koji znaju da s neobrazovanim narodom mogu lako manipulirati“, zapitao se Davor Škrlec.

**♦ Kako ocjenjujete rad Europskog parlamenta u 2017. godine, te što očekujete u 2018.?**

Izjavio je kako se uvijek moglo više i bolje, ali nažalost i u europskom parlamentu postoje snage koje ne žele promjene.

„Osobno ću se osvrnuti na ono što mi je najbliže, a to je uspješno završeno među-institucionalno pregovaranje, tzv. trijalog za zakonodavni paket cirkularne ekonomije. Radi se o izmjeni šest direktiva o gospodarenju otpadom, a kako je to područje u Hrvatskoj godinama zanemarivano, siguran sam da će njihovim usvajanjem u Europskom parlamentu vrlo brzo postati jedno od glavnih političkih pitanja.“

♦ **Zastupnik se dotaknuo najvažnijih tema u parlamentu u navedenom razdoblju.**

„Za 2018. godinu očekujem završetak pregovora za paket „Čista energija za sve „Europljane“, gdje će Hrvatsku opet dotaknuti izmjene direktive o obnovljivim izvorima energije, energetske učinkovitosti, energetskim karakteristikama zgrada i tržištu električne energije. Da i u ovom području imamo „prste u pekmezu“ znakovita je poruka potpredsjednika Europske komisije Šefčovića koji je nedavno boravio u Hrvatskoj. Iako je Hrvatska statističkim manipulacijama uspjela u samo mjesec dana sa 17% udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije dostići čak 27% udjela, Šefčović je bio korektan i nije tu brojku dovodio u pitanje, ali je zato izjavio kako su pred Hrvatskom veliki izazovi jer očekuje kako će se udio obnovljivih izvora energije povećati na 38% ulaganjem u proizvodnju energije iz vjetra i sunca, i to bez sustava poticaja kao do sada. Zbilja veliki izazov za Hrvatsku koja je do sada uspješno uspostavljala prepreke upravo tim vrstama obnovljivih izvora energije,“ ustvrdio je.

„Još važnije područje o kojem smo u Europskom parlamentu počeli pregovarati je MFF ili višegodišnji financijski okvir za razdoblje poslije 2020. godine i budućnost kohezijske politike unutar tog okvira. U Europskoj uniji postoje snažni zagovaratelji smanjenja iznosa financiranja za kohezijsku politiku EU te uvjetovanje korištenja fondova makroekonomskim pokazateljima i poštivanjem prava i ugovora EU, te se Hrvatska preko predstavnika u Vijeću EU i zastupnika u Europskom parlamen-

tu mora više i bolje založiti za zajednički strateški pristup u postupku pregovaranja. Pojednostavljeno, to znači da ako se u institucijama EU ne stvori dovoljno jaka koalicija zagovaratelja kohezijske politike unutar budućeg MFF-a, u razdoblju poslije 2020. godine Hrvatska će imati manje novca na raspolaganju iz fondova EU, što je ozbiljna prijetnja njezinom uspješnom razvoju i implementaciji EU javnih politika.“

♦ **Kako ste Vi u Odboru za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane, kako biste ocijenili trenutačno stanje s okolišem u Hrvatskoj pogotovo jer često u javnost dolaze najave o mogućim kaznama te što je potrebno učiniti da do toga ne dođe?**

Škrlec je ustvrdio kako je Hrvatska i što se tiče zaštite okoliša podijeljena zemlja koja pokazuje najgore karakteristike dvoličnosti, te na primjeru Plitvičkih jezera objasnio zašto to misli.

„Imamo najveću površinu države u EU pod Naturom 2000, konkretno 48% teritorija je u nekoj kategoriji zaštićenog područja, od najniže zaštite poput područja posebne zaštite do nacionalnih parkova. Koliko stvarno držimo do zaštite prirode i okoliša, dovoljno je da navedem aferu na Plitvičkim jezerima zbog prekomjerne gradnje i ispuštanja fekalija u jezera, rušenja sedrenih barijera zbog izgradnje staza te da zbog toga dolazi inspekcija UNESCO i prijeti izbacivanjem Plitvica iz UNESCO baštine“, rekao je i dodao kako i izvršna vlast u Ličko-senjskoj županiji uopće za to stanje nije zabrinuta što pokazuje nedavna afera s pokušajem instaliranja podobnog upravitelja NP Plitvice.



„Iako se u javnosti ne spominju neki drugi problemi, ističem problem kvalitete zraka u urbanim sredinama, izigravanje postupka procjene utjecaja na okoliš kojim se odobrava izgradnja industrijskih postrojenja u područjima za stambenu izgradnju, problem buke u naseljima zbog prometa.“

Objasnio je zašto Hrvatska neće moći izbjeći plaćanje penala.

„Gospodarenje otpadom je u području zaštite okoliša vjerojatno najbolnija točka jer ne postoji nikakva politička odgovornost na lokalnoj razini za neprovođenje

zakona i zbog toga je Hrvatska na vrhu u odlaganju otpada i na začelju u recikliranju otpada. Uz nekoliko svijetlih primjera, većina Hrvatske je u problemima koji će postati još veći jer se tvrdoglavo odbija promijeniti namjena centara gospodarenja otpadom i zadržavaju se stari koncepti i stare tehnologije koje će u konačnici građanima povećati račune za odvoz otpada. Izgubljeno je puno vremena, puno novca je potrošeno nenamjenski i nažalost smatram da Hrvatska neće izbjeći plaćanje penala u budućnosti“.

# PRIJELAZ NA KRUŽNO GOSPODARSTVO

## Javna poduzeća trebala bi kupovati i koristiti reciklirane proizvode

*Ponovnom uporabom otpada tvrtke u EU-u mogu uštedjeti 600 mlrd. eura*

**E**uropski parlament usvojio je rezoluciju kojom traži da se kružno gospodarstvo postavi kao jedan od prioriteta kohezijske politike Europske unije. Rezoluciju usvojenu velikom većinom od 588 glasova pripremio je hrvatski europarlamentarac Davor Škrlec. Protiv je glasalo 77 zastupnika, a 21 je bio suzdržan.

Stručnjaci u EU-u zagovaraju zaokret prema kružnoj ekonomiji jer je sve veća potražnja za sirovinama, a sve je manje resursa. Cijeli niz materijala koje koristimo ograničen je dok populacija globalno raste i potražnja se povećava, kao i ovisnost o drugim zemljama koje su izvori.

Izvjешće zastupnika Zelenih Davora Škrleca traži da se više sredstava kohezijske politike nakon 2020. ulaže u tranziciju prema kružnoj ekonomiji kao okosnici održivog razvoja i prevladavanja klimatskih izazova. Sprečavanjem stvaranja otpada, ekološkim dizajnom, ponovnom upotrebom otpada i sličnim mjerama poduzeća u EU-u, kako se procjenjuje, mogla bi ostvariti neto uštedu od 600 milijardi eura, odnosno 8 posto godišnjeg prometa, godišnje bi se emisije stakleničkih plinova smanjile

za od dva do četiri posto i otvorilo bi se, prema procjenama, 580 tisuća novih radnih mjesta.

„U ovom izvješću htjeli smo istaknuti koje su manjkavosti u sadašnjoj kohezijskoj politici što se tiče cirkularne ekonomije i što bi trebalo napraviti. Mogu reći da se već prema prvim prijedlozima Komisije vidi da smo uspjeli u tome, dakle kružna ekonomija ušla je kao jedan od političkih ciljeva u uredbu o zajedničkim pravilima i dalje se veže kroz financiranje“, objasnio je Škrlec za Hinu.

„Tražili smo da se postave jasni indikatori uspješnosti provedbe, da kružno gospodarstvo postane jedan od prioriteta i ciljeva u kohezijskoj politici, da se unutar zelene javne nabave primijeni kružni princip, odnosno da se u našim javnim poduzećima kupuju reciklirani proizvodi“.

Škrlec je član Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane Europskog parlamenta i zamjenski član u odboru za regionalni razvoj. Njegovo je izvješće prethodno dobilo široku podršku političkih skupina u nadležnom odboru parlamenta, kao i zastupnika u raspravi na plenarnoj sjednici u utorak navečer.



Izvor: Europska komisija

U Hrvatskoj je zelena javna nabava vrlo sporadična, ocjenjuje Škrlec te napominje da je ona povezana sa sustavom EMAS, dobrovoljnim instrumentom EU-a za ekološko upravljanje. „Možemo slobodno proći našim javnim institucijama i nećemo vidjeti te znakove EMAS-a. Croatia Airlines ga na primjer nema za razliku od Lufthanse koja EMAS ima nekih 20 godina, Hrvatski sabor ga nema, Europski parlament ima, turistički sektor nema ‘ecolabel’ oznaku koja je također dio EMAS sustava“, primjećuje Škrlec.

„EMAS-a zahtijeva zelenu javnu nabavu, a ako to nemate, kako ćete uvesti kružni princip. Stalno navodimo da je upravo javna nabava važan i moćan financijski institut koji može dati poticaj i privatnom sektoru za veće stope recikliranja jer će se na taj na-

čin povećati potražnja za proizvodima koji su nastali iz recikliranih materijala.“

Kultura na zapadu polako se mijenja iz kulture posjedovanja u kulturu korištenja, a kroz EU fondove financiraju se centri za ponovnu upotrebu, popravak ili prenamjenu proizvoda, od starog namještaja do starih uređaja, napominje Škrlec, no primjećuje da „Hrvatska vrlo slabo promiče kružno gospodarstvo“.

Države članice će do 2025. godine morati reciklirati najmanje 55 posto komunalnog otpada, do 2030. najmanje 60 posto, a do 2035. godine 65 posto komunalnog otpada. „Za Hrvatsku će to biti veliki izazov jer će morati ići na prenamjenu centara gospodarenja otpadom koji se baziraju na mehaničko-biološkoj obradi otpada koja se u Europskoj uniji napušta 2027.“, upozorio je Škrlec.



## Izazov je kako u Hrvatskoj implementirati politike EU-a

Razgovarao

Igor Bošnjak

*S hrvatskim europarlamentarcem Davorom Škrlecom razgovarali smo o njegovim aktivnostima u Europskom parlamentu, kao i planovima uoči europskih izbora sljedeće godine*

♦ Ove se godine u Europskom parlamentu podosta pričalo o važnosti tzv. kružnog gospodarstva. U kojoj se mjeri time može produžiti životni vijek proizvoda i smanjiti količina otpada?

- Pojam kružna ekonomija najčešće se povezuje samo s problemom gospodarenja otpadom i recikliranjem, a zapravo je puno širi. Iako je Europska unija trenutačno svjetski lider, globalni suparnici također ubrzano mijenjaju svoje nacionalne ekonomije. Pokretač je bila okolišna politika EU-a u kombinaciji s ekonomijom općenito. Gospodarstvo EU-a veliki je uvoznik prirodnih sirovina i energije, a potrošački mentalitet linearne ekonomije izazvao je gubitak lokalnih radnih mjesta jer su nestali brojni

obrtni koji su popravljali razne uređaje, alate, obuću. Istovremeno gomile otpada završavaju na odlagalištima zbog „programiranih“ kvarova, pa imamo problem životnog vijeka proizvoda te je popravljavanje proizvoda često nemoguće ili neisplativo, a ni recikliranje nije često isplativa opcija jer je komplicirano rastavljanje uređaja. Akcijski plan za kružnu ekonomiju koji je predstavila Europska komisija u prosincu 2015. godine razvija se kako je planirano, a ključni dio predstavlja zakonodavni paket kružne ekonomije - šest direktiva o gospodarenju otpadom, koji će uz ostale povezane dijelove EU zakonodavstva, gospodarstvu EU-a poslati jasan signal za promjenu. Ako tomu dodamo ciljeve u idućem višegodišnjem



financijskom okviru EU-a i kohezijskoj politici EU-a koji favoriziraju principe kružne ekonomije, znatne promjene bi se svakako trebale dogoditi u idućih deset godina.

♦ **Do 2030. godine sva plastična ambalaža treba biti prikladna za recikliranje i uvedene mjere za smanjenje utjecaja jednokratne plastike. Koliko je to pitanje važno i u kojoj je mjeri taj rok realan?**

- Kad vam analize pokažu da ćemo poslije 2030. godine u morima imati više plastike nego ribe, onda shvatite koliko je to pitanje važno. Činjenica je da danas imamo prekomjerno i nepotrebno korištenje ambalaže, gdje je plastika za jednokratnu upotrebu posebno istaknuta kao problem jer ne postoje sustavi njezina prikupljanja

i najčešće završi u okolišu. Tipičan primjer su lake plastične vrećice ili posude u kojima se pakira voće ili povrće. Takva plastika kad završi u okolišu, raspada se u mikroplastiku i već je prisutna u hrani koju jedemo, pa čak i u flaširanoj vodi. Dodatni okidač za promjene bila je zabrana uvoza nerazvrstanog plastičnog otpada koji je uvela Kina u prosincu 2017. godine te se EU našao u velikim problemima s velikim količinama plastike koja se nije reciklirala. Osim toga, za uspješno recikliranje pojavio se problem ambalaže koja se sastoji od više različitih slojeva plastike (npr. pakiranje mesa ili sirove da zadrži svježinu) ili kompozitne ambalaže koja osim sloja plastike ima slojeve papira i aluminija. Rokovi koji su postavljeni povezani su s financiranjem javnim

novcem iz fondova EU-a i privlačenjem investicija privatnog kapitala, i zbog toga smatram da su realni, samo ovisi kako će koja država uspješno implementirati javne politike i pametno iskoristiti alocirani novac za te namjenu.

♦ **Kako komentirate nedavnu američku presudu vezano uz glifosat Monsanto, kao i činjenicu da domaći poljoprivredni proizvođači brane glifosat kao – učinkovit?**

- Nakon saslušanja koje smo imali na Odboru za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane u Parlamentu, bilo je jasno da su predloženi dokazi kako Monsanto nije transparentan u objavi internih istraživanja i da sakriva informacije o mogućim posljedicama na ljudsko zdravlje takvi da će sigurno izgubiti sudski spor ako će sud biti neovisan. Međutim, imamo i problem lokalno u EU, jer dvije ključne agencije EU-a, jedna za sigurnost hrane i druga za kemikalije čak i pod prijetnjom tužbe kod Suda Europske unije nisu htjele dostaviti studije na temelju kojih su htjele odobriti produžetak autorizacije glifosata za čak 15 godina. Podsjećam na dvije činjenice, kako je 15 dodataka koji su korišteni kao pojačivači djelovanja glifosata zabranjeno jer su dokazano kancerogeni, da je glifosat sveprisutan oko nas, a da nikog ne uzbuđuje statistika kako je u Hrvatskoj sve više oboljelih od karcinoma i da je glifosat direktno povezan s GM usjevima koji su genetski modificirani upravo na način da se glifosat može primjenjivati u suzbijanju korova bez obzira na razvojni ciklus GM usjeva. Glifosat je sigurno učinkovito i financijski najpovoljnije rješenje za domaće proizvođače, ali prema

iskustvima npr. francuskih poljoprivrednika, višegodišnja upotreba glifosata na poljoprivrednom zemljištu dovodi do toga da tlo postaje mrtvo, bez života, čak do dubine od 1 m. Naši istaknuti znanstvenici upozoravaju da ako nastavimo s današnjom praksom, za 30 godina ostat ćemo bez naših najplodnijih poljoprivrednih površina za proizvodnju hrane.

♦ **Koliko ste zadovoljni učincima svog rada u Europskom parlamentu i što su, kada se osvrnete na protekle četiri godine, teme koje su najviše zaokupljale vašu pozornost, kojima ste se najviše bavili?**

- Prije izbora za Europski parlament 2014. godine izjavio sam kako će se u ovom mandatu Europskog parlamenta određivati klimatska i energetska politika EU za razdoblje do 2030. godine, i ako mi se pruži prilika da želim aktivno sudjelovati u njezinu kreiranju. U toj sam namjeri uspio jer sam bio izvjestitelj svoje grupe za cijeli zakonodavni paket kružne ekonomije i dijelom za zakonodavni paket Energetske unije u području tržišta električne energije. Član sam dvaju najutjecajnijih odbora u Parlamentu: Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane (ENVI), a u Odboru za industriju, istraživanje i energiju (ITRE) jedini sam zastupnik iz Hrvatske. Kao zamjenski član u Odboru za regionalni razvoj (REGI) usmjerio sam svoje djelovanje na makroregionalne strategije EU-a i primjenu kohezijske politike EU-a, dvije izrazito važne teme za razvoj Hrvatske i uspješno korištenje EU fondova. U tom odboru bio sam izvjestitelj Parlamenta za mišljenje o kohezijskoj politici i kružnoj ekonomiji,

tako da svoje glavne teme iz odbora ENVI i ITRE povezujem s financiranjem i primjenom u odboru REGI, s naglaskom na jačanju lokalne ekonomije i poduzetništva. U prvoj polovini mandata bio sam zamjen-ski član u Odboru za transport i turizam, pa sam uspio istaknuti teme koje su važne za Hrvatsku: održivi i pristupačan turizam te razvoj i elektrifikacija željeznice. Izdvojio bih još četiri aktivnosti koje su poticale građane Hrvatske na njihovo aktivnije uključivanje u život EU-a i kroz koje sam uspio ostvariti dobru suradnju s udrugama u Hrvatskoj: kampanje protiv otpada u moru, izmjena Zakona o zaštiti životinja (no-kill skloništa za pse), kampanja protiv primjene glifosata i posljednja aktivnost koja je interesantna svim građanima Hrvatske, uspješna kampanja za ukidanje zimsko-ljetnog računanja vremena, odnosno da prestanemo s praksom pomicanja kazaljke na satu dva puta godišnje.

♦ **U Europski parlament izabrani ste s liste ORaH-a, nakon čega je uslijedila potpuna marginalizacija te stranke. Danas ste nezavisni zastupnik, razmišljate li**

**uopće o eventualnom novom mandatu i kako uopće doći do njega?**

- Fokus mojih aktivnosti je da rad u Europskom parlamentu bude što kvalitetniji i koristan za građane Republike Hrvatske i EU-a. Dovoljno je pogledati rezultate na portalu „MEP Ranking“ koji prati aktivnosti zastupnika i prema tome ih rangira. Kad se pogleda rezultat prema ukupnom zbroju ostvarenih bodova, „držim“ sigurno četvrto mjesto, međutim kad se izdvojeno promatra rad u odborima koji je najzahtjevniji za mene osobno i za moje suradnike i koji uzima u obzir broj izvješća i mišljenja za koja sam bio izvjestitelj, onda sam u hrvatskoj delegaciji na drugom mjestu s brojem izvješća te na prvom s brojem mišljenja. Politička situacija u Hrvatskoj, pa i u EU, u jednoj je velikoj tranziciji i većina se slaže kako će idući izbori za Europski parlament biti veliki izazov za sve političke opcije kao i njegov sastav u idućem mandatu. Meni osobno veći izazov predstavlja kako u Hrvatskoj implementirati javne politike EU-a u čijem sam kreiranju sudjelovao i u budućnosti se vidim kao partner na projektima svima koji se zauzimaju za bolji život u Hrvatskoj.

## Davor Škrlec: Odlagalište u Dvoru nije prijetnja

Razgovarao

Nenad Jovanović

***Slučaj Dvora promatram kao neuspješnu komunikaciju s lokalnom zajednicom. Hrvatska ima obvezu izgradnje takvog odlagališta i ako ga ne izgradi, onda će to napraviti Slovenija. Osim toga, ne radi se o odlaganju istrošenog nuklearnog goriva, tako da ne postoji opasnost od zračenja – više vas zrači osoba koja pored vas leži u krevetu***

**S**Davorom Škrlecom, nezavisnim zastupnikom u Europskom parlamentu i redovitim profesorom Fakulteta elektrotehnike i računarstva, razgovarali smo o energetske teme koje se tu i tamo nađu u fokusu javnosti – kad se smrzavamo zbog neuključenog grijanja ili visokih računa iz toplane, kad se sretnemo s troškovima za energetske uređenje zgrada ili razdjelnike ili s nedoumicama koje donosi ukidanje pomicanja kazaljki na satu – ali uglavnom bivaju brzo zanemarene u korist 'vječnih tema' hrvatskog društva.

♦ **Europska komisija predlaže ukidanje polugodišnjeg pomicanja sata u EU-u i**

**slobodu članicama Unije da odluče žele li zadržati ljetno ili zimsko računanje vremena. Kakve to posljedice može imati?**

Europska komisija uputila je u Europski parlament i Vijeće EU-a direktivu s prijedlogom prekida polugodišnjeg pomicanja sata, tako da posljednje pomicanje prema ljetnom računanju vremena bude u nedjelju, 1. travnja 2019., a da države članice koje se odluče za zimsko računanje vremena posljednju promjenu izvrše u nedjelju, 27. listopada 2019. Pritom se u tekstu direktive navodi da će se time države odlučiti za standardno vrijeme, odnosno vremensku zonu. Kako države članice EU-a trenutačno





primjenjuju tri zone standardnog vremena – zapadnoeuropsko primjenjuju Irska, Portugal i Ujedinjena Kraljevina, srednjoeuropsko 17 država članica, a istočnoeuropsko vrijeme Bugarska, Cipar, Estonija, Finska, Grčka, Latvija, Litva i Rumunjska – EK u svom obrazloženju tvrdi kako odluke država članica o odabiru standardnog vremena neće imati utjecaja na unutarnje tržište EU-a, što je bilo najvažnije kod donošenja odluke o izmjeni direktive. Prijedlog EK-a je rezultat rezolucije Europskog parlamenta koja je usvojena u veljači 2018. na temelju upita i peticija građana iz cijele Unije i ispunjavanjem internetskog upitnika od 4. srpnja do 16. kolovoza. Putem internetskog javnog savjetovanja dobiveno je 4,6 milijuna

odgovora iz svih 28 država članica, što je najveći broj odgovora ikad primljen u svim dosadašnjim javnim savjetovanjima Komisije. Čak 84 posto ispitanika smatra da treba ukinuti pomicanja sata, ali je interesantan podatak kako je u tom savjetovanju sudjelovalo 0,52 posto ili oko 20.000 građana Hrvatske. Ako uzmemo u obzir kako u e-savjetovanjima koje provodi Vlada RH sudjeluje zanemariv broj građana, možemo zaključiti da je ovo savjetovanje i za Hrvatsku bilo uspješno. Statistika također pokazuje da je 89 posto građana Hrvatske za prekid pomicanja sata, a 54 posto za trajno ljetno računanje vremena.

Prema informacijama kojima raspolazem, Austrija koja do kraja godine predsjedava

Vijećem EU-a planira ostvariti dogovor do kraja 2018. i procurila je informacija da će austrijski prijedlog biti zadržavanje ljetnog računanja vremena. Do sada provedene analize pokazuju da pomicanje sata više ne donosi uštede u energiji, ali kao društvo i zajednica trebali bismo mijenjati neke dugogodišnje navike. Za vrtiće i obrazovne institucije koje rade u jednoj smjeni nema nikakvih prepreka da s radom počnu kasnije, a ne u sedam ili osam sati ujutro. Početak radnog vremena se promijenio tako da zaposleni imaju velikih problema s neusklađenim radom vrtića i škola, a istovremeno tijekom dana većinu vremena provode pod umjetnim svjetlom, što loše utječe na njihovo zdravlje. Što se tiče mogućeg revidiranja stava EU-a, Komisija je obvezna do kraja 2024. godine izraditi analizu utjecaja promjene direktive. Osobno ne vjerujem da bi se nakon toga pokrenula inicijativa za ponovno ljetno i zimsko računanje vremena, ali je ostavljena mogućnost da države članice mogu promijeniti svoje standardno vrijeme, odnosno vremensku zonu u kojoj se nalaze.

### **Cijena NE je previsoka**

♦ **Do kraja godine trebalo bi završiti Strategiju energetskega razvoja RH 2020. – 2030. Koje su njene osnovne postavke, uključujući i razvojne energetske projekte, i koliko ona može doprinijeti konkurentnosti hrvatskog gospodarstva?**

Ako se u postavkama strategije ne uvaži činjenica da energetska tranzicija treba osim klimatskih i energetskega ciljeva stvoriti uvjete za razvojni potencijal hrvatskog gospodarstva, onda nećemo ostvariti pozi-

tivni pomak kao što nismo ni s prethodnim strategijama. Također je važna činjenica kako Hrvatska kao članica EU-a treba iskoristiti prilike koje stvara energetska unija, javna politika EU-a. Međutim, javnosti nije poznat okvir strategije i nadležno ministarstvo ne provodi javne konzultacije, što je

***Imamo potencijala u korištenju vjetra, sunca, biomase i geotermalne energije – dobrom politikom možemo riješiti problem energetskega siromaštva i smanjiti ovisnost o uvozu fosilnih goriva***

zabrinjavajuće jer bi kao članica EU-a Hrvatska trebala prakticirati otvoreni demokratski dijalog svih zainteresiranih dionika.

♦ **Kolike su mogućnosti za povećanje proizvodnje primarne energije kako bi bio smanjen uvoz koji danas iznosi oko 50 posto potreba Hrvatske?**

Domaća proizvodnja plina i nafte je u padu i sve je veća ovisnost o uvozu, i ne vjerujem da će istraživanja za koja su dodijeljene koncesije u kopnenom dijelu Hrvatske polučiti neke rezultate. Istraživanja i moguća eksploatacija u Jadranu trebali bi nam biti neprihvatljivi jer direktno ugrožavaju sektor turizma koji nam ostvaruje gotovo 20 posto BDP-a. Zato nam je važan LNG terminal i izgradnja plinske elektrane u sinergiji s terminalom kako bismo, između

ostalog, mogli povećati udio obnovljivih izvora energije, prvenstveno vjetroelektrana i solarnih elektrana. Trend u EU-u je proizvodnja biometana koji se može utiskivati u javnu plinsku mrežu i može omogućiti lokalnu i regionalnu proizvodnju električne i toplinske energije u manjim visokoučinkovitim termoelektranama (TE) uz istovremeni pozitivni utjecaj na razvoj poljoprivrede. Izmjene energetske politike EU-a predlažu bolju regionalnu suradnju i

***Ulaganje u izolaciju kuće se isplati kroz dvije-tri sezone grijanja, a s obzirom na duga i topla ljeta, sve veću važnost u uštedi energije ima i u ljetnom razdoblju***

suradnju u izgradnji novih kapaciteta termo- i hidroelektrana (HE) kako bi se postigla što niža cijena energije za građane i gospodarstvo, a istovremeno postigli klimatski ciljevi. Tržište električne energije će određivati ulaganja, tako da neće ulagati države nego privatni kapital odnosno energetske kompanije.

**♦ Kako ocjenjujete projekt kaskade hidroelektrana na Savi između slovenske granice i Zagreba o kome se govori godinama?**

To je dugoročni strateški projekt koji je, nakon što se o njemu pričalo, opet pao u zaborav i vjerojatno će se ponovno izvaditi iz ladice kad će se shvatiti ugroženost vodoopskrbe Zagreba i njegove okolice.

Ugroženost vodoopskrbe je posljedica projekta izgradnje lanca HE u Sloveniji koji svoju povijest ima još iz Jugoslavije, a projektom su bile predviđene HE uzvodno i nizvodno od Zagreba. Najveći problem koji imamo je manjak kvalitetne komunikacije s lokalnom zajednicom i kvalitetan prijedlog zaštite okoliša i prirode. Takav pristup bi pomirio energetske i ekološke razloge. U ovom projektu postoji još problem prostornog planiranja koji izlazi iz okvira Zagreba, a Zagreb je opet važna komponenta tog plana – ovakav zahvat zahtijeva i sigurno financiranje i donošenje političke odluke koje će poštivati sve buduće vlade i gradonačelnici. U Sloveniji je to uspjelo, možda se to dogodi i kod nas do 2050. godine.

**♦ Kako stoji stvar s proizvodnjom i prodajom energije iz obnovljivih izvora?**

Projekti koji su uspjeli dobiti subvencije nemaju problema s otkupom energije, ali kako se stvorila politička nesigurnost zbog nedonošenja podzakonskih akata i rizika da će se osigurati isplata subvencija, te ispunjenja dodijeljenih kvota za vjetroelektrane i fotonaponske elektrane, razvoj novih projekata je praktički zaustavljen. Hrvatska je u međuvremenu statistički ‘uspjela’ ostvariti čak 27 posto udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji jer se procijenilo kako se čak deset posto obnovljive energije troši u domaćinstvima korištenjem ogrjevnog drveta. Moje glavne zamjerke tom ‘uspjehu’ su što se radi o vrlo gruboj procjeni, što se ne stimulira korištenje peleta kao okolišno i energetski boljeg energenta, te da je zbog toga poslana kriva poruka investitorima

da Hrvatska nije zainteresirana za investicije u obnovljive izvore energije. Velika pogreška jer imamo potencijala u korištenju vjetra, sunca, biomase i geotermalne energije – dobrom politikom možemo riješiti problem energetske siromaštva i smanjiti ovisnost o uvozu fosilnih goriva.

♦ **Jesu li nuklearke što se Hrvatske tiče prošle svršene vrijeme i kako komentirate nesuglasice i otpor domaćeg stanovništva prema odlagalištu nisko i srednje radioaktivnog otpada u Dvoru?**

Cijena nuklearne elektrane (NE) jednostavno je previsoka – nedavno je objavljena informacija kako će jedna NE u Francuskoj koštati oko 11 milijardi eura. Osim toga, svi tekući projekti u EU-u u velikom su kašnjenju. Slučaj odlagališta u Dvoru opet promatram kao neuspješnu komunikaciju s lokalnom zajednicom. Hrvatska ima obvezu izgradnje takvog odlagališta i ako ga ne izgradi, onda će to napraviti Slovenija i to našim novcem. Slovenija planira izgradnju takvog odlagališta na granici prema Hrvatskoj, svega nekoliko kilometara od lokacije nuklearne elektrane. Predviđeno područje je sigurno geološki nepovoljnije od onog u Dvoru. Moram istaknuti kako se ne radi o odlaganju istrošenog nuklearnog goriva, tako da ne postoji opasnost od zračenja – više vas zrači osoba koja pored vas leži u krevetu. Nažalost, ako se projekt ne realizira, lokalna zajednica će izgubiti siguran prihod od naknade.

♦ **Kada se govori o uvozu energenata, koliko je Hrvatska 'kolateralna šteta' u energetske sukobu Rusije i SAD-a i treba li nam LNG terminal na Krku?**

Više dobavljača znači veću sigurnost opskrbe jer vas se ne može ucjenjivati i posljedično možete postići povoljniju cijenu plina – ne treba stavljati sva jaja u istu košaru, kaže stara poslovice. LNG terminal prvenstveno treba promatrati u tom svjetlu, a kao članica EU-a u kojoj je LNG terminal projekt od zajedničkog interesa tek onda dolazimo do geopolitičke razine i odnosa SAD-a, EU-a i Rusije.

♦ **Koliko je u Hrvatskoj moguće povezivanje prerade otpada i proizvodnje energije?**

Samo na način da iz prikupljenog biorazgradivog otpada proizvodimo bioplin ili još bolje biometan. Sve ostalo što se danas u EU-u koristi za proizvodnju energije spaljivanjem, a to su uglavnom plastika i papir, prema izmjenama EU zakonodavstva obavezno će se usmjeravati u postupke recikliranja.

### **Energetske zadruge**

♦ **Koliko od proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije, uključujući i mini i mikro HE, mogu imati koristi ruralna potpomognuta područja?**

Prvo treba uložiti u energetske obnovu kuća kako bi se smanjili troškovi za energiju u domaćinstvima. To bi ujedno trebalo angažirati lokalnu radnu snagu. Nakon toga treba poduzeti mjere za manju potrošnju energije za grijanje – gdje je moguće instalirati solarne sustave za grijanje vode i građanima subvencionirati kupovinu učinkovitijih peći na biomasu (ogrjevno drvo ili pelete). Veće zahvate poput mikro ili malih HE, vjetroelektrana ili fotonaponskih elektrana preporučam rješavanjem kroz zajedničke poduhvate, poput energetskih

zadruga. Znanja i mogućnosti za provedbu takvih projekata imamo, treba se samo obratiti na adresu Zelene energetske zadruge ili Zadruge za etično financiranje.

♦ **Ocijenili ste da je Hrvatska u Nacionalnom programu ruralnog razvoja potpuno marginalizirala korištenje obnovljivih izvora energije. Kako to promijeniti?**

Hrvatska je inače u programu ruralnog razvoja namijenila premala sredstva za korištenje obnovljivih izvora energije, što nam šteti u energetske tranziciji sela i prihvaćanju novih tehnologija koje trebaju i ruralnim područjima osigurati jeftiniju energiju, a tu su uvijek važne financije. Kako u tim područjima živi dosta pripadnika srpske nacionalne manjine i kako je SDSS u vladajućoj

koaliciji, možda postoji način da se kroz proces reprogramiranja programa ruralnog razvoja poveća iznos koji bi upravo nerazvijenim područjima omogućio povlačenje novca za obnovljive izvore energije.

♦ **Možemo li, s obzirom na dostupnost energenata, mirno dočekati ovu zimu?**

Potražnja na tržištu je pokazala: ogrjevano drvo je ovu jesen poskupjelo čak 20 posto. Ali s obzirom na klimatske promjene koje nam se događaju, zimska razdoblja dugotrajne niske temperature sve su kraća pojava. Opet ponavljam, ulaganje u izolaciju kuće se isplati kroz dvije-tri sezone grijanja, a s obzirom na duga i topla ljeta, sve veću važnost u uštedi energije ima i u ljetnom razdoblju.



## Bacamo novac na podizanje ograda, a ne činimo ništa da spriječimo val klimatskih izbjeglica kojeg ništa neće moći zaustaviti!

Komentator

---

Davor Škrlec

---

***U EU našim javnim novcem Mađarska na granici gradi žičanu ogradu, Slovenija postavlja žilet žicu, Njemačka i Austrija uvode kontrole unutar Schengenskih granica. Novac koji trošimo na „ograde“ trebali bismo upotrijebiti u svrhu smanjenja emisija stakleničkih plinova i pomoć državama koje su već izložene klimatskim promjenama, piše u očekivanjima u 2019. eurozastupnik Škrlec***

**U** svaku novu godinu ulazimo s očekivanjima da će biti bolja od prethodne i time nesvjesno zago-  
varamo promjene koje se moraju dogodi-  
ti kako bi se ta naša očekivanja ispunila.  
Međutim, kad počinjemo nabrajati koje  
se promjene moraju započeti ili dogoditi,  
u nama kao pojedincima, društvu, bizni-  
su, politici, stvara se otpor i nastaju čak i  
neprirodni savezi, društveni i politički, svi

sa zajedničkim ciljem, da se promjene ne  
dogode. O takvim situacijama svakodnev-  
no svjedočimo u našoj nacionalnoj politici,  
osobno svakodnevno svjedočim u Europ-  
skom parlamentu, a iste situacije možemo  
promatrati i u drugim članicama Europske  
unije. Kroz nekoliko primjera koje ću na-  
vesti siguran sam da ćete spoznati koje su  
to promjene potrebne i koliko je važno da  
se dogode u bližoj ili daljnjoj budućnosti, i

da je na nama velika odgovornost kako će izgledati budućnost naše civilizacije i planeta Zemlje; „Budućnost ovisi o tome što radite danas“ – rekao je Mahatma Ghandi.

Kakva je veza između Pariškog i Maraškeg sporazuma? Sjećam se 12. prosinca 2015. godine i potpisivanja sporazuma o klimatskim promjenama u Parizu, kad smo slavili svi koji se zalažemo za aktivniju i ambiciozniju politiku i mjere koje trebaju ublažiti i dugoročno spriječiti utjecaj naše civilizacije na negativne promjene okoliša i klime na planeti. Osobno sam se osjećao ponosan što sam građanin Hrvatske i EU, i zastupnik u Europskom parlamentu, kad je taj sporazum stupio na snagu 4. listopada 2016. godine, nakon ratifikacije Sporazuma u Europskom parlamentu, gdje smo tom prilikom svi ponosno ustali i pljeskali u plenarnoj dvorani Parlamenta u Strasbourgu. U to vrijeme već smo u Europskom parlamentu započeli pregovore o zakonodavnom paketu i akcijskom planu kružne ekonomije, javne politike EU, čije bi usvajanje trebalo promijeniti način funkcioniranja naše ekonomije, da otpad koji stvaramo nije smeće koje uobičajeno odlažemo legalno ili, nažalost, ilegalno negdje na periferijama naših gradova, bacamo u more i rijeke, nego je korisna sirovina za naše gospodarstvo, da poboljšamo kvalitetu hrane jer količine koje danas bacamo su sramota našeg društva, i da produžimo radni vijek naših uređaja u kućanstvu i omogućimo njihov lakši popravak.

### **Trumpova dvoličnost**

Iste te 2016. godine u prosincu, dva mjeseca nakon stupanja Pariškog sporazuma na

snagu, Europska komisija izlazi s prijedlogom energetske-klimatske javne politike pod nazivom „Čista energija za sve Europe“, zakonodavne podloge za stvaranje uvjeta da države članice EU zajedničkim naporima mogu ostvariti ciljeve iz Pariškog sporazuma. Puni entuzijazma ulazimo u 2017. godinu, željni da započnemo promjene koje će ne samo smanjiti naš utjecaj na okoliš i klimu, nego transformirati naše gospodarstvo, stvoriti nove poslove te kvalitetno i sigurno zapošljavanje naših građana, smanjiti našu ovisnost o uvozu energenata. Osim prethodno navedenih ciljeva, prioritet je našim građanima smanjiti troškove grijanja i električne energije i naše gospodarstvo učiniti otpornijim i konkurentnijim u globalnom okruženju, i to ambicioznijim mjerama energetske učinkovitosti te zamjenom elektrana na fosilna goriva obnovljivim izvorima energije. Pritom nas sve pokreće zajednički cilj, da EU bude predvodnik u svijetu, da pokažemo svoju spremnost, ambiciju i odgovornost za budućnost.

Međutim, u isto vrijeme događa se izbor novog američkog predsjednika – Donald Trump kao svoj prvi prioritet postavlja izlazak SAD-a iz Pariškog sporazuma. Podržan svojim sponzorima iz industrije nafte i ugljena, nije čuo postojanje klimatskih promjena proglašavajući ih kineskim spinom protiv SAD-a. Svijet počinje živjeti s iščekivanjem prvog jutarnjeg tvita američkog predsjednika, koji s tvitanjem nastavlja tijekom cijelog dana. Prva Trumpova dvoličnost je upravo u sadržaju tih poruka na tuitu, gdje naravno objavljuje samo njemu znane činjenice kako su klimatske



promjene velika obmana, napadajući „lažne vijesti“ (fake news), a istovremeno ih on osobno producira. Vrlo brzo pronalazi svoje saveznike u EU, kako u Europskom parlamentu među jednom skupinom zastupnika koja poput našeg Živog zida uobičajeno glasa protiv svega, tako i u djelu EU gospodarstva koje ne želi promjene jer one ugrožavaju njihove velike profite koje ostvaruju na račun okoliša i zdravlja građana, ali i simpatija nekih članica EU koje u tome vide šansu da produže život korištenju ugljena. Sve aktivnosti i lobiranja te antiklimatske alijanse usmjerena su protiv prijedloga javnih politika kružne ekonomije i klimatsko-energetskog paketa čiste energije kroz stalne pokušaje da se ublaže

mjere i ciljevi te učine što više općenitima ili neobvezujućim. Tako je uz velike napore obranjen cilj da se odlaganje otpada smanji na 10%, ali se moralo pristati na kompromis da ciljna godina za to bude 2035. a ne 2030. i to je zapravo bio jedini mjerljivi uspjeh antiklimatske alijanse. Ali se zato uspjelo obraniti niz mjera koje sprečavaju da spaljivanje otpada bude alternativa odlaganju te da je zabranjeno odlaganje komponenti komunalnog otpada koje se mogu reciklirati. Postrojenja za mehaničko-biološku obradu otpada su pod tim uvjetima postala zastarjela tehnologija, a odvojeno prikupljanje otpada uključujući biorazgradivi otpad, postaje obvezno. Možemo još dodati obvezu uspostavljanja organizacije

produžene odgovornosti proizvođača, obveze protiv bacanja hrane, sprječavanje otpada u moru. U dvije godine pregovaranja bilo je ukupno 26 tehničkih sastanaka i 6 trijaloga, a posljednji je trajao punih 17,5

sati i završio u ponedjeljak 18. 12. 2017. u pola pet ujutro. Ali vratimo se klimatsko-energetskom paketu koji je imao još intenzivnije pregovore jer se vodilo osam trijaloga, od kojih su posljednja dva: prvi o



ACER-u (Agencija za suradnju energetske regulatora) trajao 9 sati 11/12.12.2018. u noći dok je Strasbourg bio u blokadi zbog terorističkog napada i drugi o tržištu električne energije koji je trajao 17 sati i završio u srijedu 19.12.2018. Tako je konačno završen proces stvaranja klimatsko-energetskog paketa u kojem smo se ipak izborili za 32% udjela obnovljivih izvora i 32,5% ušteda primjenom mjera energetske učinkovitosti, postigli ukidanje subvencija za ugljen nakon 2025. godine i omogućili građanima da mogu pojedinačno ili kolektivno proizvoditi i prodavati električnu energiju.

### **„Ma kakve sad klimatske promjene!“**

Međutim koja je zapravo veza između klimatskih promjena, odnosno Pariškog sporazuma i Marakeškog sporazuma? Za početak se podsjetimo najvažnijih zaključaka Pariškog sporazuma. Prvo su se svi složili kako klimatske promjene postoje i da su za njih najvećim dijelom zaslužni antropogeni utjecaji, odnosno da smo mi sa svojim gospodarskim aktivnostima, prometom i intenzivnom poljoprivredom poremetili prirodni ciklus. Drugo, svi potpisnici sporazuma trebali bi ustanoviti mjere smanjivanja emisija stakleničkih plinova te ih kontinuirano provjeravati i usklađivati kako bi zadržali zagrijavanje atmosfere u prosjeku ispod 2 stupnja do 2100. godine, s ambicijom da to bude 1,5 stupanj. Treće, vjerojatno najvažnije, bogate države obvezale su se financijski pomoći siromašne i države u razvoju kako bi uspješno primijenile mjere smanjivanja emisija stakleničkih plinova. I kod ovog posljednjeg zaključka Pariškog sporazuma dolazimo do drugog

licemjerja američkog predsjednika Trumpa i dijela njegovih EU istomišljenika. Sjedinjene Američke Države su se potpisivanjem Pariškog sporazuma obvezale uplatiti dvije milijarde američkih dolara u Fond UN za klimatske promjene kao pomoć siromašnim i ugroženim zemljama, poput malih otočnih država. Bivši američki predsjednik Obama je prije napuštanja svoje dužnosti uspio potpisati uplatu polovice tog iznosa. Da vas podsjetim nabrojat ću neke - Sejšelski otoci, Kiribati, Francuska Polinezija, Tonga, Samoa, Maršalski otoci – svi će nestati ako se razina mora povisi za 2-3 metra topljenjem leda na polovima Zemlje zbog povišenja temperature, a njihovi će stanovnici morati potražiti novi dom, prisilno će postati migranti i izbjeglice. Američka administracija zaboravlja da je u tom slučaju ugrožena i Florida. Predsjednik Trump nije klimatske promjene, ali zapravo ne želi uplatiti jednu milijardu dolara u Fond UN-a. Istovremeno traži od Kongresa odobrenje budžeta u iznosu od 6 milijardi dolara za izgradnju zida na granici s Meksikom kako bi spriječio ilegalne migrante, iako nitko zapravo ne zna kolika je konačna cijena takvog zida. Većina američkih federalnih država i gradova želi nastaviti pro-klimatsku politiku, ali Trumpova administracija sve čini kako bi povećala potrošnju fosilnih goriva, pa čak čini apsurdne poteze poput zabrane spominjanja riječi „klimatske promjene“ u državnoj administraciji.

### **Migracije koje tek slijede**

U Europskoj uniji našim javnim novcem Mađarska gradi na granici žičanu ogradu, Slovenija postavlja žilet žicu, Njemačka i



Austrija uvode kontrole unutar Schengenskih granica. Novac koji besmisleno trošimo na „ograde“ trebali bismo upotrijebiti u svrhu smanjenja vlastitih emisija stakleničkih plinova i pomoć siromašnim državama koje su već izložene klimatskim promjenama. Prema statistikama UN-a, trenutačno je na svijetu u migracijama 244 milijuna ljudi, od koji gotovo 40 milijuna migrira prema Europskoj uniji. Često ćete od političara i političkih analitičara čuti riječi kako krizu u Siriji i nekim drugim dijelovima svijeta treba rješavati tamo, a ne kod nas u EU. Primjerice, prije izbijanja sukoba u Siriji bilo je nekoliko sušnih godina za redom, koje su strašno osiromašile ruralni dio Sirije i postavile dobre temelje za radikalizaciju i nemire. Sahara se godišnje pomiče prema jugu Afrike, i za posljednjih se sto godina površinski povećala za 10%. Jezero Čad je skoro presušilo, a količina padalina u subsaharskom dijelu se drastično smanjila. Pogledate li na kartu svijeta i provjerite koja su to područja, prepoznat ćete nazive država iz kojih dolaze migran-

ti. Iako to na prvi pogled ne prepoznajemo ili jednostavno ne želimo priznati, oni su, među ostalim, i klimatski migranti, ljudi koji su napustili svoje domove zbog sukoba nastalih uslijed klimatskih promjena. Ako konačno ne poduzmемо konkretne mjere da smanjimo svoje emisije stakleničkih plinova i pomognemo siromašnima, za deset-petnaest godina prema EU neće migrirati 40 nego 400 milijuna ljudi i neće ih zaustaviti ograde, žice ili zidovi. I zato nam danas treba i Pariški i Marakeški sporazum.

Ali da bismo ostvarili ciljeve Pariškog sporazuma i ciljeve javnih politika EU, trebamo promjene u našem političkom sustavu, trebamo nove političke snage, trebamo nove ljude. S postojećim političkim strukturama koje se mijenjaju na vlasti te populističkim strujama samo se vrtimo u krug.

Zato iskoristite sljedeće izbore za Europski parlament i pokažite spremnost za promjene. „Budite promjena koju želite vidjeti u svijetu.“ – rekao je Mahatma Gandhi, mijenjajte EU, mijenjajte Hrvatsku.

## Zvona zvone na uzbunu: koje su posljedice ako ne smanjimo upotrebu plastike?

Razgovarala

Martina Medverec

*Prof. dr. sc. Davor Škrlec, zastupnik u Europskom parlamentu (član Kluba zastupnika Zelenih/ Europskog slobodnog saveza) postaje kolumnist portala missZDRAVA te je tim povodom u intervjuu otkrio kako će se EU boriti protiv zagađenja plastikom, gdje je tu Hrvatska kao i što svi zajedno možemo poduzeti kako se ne bismo ugušili u plastici*

### **Plastika je korisna, ali treba znati kako je upotrebljavati**

mZ: Koliko ozbiljno trebamo shvatiti opasnost koja prijete ako ne smanjimo upotrebu plastike na globalnoj razini i kakve su posljedice za svakoga od nas (primjerice jedna plastična vrećica u okolišu može ugroziti brojne životinjske vrste, tu su i slamke, čaše, pelene, koje se nerazumno troše i bacaju)?

Plastika ima korisnu ulogu u gospodarstvu i njezina je primjena ključna u mno-

gim sektorima. Točnije, plastika se upotrebljava za ambalažu (40%) i u građevinskom sektoru (20%). Također, plastika se u velikoj mjeri koristi i u sektoru električne i elektroničke opreme te u automobilskom, prehrambenom i poljoprivrednom sektoru. Ipak, zbog znatnih negativnih učinaka određenih plastičnih proizvoda na okoliš, zdravlje i gospodarstvo, potrebna je uspostava pravnog okvira kojim bi se učinkovito smanjili ti znatni negativni učinci, što uključuje i ograničavanje stavljanja na



tržište određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu za koje postoje alternativna rješenja. Budući da svi proizvodi za jednokratnu upotrebu zbog kratkog životnog ciklusa često imaju negativan klimatski ili ekološki učinak, prednost se mora dati višekratnoj upotrebi proizvoda, čime se mogu ostvariti velike uštede emisija CO<sub>2</sub> i vrijednih sirovina.

Koliko je stvarno zagađenje okoliša plastikom, možemo se uvjeriti ako prošećemo nakon svakog većeg vodostaja pored naših rijeka ili potoka, a osobito je izraženo zagađenje mora u zimskom periodu. Na globalnoj razini je zastrašujuća razina zagađenja oceana plastikom, te već imamo „plastične kontinente“ u Tihom oceanu i u Atlantiku.

Predviđanja su poražavajuća – ako nastavimo bacati plastični otpad u mora i

oceane, nakon 2030. godine će u njima biti više plastike nego ribe. Međutim, još veća opasnost krije se u mikroplastici koja nastaje raspadom plastične ambalaže, plastičnih proizvoda i guma u okolišu ili onoj koja se u posljednjih dvadeset godina počela masovno koristiti u raznim sredstvima za pranje i kozmetičkim proizvodima. Veličina tih sitnih čestica deklarira se ispod 5 mm, ali se najčešće radi o mikro ili nano veličini čestica.

Dokazano je prisustvo mikroplastike u vodi za piće, čak i u flaširanim bocama vode renomiranih proizvođača, zatim u zraku, raznim živim organizmima poput ptica, riba, školjaka i kukaca, a nedavna istraživanja ljudskih fekalija širom svijeta pokazala su da je mikroplastika prisutna i u našim tijelima. Još ne postoje dokazi

o štetnosti mikroplastike za ljudsko zdravlje, ali već imamo dokaze o štetnosti za zdravlje ptica (smanjena apsorpcija željeza) i školjki (dagnje gube sposobnost vezanja za podlogu).

### **Rezultati o upotrebi jednokratne plastike šokirali su Bruxelles, zato su donesene hitne mjere**

**mZ: Koliko ste zadovoljni odlukom Europske unije o zabrani korištenja jednokratne plastike poput slamki i plastičnih tanjura? Koji su izazovi s kojima će se Hrvatska morati suočiti u sljedeće dvije godine?**

Ugodno sam se iznenadio kad je Europska komisija objavila prijedlog o zabrani korištenja plastike za jednokratnu uporabu. Tijekom pregovora o tekstu Direktive o otpadu, nije se mogla naslutiti ta ambicija iako je Akcijskim planom kružne ekonomije bila predviđena izrada strategije za plastiku. Kako sam ipak na izvoru informacija, znam da su zaključci više istraživačkih studija financiranih iz različitih fondova EU bili identični, šokirali su i mogu reći, resetirali najveće skeptike u Bruxellesu i zvana su zazvonila na uzbunu da se hitno trebaju poduzeti mjere koje će odmah, a ne neodređeno u budućnosti utjecati na smanjenje korištenja plastike za jednokratnu uporabu. Čak je i Agencija EU za kemikalije dobila zadaću da ispita štetnost mikroplastike te prije nekoliko dana objavila rezultate koji su vrlo zabrinjavajući. Zaključci Agencije su kako što prije treba zabraniti proizvode u koje se dodaje mikroplastika jer ćemo tako izbjeći nepovratno zagađenje okoliša s dodatnih 400 tisuća tona plastike u idućih dvadeset godina.

### **Propis o laganim plastičnim vrećicama je znak da se Hrvatska ponaša iracionalno**

**mZ: Koji su izazovi s kojima će se Hrvatska morati suočiti u sljedeće dvije godine?**

Hrvatska će se prvo suočiti s procesom prenošenja direktive u nacionalno zakonodavstvo i nakon toga njegove pune implementacije. Iskustvo s laganim plastičnim vrećicama nas upozorava da se u tom procesu ponašamo iracionalno, pogodujemo nesposobnima za prilagođavanje tržištu EU, preuzimamo minimalne obveze, propisujemo najduže rokove odgode za primjenu i konačno, ne informiramo gospodarske subjekte o njihovim obvezama i ne provodimo kampanju osvješćivanja i poticanja građana na alternativna rješenja.

Slutim da će se isto ponoviti s plastikom za jednokratnu uporabu. Time ćemo naškoditi dijelu gospodarskog sektora koji želi biti napredan, uspješan i prepoznat na tržištu Europske unije, a na kraju će trošak neuspješne politike platiti porezni obveznici.

**mZ: Europska komisija je u 2018. usvojila prvu europsku strategiju za plastiku. Kakva je budućnost recikliranja plastike u Hrvatskoj, kako potaknuti veća ulaganja u reciklažu?**

U svim svojim nastupima i tekstovima ističem kako je odvojeno prikupljanje otpada važno. Prvo, postajemo svjesni koliko stvaramo otpada i koliko je često nepotrebne ambalaže kod kupljenih proizvoda. Sigurno je svatko od vaših čitatelja nešto prodavao i bez obzira radi li se o komadu namještaja, biciklu, automobilu ili nekretnini,

prije prodaje je dobro očistio, oprao, možemo reći nalickao predmet prodaje. Razlog je jednostavan – postignemo višu prodajnu cijenu, bolje zaradimo. Isto je i s otpadom – ako ga odvojeno prikupimo, manje će se zaprljati i na tržištu će kao sekundarna sirovina postići višu cijenu. Zato sam protiv trpanja svega u jednu kantu i tzv. „najmodernijih“ tehnologija koje su predviđene u našim centrima za gospodarenje otpadom i u kojima će na kraju većina dopremljenog miješanog komunalnog otpada završiti na odlagalištu.

Zatim, ističem kako odvojeno prikupljanje plastike nije svrha samo sebi, a pojam reciklaže najčešće ne podrazumijeva da iz prikupljene i razvrstane plastike (trenutačno se u EU sortira i reciklira sedam vrsta plastike) nastaju novi proizvodi. Ako se ne dogodi proizvodnja novih proizvoda iz prikupljene i reciklirane plastike u Hrvatskoj, potpuno smo promašili ciljeve koji su postavljeni u kružnoj ekonomiji.

Proizvodnja znači lokalna radna mjesta, znači ulaganja u lokalnu zajednicu i ulaganja u razvoj i istraživanje. Kao primjer često navodim otok Krk i njihov projekt „Plava vreća“, kojim potiču turiste da skupljaju otpad u moru. Hvalevrijedan projekt koji sigurno doprinosi većoj ekološkoj osviještenosti i brizi za okoliš, osobito za more. Međutim, plave vreće nisu proizvedene iz reciklirane plastike, a pogotovo ne od one koja se prikupila u prošloj sezoni. Dakle, postoji još prostora da se projekt unaprijedi i doprinese smanjenju korištenja fosilnih goriva i boljem korištenju resursa.

## Nije li apsurdno da se bio voće i povrće pakira u plastici!

**mZ: Možete li podijeliti sa čitateljima Vaše osobne svakodnevne ekološke navike?**

Prvo, nastojim smanjiti nastajanje otpada, što je ponekad vrlo velik izazov s obzirom da nas proizvođači i trgovine silom guraju u kupovinu proizvoda sa suvišnim pakiranjem, na primjer ekološke jabuke pakiraju u kombinaciju stiropora ili kartona s plastičnom folijom. Zbog toga protestno kupujem ili na tržnici kod naših kumica kad sam u Hrvatskoj ili u briselskim bio dućanima koji nemaju praksu suvišnog pakiranja. Razdvajanje otpada je nešto što radim već godinama, a ponekad me doma optužuju da skupljam staru kramu jer ne želim nešto odnijeti u reciklažno dvorište dok ne ustanovim da zbilja ne može poslužiti nekoj drugoj svrsi.

Stalno istražujem i upijam nove ideje kako starim stvarima podariti novu namjenu, a na internetu ih ima u izobilju. Nažalost, nitko me još iz medija nije fotografirao kako u Bruxellesu uglavnom na posao idem pješice ili gradskim prijevozom, iako imam pravo na službeni prijevoz, kao što su nedavno fotografirali austrijskog predsjednika u bečkom metrou. Uvijek uz sebe imam barem jednu sklopivu vrećicu (plastičnu) za višekratnu uporabu, jedna me vjerno služi već punih osam godina i zajedno smo proputovali puno kilometara po svijetu. Najstarija platnena iz davne 1994. godine mi još uvijek vjerno služi u kupovini na placu. Ali, ostale svakodnevne ekološke navike ću za sada ostaviti skrivene do obećanih kolumni.



**mZ: Kada pričamo o korištenju plastike u svakodnevnom životu, koje prijedloge biste dali svima, kako početi, koji su prvi koraci koje možemo napraviti kako bi reducirali upotrebu plastike?**

Za početak uzmite malo vremena i počnite proučavati sadržaj svog razvrstanog plastičnog otpada. Tu ćete odmah uočiti gdje su vaše prilike i gdje možete napraviti prve i vidljive pomake u smanjenju korištenja plastike.

Zasigurno, prvi korak je da se sjetimo ponijeti vrećice ili košare kad idemo u dnevnu ili tjednu kupovinu namirnica te da se na tržnici ili u dućanu zahvalimo na besplatnim plastičnim vrećicama. Na poslu nemojte uzimati plastičnu čašu za vodu ili drugi napitak iz automata, nego ponesite svoju staklenu ili keramičku čašu.

Malo proučite predmete kojima ste okruženi i sigurno ćete naći barem nekoliko njih koji su proizvedeni iz plastike, a zapravo postoje predmeti iste namjene izrađeni iz drugih materijala. Možda na kraju počnete mijenjati svoj životni stil jer nam nametnuti ubrzani ritam života stvara neke navike koje bespogovorno prihvaćamo iz komocije, a koje dugoročno negativno utječu na naš okoliš.

### **Gradovi uzori nam trebaju biti Copenhagen, Stockholm i Vancouver**

**mZ: Koji su vas ekološki primjeri iz svijeta najviše inspirirali i postoji li neki grad, država, osoba koja je Vaš osobni eko junak ili uzor i zašto?**

Nekoliko gradova u svijetu me oduševilo na koji način planiraju svoj dugoročni razvoj i to ne samo definirajući ciljeve koje

žele postići u 2020. ili sad, već 2030. pa čak i 2050. godine, nego provode konkretne mjere i napredak se može primijetiti pri svakom sljedećem dolasku u grad. To je osobina na kojoj „pada“ većina gradova u Europskoj uniji (iznimke su Copenhagen i Stockholm), jer pored svih napisanih dobrih želja, potpisanih konvencija gradonačelnika, strateških planova za mjere energetske učinkovitosti, izostaje potpuna provedba.

I što je možda najvažnije, građani u tim gradovima aktivno sudjeluju u definiranju ciljeva, a provođenje mjera je transparentno glede trošenja javnog novca, nešto što u hrvatskim uvjetima zvuči kao znanstvena fantastika. Ipak, izdvojit ću Vancouver – moj favorit, Britanska Kolumbija, Kanada. Posljednji put sam u Vancouveru bio u svibnju 2018. kao član delegacije Europskog parlamenta.

Vancouver je poznat po tome što je 2011. godine usvojio Green City action plan (GCAP) s konkretnih 10 mjera, te je 2016. godine proglašen trećim „najzelenijim“ gradom u svijetu nakon Copenhagena i Stockholma.

Međutim, njihova ambicija još je veća, pa je 2018. godine gradsko vijeće usvojilo Zero Waste 2040 Strategy (samo se prisjetite kako se kod nas, ali i u ostatku EU ismijavaju s pojmom zero waste).

Navest ću samo neke od mjera te strategije: zabrana plastične ambalaže za jednokratnu uporabu do 2021. godine, zabrana plastičnih slamki, ambalaže od stiropora za hranu i vrećica za jednokratnu upotrebu od sredine 2019. godine.

A mi smo tek u procesu donošenja Direktive EU kojom se samo dio tih mjera

treba prenijeti u nacionalno zakonodavstvo svake države članice s mjerljivim rezultatima do 2025. godine.

Poznato sveučilište UBC (University of British Columbia) u Vancouveru nije samo rasadnik znanja o „zelenim“ tehnologijama, nego je u svom kampusu izgradilo najviši neboder na svijetu (53 m), koji je izgrađen od drveta i u kojem je smješteno 400 studenata. Drvo kao građevinski materijal se promovira kao rješenje za učinkovito hvaćanje i dugoročno pohranjivanje ugljikovog dioksida. Naravno, još me jedna država inspirirala, i dvije osobe koje su mi uzori, ali to ću ostaviti skriveno za buduće kolumne.

**mZ: Smatrate li da je važno djecu od malih nogu učiti ekološkoj odgovornosti? Imamo li moć u svojim rukama?**

Nekad smo ismijavali parolu da svijet ostaje na mladima, ali ako njih ne odgojimo da budu ekološki odgovorni, naša odgovornost će biti veća nego njihova da pokušaju ispraviti naše greške, ako to uopće bude moguće u razmjerima ljudskog poimanja vremena. Nisam imao vremena posvetiti se proučavanju novih kurikuluma u našem obrazovnom sustavu, ali mi se čini da se obrazovanje djece o važnosti zaštite okoliša, a to podrazumijeva i odgovorno ponašanje i poštivanje hijerarhije gospodarenja otpadom, obnovljive izvore energije, energetske učinkovitost, zdravu hranu i čistu vodu provodi samo u vrtićima i onda u daljnjem školovanju slabi.

Važno je usaditi takve navike djeci od malih nogu, ali ih moramo njegovati i nadograđivati kroz cijeli sustav obrazovanja i život. Tako na sveučilištima pronalazite kolegije koji pokrivaju važne teme iz okoliša i održivog razvoja kao marginalizirane u nastavnim programima, a u stvarnom životu svaki zahvat koji namjeravamo poduzeti u prostoru zahtjeva procjenu utjecaja na okoliš. To je europska stečevina, stečevina europskog prava, koju neopravdano marginaliziramo i nijećemo u našem društvu. Tu je zapravo i korijen naših problema koje imamo danas u društvu kad se dotaknemo gospodarenja otpadom, i općenito... društva koje se voli uspoređivati s germanskim ili skandinavskim primjerima, ali samo nema snagu mijenjati se u tom smjeru. Dakle, klinici, na vama je da pokrenete (r)evoluciju u Hrvatskoj.

**mZ: Uskoro počinjete pisati kolumnu za naš portal, veselite li se ovom izazovu u našoj Missiji bez plastike?**

Velik je izazov i odgovornost sudjelovati u ovakvom pothvatu, jer zacrtani cilj Misije bez plastike zapravo znači promjenu u ponašanju pojedinca i društva. Poznato je kako već najava promjene kod ljudi izaziva osjećaje nesigurnosti, pa čak i straha. Nadajmo se stoga da će se kod naših građana umanjiti osjećaj nesigurnosti i straha, a naša misija postane njihova osobna misija.

## Eko savjet tjedna: Pokrenimo trend povratka pletenih košara

Kolumnist

Davor Škrlec

**K**ad se pokrene bilo kakva rasprava o otpadu, vrlo se rijetko govori o tomu kako promijeniti svakodnevne navike da bismo smanjili nastajanje otpada. Često smo previše okupirani problemima razvrstavanja i odvoženja otpada, a sprječavanje nastajanja otpada koje je na vrhu piramide hijerarhije gospodarenja otpadom pritom ostaje zanemareno.

Mali napor uložen u te promjene brzo će pokazati vidljive rezultate. Ako do sada niste običavali napraviti popis prije nego što krenete u dnevnu ili tjednu kupovinu namirnica, upravo je sada trenutak da ozbiljno počnete o tome razmišljati. Nije važno namjeravate li kupovati u lokalnom dućanu, šoping centru ili na tržnici (što toplo preporučujem), popis će imati veliku ulogu u vašim nastojanjima da smanjite nastajanje otpada.

Prvo će umanjiti vaš stres jer vam se sigurno dogodilo na povratku doma, da ste ipak nešto zaboravili. S popisom će porasti razina zadovoljstva, jer uvijek je naknadno lako nešto na njega ubaciti ako ste to zabo-



ravili doma ili vas je nešto neodoljivo privuklo i morali ste to kupiti.

Međutim, dodatna korist od izrade popisa je da možete predvidjeti vrstu i količinu vrećica koje trebate ponijeti sa sobom u šoping.

Naravno da ćete svom popisu pridružiti neku veću i čvršću plastičnu vrećicu za višekratnu upotrebu (ima ih već s vrlo privlačnim dizajnom), a odmah ćemo vas proglasiti herojem zaštite okoliša, ako je izrađena od reciklirane plastike.

Kako ne želite da se kupljene jabuke druže s krumpirima u istoj vrećici, u tu veliku vrećicu, prema svom popisu za kupovinu ubacite platnene, jutene ili druge plastične vrećice za višekratnu upotrebu.

Možda ste u ovom trenutku spremni i za sljedeći iskorak i čvrstu plastičnu vrećicu zamijenite s pletenom košarom, koje još uvijek možete kupiti na Dolcu i Trešnjevčkom placu. Ako niste iz Zagreba, potražite u svojem okruženju gdje možete kupiti, a možda ih netko potaknut ovim tekstom počne prodavati na Internetu.

To se zove poticanje lokalne ekonomije, pogotovo ako je sve do sada spomenuto proizvedeno negdje regionalno u Hrvatskoj. Ako vam se ne da nositi postoji rješenje na kotačima. Torbe ili kolica na kotačima, imate ih dostupne u raznim veličinama i bojama, fiksne i sklopive, s tri kotača za uspješno svladavanje stepenica, a čak se nude i pletene od rogoza.

Kako kreativci mogu potaknuti kružnu ekonomiju?

Hrabriji se upuštaju u „sam svoj majstor-ica“ rješenja, što odmah potičem jer se

promovira kružna ekonomija novom uporabom predmeta koji bi vjerojatno završili u reciklažnom dvorištu. Kad ste se u prvom koraku uspješno oslobodili ovisnosti o besplatnim lakim vrećicama koje se još dijele na tržnici, dolazimo do drugog koraka, a to je kako se osloboditi ovisnosti o jednokratnoj plastičnoj ambalaži. Ako odlazite u šoping centar, drugi korak će biti veliki izazov jer vam tamo na svakom koraku uvaljuju proizvode u plastičnoj, stiropor ili kombiniranoj ambalaži.

Svoju ovisnost o jednokratnoj plastičnoj ambalaži sigurno možete smanjiti ako barem povremeno počnete kupovati na tržnici. U drugom koraku svojem popisu namirnica i vrećica dodajte i popis posuda.

Možda će vam staklene posude biti preteške za nošenje, ali ima i kvalitetnih plastičnih koje dobro „dihtaju“. Svježi kravlji sir, vrhnje, kiselo zelje, itd., na popis možemo dodavati koliko nam mašta i volumen torbe, košare, vrećice dopušta. Kartonsku ambalažu u kojoj ste kupili jaja nemojte baciti u kantu za recikliranje.

Ponesite je sa sobom na plac i napravite nadopunu ili poklonite svojoj omiljenoj kumici da je ponovo upotrijebi. I na kraju, sretnici će otkriti mljekomat na svojoj tržnici, što će ih možda potaknuti da proizvede kefir i sir u kućnoj radinosti. Ako mislite da je to problem, potražite upute na internetu. Kupovinom namirnica od domaćih OPG-ova dodatno ste pomogli razvoju lokalne ekonomije i možemo vas proglasiti superherojem zaštite okoliša s brončanom zvijezdom – dug je put do zlata.

## Eko savjet tjedna: Budi cool, priključi nam se i nosi svoju šalicu za 'kavu za van'

Kolumnist

Davor Škrlec

**U**žurbani tempo života nam je već uskratio dobre stare običaje koje smo „kopirali“ iz jutarnjih priprema za šoping u Trstu. Utrčavanje u najbliži kafić, naručivanje espressa i brzo ispijanje uz razmjenu šala i pozdrava s poznanicima i prijateljima u kafiću. Lijepih pet minuta druženja.

Uvijek sam se pitao je li espresso dobio naziv zato što se brzo napravi ili zato što se brzo ispije. Prijatelji Talijani koje sam pitao, uvijek su bili zbunjeni pitanjem i nisu znali odgovor. Više nemamo vremena niti za ispijanje prve jutarnje kave i u kafiću kupujemo „kavu-za-van“. Vjerojatno će svugdje na planeti razumjeti što želite kupiti kad kažete „coffee-to-go“.

U jutarnjoj gužvi imamo jednu, nažalost, nelijepu sliku hodajućih sendviča i šalica za kavu na ulici. To svakako nije najzdraviji način života. Međutim, aparati za kavu su već okupirali ulaze u dućane, prolaze, trafike s novinama, kolodvore, zapravo je možda lakše pobrojati mjesta gdje ih nećete naći.



Ali, nemojte me krivo shvatiti, nemam ništa protiv aparata za kavu. Moji omiljeni su na benzinskim pumpama. Upravo mjerim najbrže prolazno vrijeme kao da sam na utrckama formule 1, potrebno da napunim rezervoar, platim gorivo, kupim „kavu-za-van“, palim motor i krećem.





Problem je zapravo u šalicama za kavu. Sad se već pitate zašto dramim kad su te šalice od papira. A jeste li znali da je godišnja svjetska potrošnja oko 2,5 milijardi komada i da se 99,75% iskorištenih papirnatih šalina ne reciklira? Većina ih završi na odlagalištima.

Kako riješiti problem šalina „kave za van“?

Nažalost, ako ih odložite u kantu za papir, u sortirnici će biti odvojene od ostatka papira, a još gore će biti ako ih stavite u kantu za biorazgradivi otpad. Iako je papir glavni materijal, razlog je tanki sloj plastike koji našim „papirnatim“ šalicama osigurava nepropusnost i dodatni je toplinski izolator. Zbog tog sloja plastike teško se recikliraju i već vam je jasno zašto se nalaze na popisu plastike za jednokratnu uporabu. I opet dolazimo do dijela koji od nas očekuje da polako mijenjamo svoje navike. Naša „kava-za-van“ će preživjeti samo ako donesemo odluku da nosimo svoje šalice. Nisam

naravno mislio na keramičke ili porculanske šalice koje sigurno imate kod kuće, nego one koje su napravljene od materijala koji se može lako reciklirati. Imamo ih metalnih, ali meni su posebno drage one od bambusa s takvim bogatstvom dizajna da šalina postaje modni detalj po kojem vas zapažaju u kafiću ili na benzinskoj pumpi.

Neka vas ne bude sram pružiti vašu šalicu od bambusa konobaru u ruke ili staviti u automat, upravo ste jednu šalicu manje poslali na odlagalište. Koliko je šalina manje u otpadu to jutro, dan ili tjedan, možete lako sami izračunati. I još za kraj, slična pojava je i kod aparata za vodu, svedjedno nalazi li se kod vas na poslu, školi ili u dućanu. Plastične čaše su zamijenili papirnatima, ali postanite ekološki heroj i dođite do aparata za vodu sa svojom čašom, staklenom ili opet od bambusa, ili ponesite svoju bočicu, ali o tom pothvatu ću u sjedećem ekološkom savjetu.

## OPINION MAKER: Regije moraju biti nositelji prijelaza na kružnu ekonomiju

Piše

Davor Škrlec

*izvjestitelj za kohezijsku politiku i kružnu ekonomiju*

***Posebno se to odnosi na nerazvijene regije, gdje svaki novi posao i projekt imaju najveću vrijednost i utjecaj.***

***Visoka kvaliteta života, čisto okružje, stabilna i kvalitetna radna mjesta najbolja su jamstva da će naše regije ostati naseljene i poželjne za buduće generacije***

**U** 2014. godini Komisija je odlučila povući svoj prijedlog zakonodavnog paketa za kružnu ekonomiju. Trebala je proći godina dana do novog izdanja. To je bilo obeshrabrujuće, jer smo već spremni početi štedjeti naše vrijedne resurse i učiniti Europu manje ovisnom o uvozu materijala i energije.

Kružna ekonomija nadilazi gospodarenje otpadom, ono uključuje područja kao što su zelena radna mjesta, obnovljiva energija, učinkovitost resursa, bioekonomija, upravljanje vodama, energetska učinkovi-

tost, bacanje hrane, morski otpad i poboljšanje kvalitete zraka.

Akcijski plan za kružnu ekonomiju izazvao je mnoge kritike zastupnika u Europskom parlamentu, nevladinih organizacija, progresivnih industrija i poduzetnika jer nije uspio potaknuti transformaciju europskoga gospodarstva.

### Izazovi za sljedeću Komisiju

Tome su pridonijeli brojni čimbenici. Kina je zabranila uvoz niskokvalitetnog plastičnog otpada i papira, postojali su stalni



zahtjevi javnosti i pritisak Parlamenta za donošenje ambicioznijih političkih odluka. Komisija je čak napravila vlastito izvješće o provedbi Akcijskog plana za kružnu ekonomiju. Donesena je Strategija za plastiku nakon koje su uslijedile Direktiva o plastici za jednokratnu upotrebu, revizija Direktive o pitkoj vodi i Prijedlog uredbe o minimalnim zahtjevima za ponovnu uporabu vode. Sve navedeno predloženo je tijekom 2018. godine, u posljednjem trenutku za pokretanje zakonodavnih postupaka prije završetka parlamentarnog mandata. Dobro je imati ih, ali bilo bi bolje da su prijedlozi stigli ranije. Mnogi će reći da je posao obavljen, ali postoje izazovi u provedbi s kojima će se suočiti sljedeća komisija. Stvaranje platformi European Resource Efficiency Excellence Centre, EU Platform on Food Losses and Food Waste, kao i pokretanje Saveza Circular Plastics Alliance, poboljšat će provedbu i ubrzati transformaciju našeg poslovnog sektora u skladu s kružnom ekonomijom.

Kada sam se zapitao gdje se doista mora dogoditi prijelaz na kružnu ekonomiju, odgovor je bio očigledan – u našim regijama. To se posebno odnosi na nerazvijene regije, gdje svaki novi posao i projekt imaju najveću vrijednost i utjecaj. Visoka kvaliteta života, čisto okruženje, stabilna i kvalitetna radna mjesta najbolja su jamstva da će naše regije ostati naseljene i poželjne za buduće generacije. Još uvijek postoje mnoge prepreke s kojima će se morati suočiti novoizabrana komisija.

Glavni zaključak mojeg izvješća je da trenutačni zakonodavni okvir ne omogu-

ćuje doprinos kohezijske politike kružnoj ekonomiji. Točnije, postojeće kategorije koje se upotrebljavaju za dodjelu financijskih sredstava nedovoljno pokrivaju kružno gospodarstvo.

### **Prilika za modernizaciju**

Komisija će u sljedećem programskom razdoblju imati važan zadatak razvijanja prikladne metodologije, odnosno indikatora za praćenje provedbe. To bi poboljšalo praćenje doprinosa kohezijske politike u prelasku na kružnu ekonomiju. Time ćemo dobiti jasnu sliku okolišnih i socio-ekonomskih utjecaja. Važan preduvjet je pravilna primjena hijerarhije otpada kao i veća transparentnost u opskrbnom lancu kako bi se proizvodi i materijali koji su na kraju svog životnog ciklusa mogli nadzirati te učinkovito prikupiti.

Kružna i zelena javna nabava najbolji su alati kojima lokalne i regionalne vlasti mogu ostvariti taj cilj. U mojem izvješću o kohezijskoj politici i kružnom gospodarstvu prepoznali smo negativan trend ulaganja iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u niže razine hijerarhije otpada, posebno u postrojenja za mehaničko-biološku obradu i spaljivanje otpada. Ta praksa obično vodi do prekapacitiranosti i dugoročne tehnološke blokade, što otežava ispunjavanje ciljeva EU za recikliranje. Razlog za takav pristup je jasan. Kontinuirani pritisak za povećanjem stope povlačenja sredstava iz fondova EU u kombinaciji s lošim javnim politikama, odnosno nedovoljnim administrativnim kapacitetima lokalnih i regionalnih samouprava, vodi do kratkovidnih rješenja koja su dugoročno neodrživa.



Zbog toga sam u izvješću naglasio važnost podizanja razine kompetencija javnih službenika i osnaživanja lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti putem javnih politika. Kako bi se omogućio prelazak na kružno gospodarstvo, potrebno je pružanje stručnog savjetovanja manje razvijenim regijama.

Prelazak na snažniju, kružnu ekonomiju odlična je prilika za modernizaciju gospodarstva EU prema održivom modelu. Kako bismo uspjeli u tome, države članice moraju razviti i uskladiti nacionalne strategije za kružno gospodarstvo s pristupom Europskoj uniji.



## Eko savjet tjedna: Muškarci, poklanjajte ženama rukavice!

Kolumnist

Davor Škrlec

***Započelo je odbrojavanje za proljetno uređivanje vrta, okućnice ili balkona. Za vikend će mnogi od nas kupiti sadnice cvijeća i uljepšavati svoje balkone i okućnice, a ambiciozniji će kupiti voćne sadnice***

**Z**a sve te proljetne radove trebat će vam kvalitetna zemlja ili kompost te neko gnojivo da biljke za vrijeme vegetacije i cvjetanja imaju odgovarajuću prihranu. Sve je to pakirano u plastičnu ambalažu koja, nažalost, još uvijek nije u kategoriji biorazgradive plastike. Zato nakon što ste ispraznili plastične vreće, pokušajte ih iskoristiti za neku drugu svrhu u svom vrtu prije nego ih odložite u kantu ili kontejner za plastični otpad. Pokušajte se suzdržati od njihova korištenja za miješani komunalni otpad jer će to biti najbrži put prema odlagalištu.

### Kako odabrati prave?

Iako rad u vrtu ili uređivanju okućnice i balkona nije opasan, ipak treba koristiti



raznu zaštitnu opremu. Najčešće se koriste zaštitne naočale (postoje i dioptrijske) i zaštitne rukavice. Mlađe su generacije stekle naviku korištenja takve opreme. Ovom ću se prilikom zadržati kod zaštitnih rukavica. Proizvođači su prepoznali interes kupaca i na tržištu ih imamo u svim mogućim veličinama i bojama. Proizvode se posebne rukavice za žene i muškarce, a bolje opremljeni dućani u ponudi imaju i dječje. To je dobar primjer kako se od rane dobi počinju stjecati navike. Pri kupovini trebate imati na umu barem dvije-tri karakteristike važne za odabir.

Osim univerzalnih, koje najčešće univerzalno nisu dobre, imate namjenske rukavice. Upravo će ispravan izbor za konkretnu svrhu odrediti i uporabni vijek rukavica, što nije važno samo za vaš budžet nego i za vaše ruke. Ako ste zabrinuti za zaštitu okoliša, ne može vam biti svejedno od kojeg su materijala izrađene. Zato odaberite one koje se na kraju uporabnog vijeka mogu lako reciklirati.

Ekološki savjet dana za muškarce: ako znate da vaše djevojke, supruge ili kćeri vole saditi cvijeće, poklonite im za Dan žena lijepe vrtno rukavice. Njihove će vam ruke uzvratiti višestrukom ljubavi i nježnim dodirima.

Međutim, jedna vrsta zaštitnih rukavica je nekako propuštena s popisa jednokratnih plastičnih proizvoda. Kad sam nedavno točio gorivo, uočio sam kako čovjek ispred mene uzima iz spremnika lagane plastične rukavice. Nakon točenja, uredno ih je skinuo i bacio u kantu za otpad. Možete li zamisliti moj užas kad sam shvatio kako su

nam te rukavice promaknule kad se radio popis zabranjenih proizvoda od plastike za jednokratnu uporabu.

### **Novi zakoni o jednokratnoj plastici otvaraju put novim tržišnim idejama**

Problem je što ih pronalazite na svakoj benzinskoj crpki, gdje se besplatne dijele. Razgovarajući s djelatnicima na nekoliko crpki u Hrvatskoj dobio sam informaciju da se lagane plastične rukavice puno koriste. Kažu da kupci ponekad uzimaju nekoliko komada, vjerojatno za kućnu uporabu. Zato je moj ekološki savjet da jedan par namjenskih rukavica bude u kabini vašeg automobila i da se suzdržite od korištenja laganih i besplatnih plastičnih.

Kako ne bih došao u napast da posegnem za jednokratnim, ja svoje rukavice držim kod otvora za točenje goriva. Prodavači na benzinskoj već su komentirali da je to „fora“ rješenje. Uočio sam još jedan interesantan detalj. Kod punjača za električne i hibridne automobile „zaboravili“ su staviti takve spremnike.

Znači li to da su vozači električnih i hibridnih automobila ekološki osviješteni pa su zatražili uklanjanje jednokratnih rukavica ili je to indirektan dokaz da su fosilna goriva ipak prljaviji oblik energije za naše limene ljubimce? Ipak, to je 1:0 za električne aute u zaštiti okoliša. Savjet za Hrvatski auto klub i naše trgovce automobilima: neka budući promotivni materijal budu zaštitne rukavice s vašim logotipom i na taj način ćete smanjiti nepotrebno nastajanje plastičnog otpada.

## Škrlec: Zeleni su uspješno odgovorili rastu populizma u Europi

Razgovarala

Andrea Lombarović

*Zelene stranke uspješno su odgovorile na rast populizma jasnim i vidljivim rezultatima svog političkog djelovanja kojim privlače mlade diljem Europe, smatra hrvatski europarlamentarac Davor Škrlec iz redova Zelenih (ESS)*

**Z**elene stranke ostvarile su vrlo dobre rezultate na posljednjim izborima u Njemačkoj, gdje bilježe i rekordan priljev novih članova, Nizozemskoj, Belgiji te Švedskoj gdje su ušli i u vladu. Škrlec je u razgovoru za Hinu ocijenio kako je u tim dijelovima EU-a vidljiva svijest o doprinosu građana u politici i zaštiti okoliša.

„Svojim rezultatima Zeleni pokazuju da zbilja i žele provesti ono o čemu govore, a ne samo da se dodvore' biračima“, istaknuo je Škrlec.

Iz Švedske je krenuo val marševa za klimu na kojima su sudjelovale tisuće srednjoškolaca, „a onda dolazite do istočnog dijela Europske unije gdje nema klimatskih

promjena i sve je u redu“, dodao je zastupnik ironično.

„Poznato je, i ne samo u Hrvatskoj nego i drugdje, da mladi dosta apstiniraju od izbornih procesa jer nisu vidjeli na koji način mogu doprinijeti promjenama. To je prvo uspjelo Nizozemcima. Njihov mladi predstavnik stranke uspio je i svojom osobnošću, ali i oštrim programom i retorikom privući mlade“, primjećuje zastupnik.

Hrvatska je na posljednjim izborima 2014. dobila zelenog zastupnika zahvaljujući rezultatu ORaH-a, a s obzirom da se sam neće ponovno kandidirati, Škrlec drži kako postoji šansa da neke manje stranke poput Starta, Možemo! ili Nove Ljevice



stvore koaliciju i sa svojim zastupnikom uđu u Klub zastupnika Zelenih u Europskom parlamentu.

„Šanse da se pojavi zeleni zastupnik su ‘fifti-fifti’. Mislim da bi to bilo jako dobro za brendiranje Hrvatske, a mislim i da bi osnažilo stranke tog svjetonazora u Hrvatskoj i sve one koji idu iza takvih stranaka, odnosno udruge civilnog društva i građani“, naglasio je Škrlec.

### **Izbori za idući saziv EP-a**

Broj zastupnika EP-a smanjit će se zbog brexita sa 751 na 705, a prema anketama se očekuje kako će broj zastupnika Zelenih nakon europskih izbora u svibnju biti gotovo jednak kao i dosad, odnosno sa sadašnja 52 mogli bi se spustiti na 48.

Škrlec navodi kako će idući saziv Europskog parlamenta morati raspraviti o budućnosti i daljnjem razvoju EU, posebice o njezinim unutarnjim odnosima.

Jedan od najvećih izazova je sprječavanje klimatskih promjena oko čega ne postoji međunarodna suglasnost.

„Već se sad može vidjeti kako se želje Bruxellesa i želje država članica polako razdvajaju. Države ne iskazuju potrebne ambicije da bi se zbilja ostvarili revidirani ciljevi, a kamoli neki ambiciozniji kojima bi do 2050. došli do napretka“, upozorava Škrlec navodeći kako nije riječ o odricanju državne autonomije već suradnji.

„Moramo konačno početi funkcionirati kao organizirana zajednica. Migranti su nam pokazali koliko smo zapravo

razjedinjeni u nekim stvarima“, smatra zastupnik.

### **Hrvatska bi mogla koordinirati ukidanje pomicanja sata**

Prema usvojenom amandmanu zastupnika Škrleca na Odboru za industriju, istraživanje i energetiku (ITRE), u kojem je zamjenjski član, direktiva za ukidanje polugodišnjeg pomicanja sata odgodila bi se za 31. ožujka 2020. Odbor za promet i turizam EP-a predlaže da se ljetno i zimsko računanje vremena u Europskoj uniji ukine 2021. godine, dok je Europska komisija predložila da se to učini 31. ožujka ove godine

„Vijeće EU nije pokazalo nikakvu ambiciju da se proces ubrza. Jednostavno to nisu imali u svom programu rada. Može se lako dogoditi da, kad se krene u trijalog, da se odgodi do 2021. godine. Međutim, većina odbora bila je za to da bude 2020.“, objašnjava Škrlec navodeći kako bi se države članice u idućih godinu dana trebale odlučiti u kojoj će vremenskoj zoni biti.

Država članica koja predsjedava Vijećem koordinirat će proces ukidanja promjene vremena, a ako Europski parlament na idućoj plenarnoj sjednici u ožujku prihvati mišljenje Odbora za industriju, istraživanje i energetiku, to će biti Hrvatska.

### **Hrvatska ne ispunjava ciljeve gospodarenja otpadom**

Škrlec strategiju EU-a za plastiku ocjenjuje kao korak prema održivom gospodarenju plastikom i prijelazu na kružno gospodarstvo, no upozorava kako Hrvatska ozbiljno zaostaje u ispunjavanju ciljeva EU-a u gospodarenju otpadom.

Europska komisija poslala je Hrvatskoj rano upozorenje u kojem se navodi kako se u provedbi plana gospodarenjem otpadom ne primjećuje značajna aktivnost vezana uz ispunjavanje ciljeva.

Parlament je prošle godine usvojio europsku strategiju za plastiku kojom se predviđa da se do 2030. plastična ambalaža učini prikladnom za recikliranje.

Hrvatska je za to dobila odgodu roka od pet godina, kao i za obvezu recikliranja najmanje 55 posto komunalnog otpada.

U Hrvatskoj postoji sustavno sakupljanje jedino PET ambalaže, dok za ostali plastični otpad ne postoji evidencija prikupljanja i recikliranja, upozorava zastupnik Zelenih.

„Moramo 2032. godine u kontrolnom periodu pokazati napredovanje koje onda služi Komisiji za upozorenje državama članicama da moraju biti malo ambicioznije“, napominje Škrlec.

### **Alternativa za pesticide**

Europski parlament je u siječnju na inicijativu Kluba Zelenih/ESS zatražio stroži postupak ispitivanja i autorizacije pesticida u EU, Hrvatski zastupnik, član Odbor EP-a za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane, smatra kako je potrebno okrenuti se novim tehnologijama i alternativnim načinima borbe protiv štetočina na usjevima.

„Prvo moramo uvesti tehnologiju koja je u skladu s konceptom pametnog sela. Danas još uvijek imate kalendar prskanja koji se nije promijenio od 80-ih godina prošlog stoljeća kad se počelo masovno prskati“, napominje i pojašnjava kako bi jedno od rješenja bila „sajnja više kultura,



jer se one međusobno štite“. „Neke kulture sprječavaju rast korova koji šteti glavnoj kulturi. Samo treba uložiti više truda“, tu-mači Škrlec.

### **CETA je prilika za plasman hrvatskih proizvoda na kanadsko tržište**

Škrlec je kao član izaslanstva EP-a za odnose s Kanadom podržao ratifikaciju sporazuma CETA unatoč suprotnom mišljenju ve-like većine svog Kluba zastupnika Zelenih.

Smatra kako se CETA-u nepravedno izjednačavalo s TTIP-om te kako ovaj sporazum Hrvatskoj osigurava bolje trgovačke i investicijske odnose s Kanadom i bolje mogućnosti razmjene radne snage što bi olakšalo poslovanje hrvatskim tvrtkama.

Škrlec, međutim, primjećuje kako hrvatske vlasti u gospodarskoj diplomaciji ne pokazuju dovoljno inicijative a kao jedan od primjera navodi projekt LNG terminala na Krku.

„Mi smo politički nesiguran partner u regiji. Mađari pitaju kada će Grci početi graditi LNG, hoće li Talijani povećati kapacitete, a mi smo im tu pred nosom. Čini mi se da u toj našoj gospodarskoj diplomaciji i političkoj suradnji općenito ništa ne štima“, upozorava zastupnik.

### **Hrvatski koncepti održivog turizma**

U svom zastupničkom mandatu Škrlec je u Europskom parlamentu predstavio više projekata iz Hrvatske koji promiču održivi turizam. U studenom prošle godine organizirao raspravu „150 godina organiziranog turizma - nulta točka održivog razvoja Grada Hvara“ na kojoj je predstavljeno korištenje fondova EU-a za razvoj održivog turizma, a 2017. je u parlamentu u suradnji s udrugom Via Dinarica Croatia organizirao izložbu fotografija „Via Dinarica - put koji prirodno povezuje“, projekt razvoja planinarskog turizma i potrebne infrastrukture.

## Hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu: Bušenje Mosora, Biokova ili Dinare zbog traženja nafte i plina ugrozit će turizam u Dalmaciji

Razgovarao

===== Hrvoje Prnjak =====

*Pomalo nezapaženo u javnom diskursu i bez nekih većih reakcija, ministar zaštite okoliša i energetike Tomislav Čorić nedavno je najavio pokretanje postupka javnog nadmetanja za izdavanje dozvola za istraživanje ugljikovodika na području Dinarida. Naglasio je pritom i kako takva istraživanja nisu invazivna, a kamoli potencijalno štetna za turizam*

**I** zato smo pitali Davora Škrleca, zastupnika u Europskom parlamentu, Klub zastupnika Zelenih/Europskog slobodnog saveza; vidi li išta sporno u najavi istraživanja koja će trajati od pet do sedam godina, kao i za odgovor na pitanje može li „frakiranje“ ugljikovodika biti štetno za prirodne resurse i život ljudi na području oko Biokova, Mosora ili Dinare?

- Vlada je donijela odluku u vrijeme dok je pažnja javnosti bila usmjerena na nekoliko afera. Takve odluke se ne donose na prečac, i uvijek se čeka povoljan trenutak za donošenje. Jedini način da se na vrijeme upozori jedinice lokalne samouprave je da mediji, ali i ekološke udruge pokrenu propitivanje takve odluke i otvore javnu raspravu. O tome koliko je takvo istraživanje



invazivno najbolje se svatko može uvjeriti ako pogleda studije i stručne podloge dostupne na stranicama ministarstva, jer se za svaku lokaciju istraživanja treba provesti procjena utjecaja na okoliš.

Dinaridi su područje krša koje ima puno specifičnosti baš na području Hrvatske. Stručnjaci koji se bave proučavanjem krša potvrdit će kako se radi o vrlo osjetljivom području. To se prvenstveno odnosi na podzemne vodene tokove i njihovu moguću ugrozu bilo kojom vrstom zagađenja. Turizam je u tom području postao značajan izvor stalnih prihoda. Kroz sva ova istražna područja prolaze čak tri trase planinarsko-pješačkog puta Via Dinarica koji je 2017. dobio priznanje poznatog časopisa National Geographic i

uvršten je u deset najpoželjnijih destinacija na svijetu.

U području istraživanja nalaze se dva naša najposjećenija nacionalna parka, nekoliko parkova prirode i zaštićenih područja. Ministar je dao vrlo paušalne izjave kako turizam u Lici i dalmatinskom zaleđu neće biti ugrožen, a sve te aktivnosti u izravnom su sukobu sa Strategijom turizma. Ukoliko se računa na mogućnost „frakiranja“, onda se možemo ozbiljno zabrinuti, jer je dokazano da ono uzrokuje lokalne potrese. U slučaju Dalmacije, koja je na kartama već označena kao visokorizično trusno područje, neodgovorno je tvrditi kako ne postoji rizik.

♦ Čuli smo za geološku sličnost Dinari-  
da i američkog Stjenjaka, kao geološku

**bliskost dijelu planinskog lanca u Albaniji gdje su Royal Dutch Shell i Petrobras Energy 2013. pronašli komercijalne količine nafte. Postoje li uopće jasne indicije o ugljikovodicima u podzemlju Dinarida, predstavnici geološke struke koji žele govoriti na temu uglavnog pričaju o premalim količinama za sustavno eksploatiranje i poslovanje?**

- Nisam stručnjak za područje geologije, ali je neozbiljno kao argument navoditi sličnost dvaju planinskih masiva na različitim kontinentima. Ako je to došlo iz stručnih krugova, opravdano se možemo zabrinuti o političkoj neovisnosti struke. S područjima u Albaniji možemo raditi usporedbe, ali smatram da trebamo vjerovati predstavnicima geološke struke koji na temelju istraživanja iz prošlosti tvrde da se radi o premalim količinama za komercijalnu eksploataciju.

♦ **Kakvi su izgledi da ovaj natječaj završi kao pokušaj bivšeg ministra gospodarstva Ivana Vrdoljaka da privuče interes svjetski poznatih kompanija za istraživanje Jadrana?**

- Sve ovisi koliko će javnost biti glasna i složna da nafta i plin nisu energetska budućnost Hrvatske. Ako će se ponoviti mobilizacija koja je bila 2014. i 2015. godine protiv istraživanja u Jadranu, i posljednja protiv plinske termoelektrane na Perući, neće biti interesa. Nitko u tim kompanijama ne želi sukob s lokalnim zajednicama.

♦ **Može li istraživanje ugljikovodika ići paralelno s razvojem obnovljivih izvora energije na istom tom području?**

- U ovom trenutku nisu poznate mikrolokacije na kojima bi se vršilo istraživanje ugljikovodika, jer tome prethodi nekoliko drugih metoda za njihovo određivanje. Ako bi se te mikrolokacije preklapale s lokacijama koje su predviđene za obnovljive izvore energije u prostornim planovima, sukob bi bio neizbježan.

U slučaju da postupak nadmetanja privuče interes kompanija, prevladavajući dugoročni interes jedinica lokalne samouprave bi trebao biti u korist obnovljivih izvora energije, samo im treba pokazati prednosti takve odluke. Jedan od važnih razloga jest činjenica da je u novom proračunu EU-a za kohezijski fond minimalno 30% budžeta predviđeno za ulaganje koje će doprinijeti smanjenju korištenja fosilnih goriva i borbi protiv klimatskih promjena. Nafta i plin u našem dvorištu sigurno nisu ulaganje u sigurnu budućnost i razvoj koji očekujemo.

♦ **Što mislite, jesu li jedinice lokalne samouprave u dovoljnoj mjeri upoznate s time kako mogu profitirati od okretanja obnovljivim izvorima energije?**

- Ministarstvo ih je istodobno upoznalo s koristima od istraživanjima ugljikovodika na njihovom prostoru, kroz potencijalno milijunske naknade... Netko će reći, pa što tu ima loše - bušit će se, ako ne bude dovoljno plina ili nafte, odustat će se, a lokalne vlasti će opet iz svega izvući neku korist? Žalosno je da se ministarstvo postavlja u funkciju odvjetnika koji unaprijed brani i zastupa interese privatnih kompanija. Nismo imali priliku uočiti takvu predanost u zastupanju obnovljivih izvora energije.

Još iz 2013. godine postoji odluka Vlade kojom vjetroelektrane snage veće od 1 MW i fotonaponske elektrane snage veće od 300 kW moraju plaćati jedinici lokalne samouprave iznos od 0,01 kn po proizvedenom kWh energije. Postojeće vjetroelektrane u 2017. godini prema proizvodnji objavljenoj u godišnjem izvješću HROTE-a trebale su isplatiti 12 milijuna kuna jedinica lokalne samouprave. Ministarstvo bi trebalo imati korektan pristup te jedinica lokalne samouprave pokazati izračun prihoda ako se na njihovom području izgrade planirani, a možda i novi kapaciteti obnovljivih izvora energije.

Radni vijek vjetroelektrana i fotonaponskih elektrana procjenjuje se na 30 godina, ali nakon toga ne nastaje pustoš nego se oprema mijenja i modernizira te dobivamo novu elektranu s većom proizvodnjom. Ako se smatra da je naknada preniska, svi će se složiti da je u današnje vrijeme kad je proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora niža i konkurentna onoj iz klasičnih termoelektrana, potrebna promjena iznosa i da se taj iznos mijenja prema indeksima inflacije.

Dodamo li tome ostale prednosti obnovljivih izvora koji su u sinergiji s ekološkom proizvodnjom hrane, agroturizmom, planinarenjem i ostalim aktivnostima, mogućnost financiranja niskougljičnog razvoja iz fondova EU, ne znam koji bi argumenti preostali za favoriziranje istraživanja nafte i plina.

♦ **Dio lutanja na temu energetske strategije svakako su i često dnevno-politički obojeni komentari na temu potrebe stvaranja „energetske samodostatnosti“, što se čulo i**

**za rasprava o LNG terminalu. Je li takvo što u hrvatskom slučaju moguće i je li to uopće takav prioritet, imamo li na umu dostupnost ponude na energetskom tržištu?**

- Energetska samodostatnost je još jedna od floskula koje dolaze iz Vlade i nekih stručnih krugova za potrebe postizanja dnevno-političkih ciljeva ili partikularnih interesa. Samo stvarna aktivnost na tom području pokazala bi da vlast brine o energetskej sigurnosti, klimatskim promjenama i najvažnije, standardu svojih građana.

Da je sastavljen i proveden akcijski plan ugradnje solarnih kolektora za pripremu toplu vode, smanjila bi se ovisnost o uvozu prirodnog plina i električne energije. Dapače, to bi potaknulo razvoj poduzetništva i porast zapošljavanja u tom sektoru.

Međutim, problem je što bi akcijski plan trebao uključivati određene poticaje, a država PDV može naplatiti samo jednokratno. Ovako neki zarađuju uvozom plina i električne energije, a država uredno naplaćuje PDV na svaki kWh energije koju potrošimo. Na kraju sve to plate građani koji ne propituju političare za koje redovno glasaju na izborima zašto se preko granice to može, a kod nas ne.

LNG terminal, nažalost, postaje primjer donošenja loših odluka i lošeg vođenja projekta. To je jedini razlog zašto nas izbjegavaju partneri u regiji, koji su zainteresirani za alternativne dobavne pravce prirodnog plina, ali ih traže u drugim LNG terminalima koji su također na EU listi projekata od zajedničkog interesa.

Naše rezerve prirodnog plina su ograničene i podaci o eksploataciji i predviđanju buduće proizvodnje pokazuju da ćemo





nakon 2030. godine najveći dio prirodnog plina uvoziti. Uvoz nije toliko zabrinjavajuća činjenica, osim ako smo ovisni samo o jednom dobavljaču.

Glavna je uloga LNG terminala upravo u tome da možemo kupovati plin na svjetskom tržištu od više dobavljača i izbjeći bilo kakve tržišne ucjene ako se oslonimo samo na jednog dobavljača. Iza tržišnih ucjena logično dolaze i političke ucjene i ustupci, a trebali bismo biti svjesni da time postajemo najslabija karika u Europskoj uniji. Ali, ako se u ovom trenutku okrenemo prema ambicioznijim ulaganjima u energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije, proizvodnju biometana iz biorazgradive komponente komunalnog otpada (još jed-

na bolna točka), i potražnja za prirodnim plinom će se znatno smanjiti u budućnosti.

♦ **Nedavno ste se oglasili i na temu smanjenja zagađenja kroz smanjivanje emisije ugljikovog dioksida kad su u pitanju teška teretna vozila. Kamioni će tako morati smanjiti svoje emisije za 15 posto do 2025., odnosno, 30 posto do 2030... Je li i tu moguć neki rasplet poput ovoga kojeg sada gledamo - da automobili na dizel koji više ne mogu voziti u Njemačkoj završe kod nas?**

- Njemačka je na velikoj prekretnici, i zapravo je samo pitanje koliko će biti ambiciozni u promjenama. Bilo je interesantno promatrati promjene koje su se



događale za vrijeme pregovora o smanjenju emisija iz automobila i lakih dostavnih vozila te nakon toga iz kamiona.

Njemačka automobilska industrija prvo je lobirala protiv smanjenja emisija koje je predložio Europski parlament i u tom zaganjanju za sobom povukla nacionalnu političku scenu. Kad je svima bilo jasno da neće biti uspješni u lobiranju u Parlamentu, iz Njemačke su u istom danu stigle dvije proturječne izjave. Njemačka industrija objavila je priopćenje da su spremni prihvatiti izazov smanjenja emisija, a njemački su političari komentirali odluku Europskog parlamenta kao preambicioznu jer će ugroziti njemačku autoindustriju. Možemo naslutiti da rasplet događaja za Hrvatsku neće biti povoljan ako se ne dogode pravovremene reakcije i promjene.

Prvo je Vlada u poreznoj reformi uvela mogućnost povrata dijela trošarina na dizelsko gorivo autoprijevoznicima, uz

izliku kako im tom mjerom povećava konkurentnost na tržištu EU. To je mjera izravne potpore većoj potrošnji fosilnih goriva i u potpunoj suprotnosti s javnim politikama EU koje su za smanjenje potrošnje fosilnih goriva.

Druga zabrinjavajuća informacija dostupna je u nacrtu Zelene knjige nove energetske strategije gdje u prikazu strukture potrošnje naftnih derivata za razdoblje 2020.- 2050. nije predviđeno smanjenje potrošnje dizelskoga goriva. Prema tome, nema ambicije za tranziciju u cestovnom prometu prema elektrifikaciji i hibridizaciji, možda tek negdje iza 2040. godine.

Nažalost, to je za Hrvatsku očito predaaleko u budućnosti, ali otvorenih očiju ne vidimo koje sve potencijale za razvoj gospodarstvo nećemo iskoristiti u budućnosti. Rimac kao da se događa u Slobodnoj Fašničkoj Republici, a ne u Republici Hrvatskoj.

## Europarlamentarac dr. Davor Škrlec o plinovodu koji nije po volji Zapada: Zaustavljanje Sjevernog toka 2 je politička poruka

Razgovarala

Lola Wright

**N**a plenarnoj sjednici Europskog parlamenta zastupnici su zatražili zaustavljanje izgradnje plinovoda Sjeverni tok 2, na kojem inzistira Njemačka. Većina europarlamentaraca smatra, naime, kako izgradnja toga plinovoda, „teškog“ oko 9,5 milijardi dolara, jača ovisnost EU-a o Rusiji i nije u skladu s energetsom politikom Unije. Sjeverni tok 2 nije po volji ni SAD-u, koji također traži zaustavljanje izgradnje plinovoda što bi dodatno trebao povezati Rusiju i Njemačku, a nositelj projekta je ruska državna naftna tvrtka „Gazprom“. O najnovijim događanjima vezanim uz plinovid Sjeverni tok 2 razgovarali smo s europarlamentarcem dr. Davorom Škrlecom, iz Kluba zastupnika Zelenih/Europskog slobodnog saveza.

♦ **Europski parlament zatražio je zaustavljanje izgradnje plinovoda Sjeverni tok**



## **2, a izvješće latvijske zastupnice Sandre Kalniete iz EPP-a usvojeno je s 402 glasa za, 163 protiv i 89 suzdržanih. Kako to komentirate?**

– Kako je riječ o neobvezujućoj rezoluciji Europskog parlamenta, Europska komisija i Europsko vijeće nemaju obvezu postupanja po zaključcima rezolucije. Rezolucija sadrži nekoliko snažnih političkih poruka iz različitih područja odnosa EU – Rusija. Zaustavljanje izgradnje plinovoda Sjeverni tok 2 jedina je politička poruka povezana s energetske sektorom i posredno s Energetskom unijom EU-a i javnom politikom „Čista energija za sve Europljane“. Ipak se treba uzeti u obzir činjenica da je izvestiteljica iz Latvije, koja se nakon aneksije Krima i održanih vojnih vježbi Rusije i saveznika osjeća ugroženom zajedno s Litvom, Estonijom i Poljskom. Rezolucija ne spominje odobrenje proširenja nuklearne elektrane Pakš u Mađarskoj ruskom tehnologijom i novcem, pokušaj da se isti slučaj ponovi u Finskoj, vlasništvo „Gazproma“ u plinskoj transportnoj mreži u EU-u, izvoz nafte i ugljena iz Rusije u EU, te problem da su elektroenergetski sustavi Estonije, Litve i Latvije još uvijek povezani s ruskim sustavom i izolirani od EU sustava.

♦ **Eurozastupnici smatraju da Sjeverni tok jača ovisnost EU-a o Rusiji i nije u skladu s energetske politikom EU-a, pa izgradnju treba zaustaviti. No, na izgradnji plinovoda inzistira Njemačka. Je li ovo snažna poruka Berlinu?**

– Kako postojeći plinovod Sjeverni tok nema iskorištenost kapaciteta veću od 50-60 posto, opravdano se postavlja pitanje svrhe

Sjevernog toka 2. Pozicija Njemačke je prilično jasna jer najvjerojatnije neće ostvariti ciljeve za 2020. godinu, popularnih 20-20-20.

Ako se uzmu u obzir ambicije Europske unije da u 2050. godini EU bude „CO<sub>2</sub> neutralna“ i da se već u 2030. godini postigne smanjenje za 55 posto, pred Njemačkom su veliki izazovi u energetske tranziciji, pogotovo što je nedavno usvojen plan prestanka rada svih termoelektrana na ugljen do 2038. godine. Njemačka će sigurno do zadnjeg braniti svoju poziciju, kao što je bilo u slučaju smanjenja emisija ugljikova dioksida iz automobila. Općenito je stav većine u Europskom parlamentu da treba više ulaganja u obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost. Nažalost, ta ambicija i želja se ne preslikavaju na energetske planove većine država članica, uključujući tu i Hrvatsku. Intenzitet klimatskih promjena pokazuje da oslanjanje na prirodni plin kao energent tranzicije neće biti dovoljan za postizanje „CO<sub>2</sub> neutralne ekonomije“. Smatram kako će nas buduće generacije opravdano kriviti za oklijevanje što se tiče smanjenja emisija i odmaka od korištenja fosilnih goriva.

♦ **Sjeverni tok 2 izaziva negodovanje baltičkih zemalja i nekih država iz Višegradske skupine. Ipak, Europska komisija odobrila je projekt početkom godine, nakon što je Francuska u zadnji čas stala na stranu Njemačke. Kako bi se sada stvari mogle razvijati?**

– Početni stav je bio kako će Sjeverni tok 2 omogućiti Rusiji da izbjegne transport plina do EU-a preko Ukrajine, što bi moglo



izazvati dodatne probleme u odnosima između Rusije i Ukrajine. Njihov strah je da bi u jednom trenutku Rusija mogla iskoristiti svoju poziciju za razne geopolitičke ucjene. Povijest nas uči da su jače države u takvim trenucima spremne žrtvovati interese manjih i slabijih država. Višegradska skupina zbog Mađarske, koja je zagovarala ruske interese, ipak nije bila toliko homogena kao što se možda prikazivalo.

Ta homogenost je dodatno narušena jer su objavljene informacije kako Češka i Slovačka nisu više protiv Sjevernog toka 2 zbog svojih interesa da budu plinski koncentratori, odnosno hubovi u centralnoj Europi. Tako je Poljska ostala osamljena u obrani početnih stavova u Višegradskoj skupini. Francuska je vjerojatno zbog am-

bicija smanjenja emisija ugljikova dioksida, koje zastupa još od potpisivanja Pariškog sporazuma, odlučila napraviti ustupak Njemačkoj, koja bez tranzicije na prirodni plin očito u ovom trenutku nema pravi odgovor na postizanje klimatsko-energetskih ciljeva EU-a. Ako je takav politički sporazum dogovoren u Vijeću, Europska komisija nema veliki manevarski prostor nego ga prihvatiti i provoditi.

♦ **Washington je kritizirao izgradnju plinovoda, a državni tajnik Mike Pompeo je rekao kako će SAD učiniti sve što je u njihovoj moći da zaustave projekt izgradnje Sjevernog toka 2. Što mislite o toj prijetnji?**

– Najnovije informacije koje su procu-rile iz njemačke vlade govore o spremnosti

ulaganja u LNG terminale. Očito da je to na neki način smirivanje prijetnji iz SAD-a, pa ako će američki plin biti konkurentan ruskom, ili sniziti cijenu ruskog plina, Njemačka u toj geopolitičkoj igri može samo profitirati. Međutim, osobno smatram da se ovakvim „plinskim igrama“ samo gubi vrijeme, nužna energetska-klimatska tranzicija se neopravdano usporava i postoji veliki rizik da zbog prekasnog napuštanja fosilnih goriva dođemo do točke gdje više neće biti povratka, barem u našim mjerilima vremena.

♦ **Europska komisija je 2014. godine zauzela planiranu izgradnju plinovoda Južni tok, koji je trebao ruskim plinom opskrbiti europske države preko Balkana. Kako se to odrazilo na opskrbu plinom u EU zemljama?**

– U međuvremenu su izgrađeni veliki kapaciteti u skladištenju plina, tako da se kriza iz prošlosti više ne može ponoviti. Međutim, i dalje je u regiji velika ovisnost o ruskom plinu. Razvoj svih alternativnih pravaca opskrbe, iako ima podršku financijskih institucija poput EBRD-a ili EIB-a, redovno doživljava odgodu ili zastoje. I to se događa već deset godina, pa je zapravo čudno kako vlade svih država u jugoistočnoj Europi, uključujući tu i Hrvatsku, još uvijek govore o projektima i infrastrukturi za prirodni plin kao nacionalnim strateškim projektima umjesto da se okrenu projektima obnovljivih izvora, čije potencijale dokazano imaju. Žalosno je pročitati u prijedlogu hrvatske nacionalne energetske strategije kako do 2050. ne namjeravamo smanjiti potrošnju fosilnih goriva i maštamo o nafti i plinu iz Jadrana i Dinarida.



## Eko savjet tjedna: Nakon ovog više nećeš nepromišljeno kupovati stvari za roštilj!

Kolumnist

Davor Škrlec

**P**roljetni sunčani dani, ali i ponude koje se pojavljuju na lecima trgovačkih lanaca, upozoravaju nas kako počinje sezona roštilja. To znači boravak na otvorenom, u vrtu kuće, vikendice ili negdje u prirodi, u društvu s prijateljima.

Svaki liječnik će vam potvrditi kako proljetno sunce i druženje s prijateljima dobro utječu na zdravlje i raspoloženje. U ovom trenutku nećemo otvarati temu što će završiti na roštilju i hoćete li koristiti roštilj na drveni ugljen ili na plin.

Međutim, došao je ključan trenutak da pokažemo koliko smo se do sada osvijestili i počeli mijenjati svoje navike te smanjivati korištenje plastike za jednokratnu uporabu. Prvi napor koji možete učiniti je da pivo, sokove i vodu za roštilj kupite u staklenoj ili metalnoj ambalaži.

Ako se netko počne žaliti na težinu staklene ambalaže, podsjetite ga kako će brzo doći ljetno i plaža, i da je to prava prilika za kondicijske pripreme za teretanu i skida-

nje suvišnih kila koje smo marljivo skupili tijekom zime. Nakon toga, sljedeći napor morate uložiti u zamjenu tanjura, zdjelica i „bešteka“. Organizacija roštilja u vrtu kuće ili vikendice pruža vam mogućnost da koristite klasične keramičke tanjure i zdjele te metalne žlice, vilice i noževe.

### Neke nove ideje

Da budete u trendu, poželjno je da tanjuri, zdjele i „beštek“ budu raspareni, iz svih mogućih kompleta koje imate u kući. Svakog utorka na trgu ispred Europskog parlamenta u Bruxellesu organizira se seljačka tržnica na kojoj možete i ručati. Ručate li odmah pored štanda, dobit ćete hranu posluženu u keramičkim tanjurima i s metalnim priborom za jelo.

Nakon jela, tanjure i „beštek“ ostavljajte u zasebnim kutijama. Tako i vi možete u svojem dvorištu staviti kutije u koje vaši prijatelji mogu odložiti iskorištene tanjure i „beštek“ i tako vas spasiti od njihovog



traženja po vrtu. Energija i voda koju ćete potrošiti na pranje je danas višestruko manja nego da ste koristili plastične tanjure i pribor. Ipak, oni koji će roštilj napraviti u prirodi imaju više izazova. Plastični tanjuri će se prvi ponuditi kao izbor, ali budite hrabri i kupite papirnat.

### **Zanimljiva ideja: Tanjur koji možeš i pojesti**

Samo pripazite imaju li oznaku da se mogu reciklirati jer ostali imaju na sebi foliju od plastike i na kraju će njihova sudbina biti jednaka kao i kod „papirnatih“ čaša. U nama susjednoj Sloveniji su počeli proizvo-

diti tanjure od pšeničnih mekinja koje nakon korištenja možete čak i pojesti.

Dobio sam takav tanjur na poklon, ali ga još nisam pojeo pa ne mogu reći je li ukusan. U našim dućanima možete kupiti kompletan drveni pribor za jelo. Nakon uporabe odložite ga u biorazgradivi otpad i nemojte ga čuvati za iduću potpalu roštilja. Nemojte se uzbuđivati ako koji komad zagubite u prirodi, drveni nož ili vilica će se vratiti u svoj prirodni okoliš. Iznenađite na idućem roštilju svoje prijatelje ovim novotarijama i budite predvodnici promjena za svijet bez plastike za jednokratnu uporabu.

## Što trebaju imati hoteli i apartmani da bi dobili EU Ecolabel?

Kolumnist

Davor Škrlec

**P**rije nekoliko dana objavljena je vijest kako je jedan naš hotel u Istri izbacio iz upotrebe plastiku za jednokratnu upotrebu. Čestitam na toj odluci. Nadam se da će u Hrvatskoj imati sve više sljedbenika, jer će to vrlo brzo postati način prepoznatljivosti i brendiranja.

Konkurencija u Europskoj uniji je već u akciji i moramo brzo uhvatiti korak ako želimo zadržati ili privući goste. Međutim, kako da prepoznamo koji hotel ili apartman svoje poslovanje prilagođava zaštiti okoliša?

### Tko može aplicirati za oznaku EU Ecolabel?

Svaki turistički smještaj koji svoje poslovanje želi poboljšati smanjenjem negativnog utjecaja na okoliš može aplicirati za oznaku EU Ecolabel. Odluka Europske komisije 2017/175 od 25. siječnja 2017. o utvrđivanju mjerila za znak za okoliš EU-a za turistički smještaj sadrži točan popis mjera koje turistički smještaj mora ispuniti za

dobivanje te oznake, a jedna od njih je „...mjera smanjenja i odvajanja otpada u pogledu predmeta za jednokratnu uporabu“.

Kako prepoznati da je turistički smještaj koji nema oznaku Ecolabel barem na pravom putu da postane prijatelj okoliša? Danas vjerojatno nećete rezervirati smještaj ako vam nisu dostupne fotografije. A kako slika vrijedi tisuću riječi, krenimo od ulaska u turistički smještaj.

Rashladna vitrina sa sokovima i vodom, naravno u plastičnim bocama ne sluti na dobro. Bolji imaju fontanu na kojoj možete natočiti vodu, a oni napredniji veliku staklenu bocu sa slavinom u kojoj je voda začinjena pravim limunom ili listovima mente. Nakon toga zavirimo u kupaonicu.

### Male plastične bočice šampona - veliki minus

Ako na fotografijama uočite police s malim plastičnim bočicama šampona i gela za tuširanje, već su dobili veliki minus. Sljedeći korak na kojem neki padaju su



plastične čaše, umjesto staklenih. Oni sa više zvjezdica pokušat će vas neuspješno impresionirati plastičnim četkama za kosu, britvicama, štapićima za uši i plastičnom kapom za tuširanje. Nakon toga pogledajte fotografije na kojima se predstavlja gastronomska ponuda turističkog smještaja.

Jogurt u standardnim plastičnim čašama umjesto u staklenom vrču, marmelada, putar i med u malim plastičnim pakiranjima, pokazuju da uprava ili vlasnik nije svjestan da će samo nakon doručka iza gostiju ostati gomila plastičnog otpada. I odmah je prekršeno prvo pravilo u hijerarhiji gospo-

darenja otpadom – prevencija, sprečavanje nastanka otpada.

Drugi gubitak je što nije prepoznata i potaknuta lokalna proizvodnja hrane. Ako ste sve ove dobre navike već postigli u svom kućanstvu, siguran sam da nećete odabrati turistički smještaj koji se kosi s vašim ustaljenim običajima. Nažalost, u nekim situacijama ne možemo birati smještaj, ali svi su danas osjetljivi na ocjenjivanje. Svoju poruku izrazite lošim ocjenama i komentarima koji će budućim gostima skrenuti pažnju da nije važan samo pogled na more ili planine nego i u kantu za otpad turističkog smještaja koji ste odabrali.

## Greta Thunberg – Pipi Duga Čarapa našeg vremena

Kolumnist

Davor Škrlec

**K**ad je Greta Thunberg, petnaestogodišnja švedska djevojčica, u kolovozu 2018. godine započela svoj „štrajk za klimu“ ispred švedskog parlamenta prva misao mi je bila - kako plemenito i kako uzaludno.

Živimo u svijetu gdje se nakon desetljeća borbe za istinu o klimatskim promjenama i konačno ujedinjenje svjetske znanstvene zajednice pojavljuju političari i svjetski vođe koji niječu postojanje klimatskih promjena. Profit je njihovo božanstvo kojem se klanjaju. Kako su prolazili tjedni, i Greta nije odustajala od svojeg štrajka, nego je dapače počela dobivati sve više mladih sljedbenika širom svijeta, sjetio sam se još jedne švedske djevojčice.

Iako nije bila stvarna osoba, Pipi Duga Čarapa je utjecala na sve nas koji smo danas u pedesetim i šesdesetim. Pipi je glavni lik romana, svojeglava djevojčica koja se ne ponaša prema pravilima i tako preispituje krute i ustaljene društvene norme. Iako neobičnog ponašanja, ona je vesela i dobra



osoba, neustrašiva i velikodušna, koja voli svoje prijatelje. Voli dijeliti pravdu i pomagati onima kojima je pomoć potrebna. Budući da je ipak lik iz romana, ona je najjača djevojčica na svijetu, pa ima snagu kojom



dijeli pravdu i čini da stvari idu onako kako ona želi.

Greta nema fizičku snagu Pipi, ali je uporna i neustrašiva. Njezino najjače oružje su riječi, poruke koje u svojim govorima šalje odraslima od početka svojeg štrajka. U tim porukama je iskrena i direktna, ne ustručava se otvoreno, ali na civiliziran način kritizirati one kojima se u tom trenutku obraća. U govorima se uvijek poziva na rezultate znanstvenih istraživanja. Kritizira političare koji govore o klimatskim promjenama kao jednom od problema koji će se već nekako riješiti, a zapravo bi trebali proglasiti izvanredno stanje i uložiti sve napore kako bismo spasili Zemlju jer nemamo drugi dom. Njezina usporedba Zemlje s kućom koja gori i urušava se, a njezini ukućani se na to ne obaziru je svima jasna slika stanja u kojem se nalazimo.

Dosljednost Greta pokazuje i svojim ponašanjem jer na događanja gdje drži govore ne putuje avionom, nego isključivo vlakom. Ne zato što se boji letjeti avionom, nego zato što ne želi svojim putovanjima povećavati emisije CO<sub>2</sub>. Tako je na Svjetski ekonomski forum 2019. u Davosu putovala vlakom 32 sata i u svojem je govoru otvoreno prozvala prisutne iz biznisa i politike koji su većinom doletjeli privatnim avionima.

Kako je Pipi „probudila“ klinge u cijelom svijetu, tako je sada i Greta uspjela probuditi i potaknuti mlade širom svijeta da organiziraju štrajk za klimu, da budu



zabrinuti za svoju budućnost na koju zbog svoje dobi ne mogu utjecati i pridruže joj se u osvježavanju starijih. Delegacija njezinih „ratnika zemlje“ iz dvadesetak zemalja pojavila se i na otvaranju Svjetskog foruma za kružnu ekonomiju koji upravo traje u Helsinkiju, i u svojim govorima ponovno pozvala prisutnih dvije tisuće sudionika na promjene.

Greta nam je poslana s namjerom, s posljednjim upozorenjem da se moramo promijeniti želimo li preživjeti kao vrsta, ako želimo da mladi poput nje imaju priliku za dostojanstven život. Možda i ovdje oko nas ima neka Greta, prepoznajte je i pomognite joj da se pridruži valu promjena. Nemojte i dalje svojim potrošačkim mentalitetom, neodgovornim bacanjem otpada i uništavanjem okoliša i prirode krasti budućnost mladih generacija. Oni samo žele priliku za život kakvu imamo svi mi koji danas svojim odlukama odlučujemo umjesto njih.





DAVOR ŠKRLEC  
Zastupnik u Europskom parlamentu



# Thunberg – Pipi Duga Čarapa našeg vremena

Kolumnist  
Davor Škrlec

Thunberg, petnaestogodišnja djevojčica, u kojoj 18. godine započinje svoj ispred švedskog parlamenta, o mi je bila - kako plemennu.

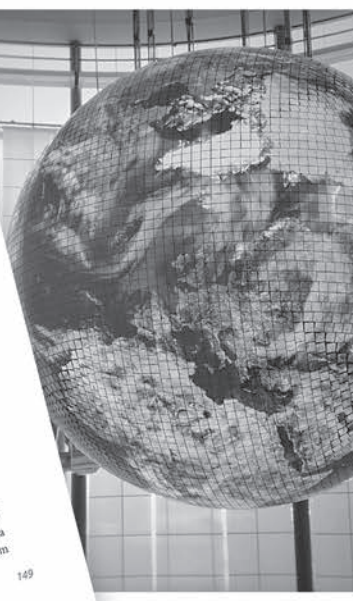
svijetu gdje se nakon desetljeća tritinu o klimatskim problemima konačno ujedinjenje svjetske zajednice pojavljuju političari i te koji ničeju postojanje klimatske krize. Profit je njihovo božanstvo. Kako su prolazili tjedni, klimatske odustajala od svojeg štrajka, nije odustajala od svojeg štrajka, mlada pacer počela dobivati sve više mlade podrške širom svijeta, sjetio sam se djevojčice.

Thunberg, petnaestogodišnja djevojčica, u kojoj 18. godine započinje svoj ispred švedskog parlamenta, o mi je bila - kako plemennu. U svijetu gdje se nakon desetljeća tritinu o klimatskim problemima konačno ujedinjenje svjetske zajednice pojavljuju političari i te koji ničeju postojanje klimatske krize. Profit je njihovo božanstvo. Kako su prolazili tjedni, klimatske odustajala od svojeg štrajka, nije odustajala od svojeg štrajka, mlada pacer počela dobivati sve više mlade podrške širom svijeta, sjetio sam se djevojčice.



osoba, neustrašiva i velikodušna, koja voli svoje prijatelje. Voli dijeliti pravdu i pomagati onima kojima je pomoć potrebna. Bugarci su ipak lik iz romana, ona je najjača djevojčica na svijetu, pa ima snagu kojom

149



mentu papers, koji su u javnost u sklopu sudskih sporova Monsanta u SAD-u, za Zelene u Europskom parlamentu bila je povod za to kako je Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA) diskreditirana, a i ostavku ravnatelja... Lo-

mentu papers, koji su u javnost u sklopu sudskih sporova Monsanta u SAD-u, za Zelene u Europskom parlamentu bila je povod za to kako je Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA) diskreditirana, a i ostavku ravnatelja... Lo-

mentu papers, koji su u javnost u sklopu sudskih sporova Monsanta u SAD-u, za Zelene u Europskom parlamentu bila je povod za to kako je Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA) diskreditirana, a i ostavku ravnatelja... Lo-



2020. U transportu se što mislim da će biti za-  
što mislim da će biti za-  
a. Radi se i na ljevičar-  
skoro vjerojatno ići leg-  
skoro droneva, od njihovih  
skoro droneva, od njihovih

tehnologija što prije dijagnostic-  
te pravovremenom prevencijom  
tikom što manje utrošiti na lije-

\* Zalažete se da Hrvatska  
free? Kako bi to trebalo iz-  
nem da u ovom pos-



INTERVJU ZA PORTAL HRVATSKA 24

ica i desnica u Hrvatskoj  
u od drugih članica EU-a,  
e gdje ćemo biti 2030.

Razgovarao  
Josip Senjak

vatski zastupnik u Europskom parlam-  
u intervjuu za Hrvatsku danas progov-  
omiji, (ne)razvrstavanju otpada u H-  
j situaciji u Hrvatskoj nakon parlamen-  
a koje je obilježila rekordan mala izlaz-

28. listopada 2017.

INTERVJU ZA JUTARNJI LIST

## Tjedan u 10 pitanja

Razgovarao  
Zlatko Šimić

**Davor Škrlec, zastupnik u Europskom parlamentu,  
govori o svojim aktivnostima u prvoj polovici mandata**

1) Kako dišu zeleni u EP-u nakon što je odbijeno produljenje dozvole za upotrebu glifosata u EU na još 10 godina?

Zeleni/ESS unatrag dvije godine pro-  
vode kampanju kojom pozivamo Komisiju  
da uzme u obzir zdravstvene i ekološke rizi-  
ke od upotrebe glifosata. Znamo da postoje  
ekološki toksičnim herbicidima



15. veljače 2017.

**Hrvatska i  
energetika**

Zastupnik u E  
kako kod nas  
energetski p  
na uvozu

matram kako  
a sporazuma  
e, bila mnogo  
ila slične spora  
s jakim poljop  
o što su Čile, SA  
Zeland. U tom sn  
st bila dovedena  
razum o slobodni  
koji se ustanovilo  
suradnje, potpao  
lanica i one su ga  
ustavnom prakso  
enih pravila i proc  
pregovori tajni kako  
govaračke pozicije, tek  
pregovori i predloženi

jer nam inače prijete repriza problema s  
autocestama.

\* Zalažete li se za obnovu, modernizaciju i  
elektrifikaciju pruge Zagreb - Split, koja bi  
a Zagrebom povezivala i Zadar i Šibenik?  
- Šakalo! To treba postati moderna,  
elektrificirana dvokolosječna pruga za brzi  
putničkih vlakova do 200 kilometara na  
teretnih vlakova do 140 kilometara na  
Viduo sam dobre prijedloge, konkretno  
i približili i Zadar i Šibenik. Smatram  
parametar planiranja mora biti vri-  
mjena putovanja, jer će jedino to uz  
ravnu cijenu putnički prijevoz vla-  
javiti atraktivnijim. Zato putovanja  
na relacijama Zagreb-Split, Šibenik  
Zagreb-Osijek i Zagreb-Pula, ne bi  
ati dulje od tri sata. Za elektrifi-

30

Kolumnist  
Davor Škrlec

Biti „Sn-  
samo u Eur-

o  
su  
hran  
putac  
pokazu  
toru koji  
eura godi  
posto euro  
nije bilo opt  
carine na un  
vrlo visoke, pr  
se ovim dogov  
eura godišnje. V  
rednih proizvođa  
dovoljavaju uvjete  
o pravilima podrje  
niz općih obveza o  
ma u trgovini, uključ  
standardima i zakonski  
sparentnosti i označavanj  
nadilaze obveze sadržane  
Svjetske trgovinske organi-